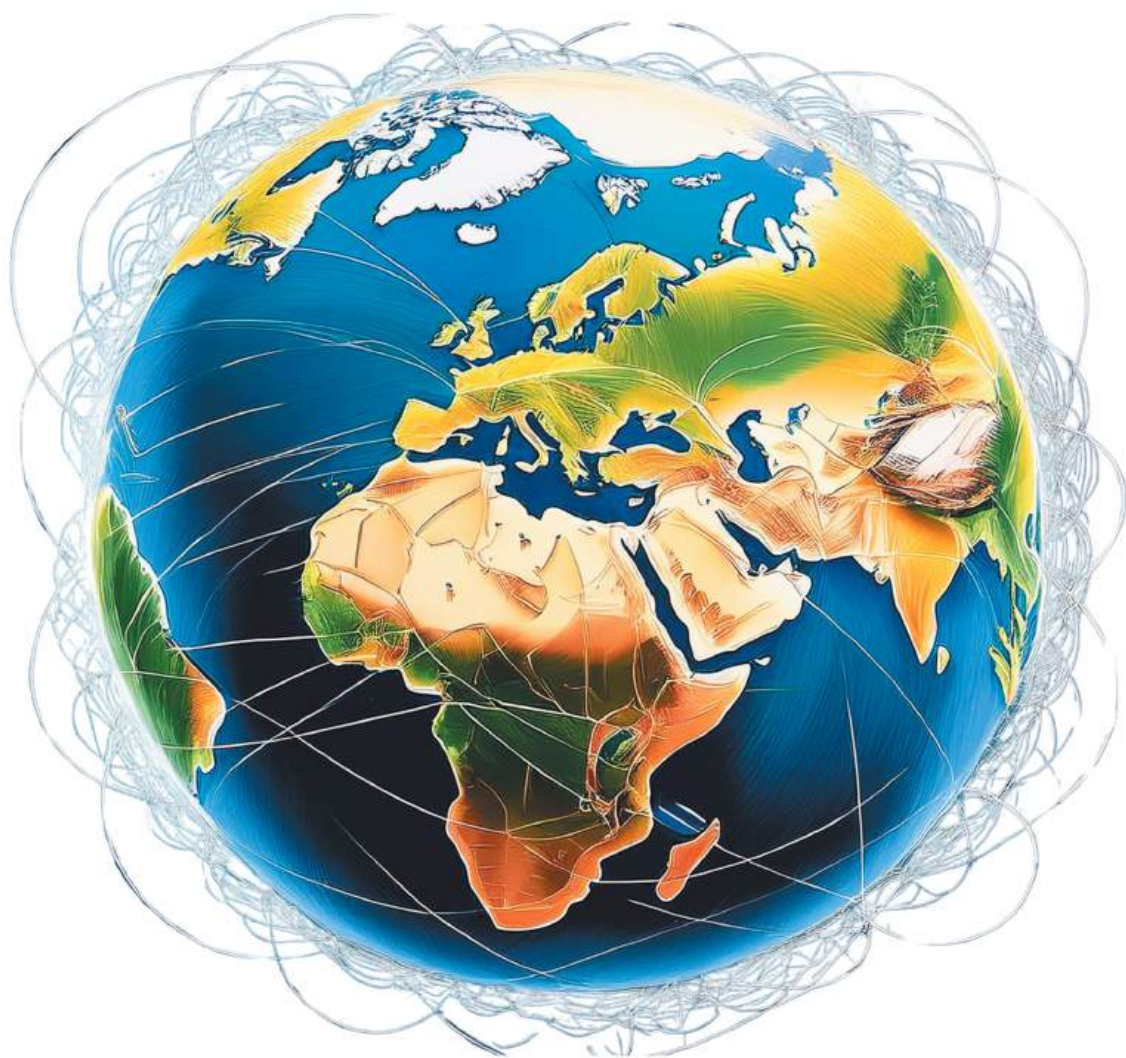

Świat edukacji polonijnej

Praktyczne aspekty funkcjonowania szkół na obczyźnie

Redakcja
Ewa Wojtowicz
Aleksandra Jędrzysek

PASSH
PUBLISHING

Świat edukacji polonijnej
Praktyczne aspekty
funkcjonowania szkół na
obczyźnie

PASSH
PUBLISHING

Świat edukacji polonijnej

Praktyczne aspekty funkcjonowania szkół na obczyźnie

POD REDAKCJĄ

EWY WOJTOWICZ I ALEKSANDRY JĘDRYSZEK

LONDYN 2025

Ewa Wojtowicz, Aleksandra Jędrzysek
– Polish Academy of Social Sciences and Humanities

KOREKTA JĘZYKOWA

Klaudia Mucha-Iwaniczko, Grażyna Kowalczyk-Borończyk

SKŁAD I ŁAMANIE

Rafał Maćkowiak

PROJEKT OKŁADKI

Sylwester Kurowski

Wydane przez Publishing Polish Academy of Social Sciences and Humanities

ISBN: 978-1-0369-2812-4

Wydanie I, Londyn 2025

Publishing Polish Academy of Social Sciences and Humanities
e-mail: wydawnictwo@passhlondyn.eu

SPIIS TREŚCI

Wstęp 7

Rozdział I

Anna Szymańska

**Charakterystyka Polskiej Szkoły Sobotniej im Pana Kleksa
(Wielka Brytania) 9**

Rozdział II

Dorota Tomaszewska

Przedszkole w Niemenczynie (Litwa) 27

Rozdział III

Ewelina Konings, Agnieszka Peters, Anna Skrzypek, Katarzyna Radomska

**Polska Szkoła im. Marii Skłodowskiej-Curie przy Centrum Kultury
i Języka Polskiego – Daskalia (Belgia) 55**

Rozdział IV

Iwona Knapik-Małyniak, Magdalena Gładka

Polska Szkoła im. Jana Brzechwy – online (Wielka Brytania). . . . 73

Rozdział V

Izabela Bielińska

Polska Szkoła w Moss im. Jana Brzechwy (Norwegia) 85

Rozdział VI

Katarzyna Pawka

Polska Szkoła Doksztalająca im. Aleksandra Janty-Połczyńskiego w Lakewood New Jersey (USA)	101
---	-----

Rozdział VII

Monika Wroblewski

Polska Szkoła Doksztalająca im. Stanisława Moniuszki w Rockaway Beach (USA)	113
--	-----

Rozdział VIII

Monika Dobiszewska

Polska Szkoła im. Jana Pawła II w Montrealu z Kursami Licealnymi im. Adama Mickiewicza (Kanada)	133
--	-----

Rozdział IX

Henryk Koszałka

Szkoła Sobotnia przy Polskiej Misji Katolickiej w Hamburgu (Niemcy)	145
--	-----

WSTĘP

Edukacja polonijna to nie tylko nauka języka polskiego poza granicami kraju. To codzienne budowanie mostów między kulturami, tożsamością i pokoleniami. To także ogromna praca tysięcy nauczycieli, rodziców i wolontariuszy, którzy wierzą, że język ojczysty jest nie tylko narzędziem komunikacji, ale także nośnikiem wartości, historii i więzi z krajem przodków.

Pomysł stworzenia książki „Świat edukacji polonijnej. Praktyczne aspekty funkcjonowania szkół na obczyźnie” narodził się z naszych wieloletnich kontaktów ze szkołami polonijnymi – podczas szkoleń, wspólnych projektów, spotkań i wydarzeń, zarówno organizowanych przez Polską Akademię Nauk Społecznych i Humanistycznych w Londynie, jak i tych, w których PASSH aktywnie uczestniczył. Z bliska obserwujemy, ile serca, pracy i wysiłku nauczyciele oraz organizatorzy tych szkół wkładają w podtrzymywanie języka polskiego wśród młodych pokoleń oraz w budowanie silnych, wspierających się środowisk polonijnych. Ta książka jest odpowiedzią na potrzebę docenienia ich pracy, a także stworzenia przestrzeni do wymiany doświadczeń, inspiracji i dobrych praktyk, które mogą stać się wsparciem zarówno dla początkujących, jak i doświadczonych edukatorów polonijnych.

Lektura zgromadzonych rozdziałów potwierdza, że polonijne szkoły to znacznie więcej niż miejsca nauki języka. To wyjątkowe ośrodki, w których pielęgnuje się język, tożsamość i dumę z bycia Polakiem. W każdej z historii wybrzmiewa ogromna pasja nauczycieli, rodziców i liderów lokalnych społeczności, którzy mimo trudności – personalnych, organizacyjnych czy demograficznych – nie przestają walczyć o obecność języka polskiego w życiu najmłodszych pokoleń. Ich działania są świadectwem, że edukacja polonijna to nie tylko nauczanie, ale budowanie więzi, wspólnoty i nadziei.

Szkoły te powstają z potrzeby serca – często bez stabilnego finansowania, zaplecza instytucjonalnego czy pewności co do przyszłości – a mimo to tętnią życiem i rozwijają się dynamicznie na całym świecie. Ich codzienne funkcjonowanie opiera się na współpracy i partnerstwie, szczególnie z rodzicami, których obecność, inicjatywy i wsparcie stają się fundamentem edukacyjnego sukcesu. Wspólne zabawy, lokalne uroczystości, konkursy, projekty artystyczne i społeczne nie tylko integrują społeczność, ale stają się naturalnym środowiskiem przekazywania wartości i budowania dumy z polskiego pochodzenia.

Wielką rolę odgrywa tu idea współodpowiedzialności. W wielu szkołach nauczyciele to wolontariusze, absolwenci wracają jako asystenci, a rodzice stają się ambasadorami kultury, współorganizatorami wydarzeń i łącznikami między szkołą a światem zewnętrznym. Ta współpraca przypomina dobrze funkcjonujący ekosystem – kruchy, ale pełen życia i znaczenia. Jednym z najważniejszych przesłań płynących z tej publikacji jest to, że edukacja polonijna to nie „dodatek” do codzienności, ale sposób życia i myślenia – o dzieciach, o dziedzictwie, o wspólnocie.

Książka powstała we współpracy z licznymi szkołami polonijnymi, które chciały opisać swoje historie, wyzwania, osiągnięcia oraz innowacyjne metody pracy. Każdy z rozdziałów to odrębna opowieść, ale wszystkie łączy wspólny mianownik – pasja, zaangażowanie i głęboka troska o polskie dziedzictwo kulturowe.

Struktura książki pozwala na lekturę całości, jak i wybór interesujących tematów. W kolejnych rozdziałach czytelnik znajdzie: charakterystyki szkół, opisy wybranych praktyk edukacyjnych, zestawienie sukcesów i inicjatyw, które mogą inspirować innych. Nie zabrakło także przestrzeni na refleksję o współpracy ze środowiskiem lokalnym i przenoszeniu dobrych praktyk do innych placówek.

Mamy nadzieję, że publikacja ta stanie się nie tylko dokumentem o stanie edukacji polonijnej, ale przede wszystkim – żywym świadectwem wspólnoty ludzi, dla których nauczanie języka i kultury polskiej poza granicami kraju to misja i powołanie.

Z wdzięcznością dla wszystkich autorów i z wiarą, że ta książka będzie początkiem nowych rozmów i projektów, a także z podziękowaniem dla wszystkich osób współpracujących, dzięki którym mogła powstać.

Redaktorki:

dr Ewa Wojtowicz

dr Aleksandra Jędrzysek

Polska Akademia Nauk Społecznych i Humanistycznych w Londynie (PASSH)

ROZDZIAŁ I

Anna Szymańska

Charakterystyka Polskiej Szkoły Sobotniej im Pana Kleksa w Accrington w Wielkiej Brytanii

CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

Polska Szkoła Sobotnia im. Pana Kleksa w Accrington jest szkołą prowadzoną przez wolontariuszy. Posyłanie do niej dzieci jest dobrowolne, a zajęcia prowadzone przez szkołę są zajęciami dodatkowymi, które uzupełniają wiedzę dziecka w zakresie przedmiotów ojczystych. Każde dziecko uczęszczające do szkoły musi być zarejestrowane¹, a rodzice muszą zaakceptować obowiązujący regulamin i zasady, jakimi placówka kieruje się w pracy dydaktyczno-wychowawczej. Rodzice są także zobowiązani do uiszczania opłat za szkołę, których wysokość i termin zapłaty uchwala Rada Pedagogiczna w porozumieniu z Radą Rodziców.

Szkoła jest wyjątkowa i tworzona przez ludzi z pasją, do której chodzą niezwykle uczniowie – niezwykli, bo to ich szósty dzień w szkole. To tutaj, w Polskiej Szkole w Accrington, każdej soboty spotykają się uczniowie, na-

¹ Rodzice wypełniają formularz rejestracyjny na stronie internetowej Jak zapisać dziecko?
- Polska Szkoła Accrington, źródło: <https://polskaszkołasobotnia.co.uk/jak-zapisac-dziecko>.

uczyciele i asystenci nauczycieli po to, by uczyć się po polsku i o Polsce. Spotyka się nas niemało – 170 uczniów i 25 członków grona pedagogicznego. W naszej szkole uczą się dzieci nie tylko z Accrington, ale również z okolic - dojeżdżają z wielu miast i miasteczek naszego regionu.

Obecnie funkcję dyrektora pełni Pani Anna Szymańska we współpracy z zastępcą Panią Karoliną Hudaniec.

Historia powstania placówki. 15 września 2007 roku uroczystie zainaugurowano pierwszy rok szkolny. Naukę w szkole rozpoczęło 55 uczniów, którzy zostali podzieleni na 6 klas według wieku i umiejętności. Oprócz sześciu nauczycieli kadrę szkolną wsparły dodatkowo sekretarka oraz bibliotekarka. Pierwszą dyrektorką oraz współzałożycielką szkoły była Pani Marta Kiedrowicz. Wiosną 2011 roku szkoła ogłosiła konkurs na imię dla szkoły. Propozycje składali uczniowie, rodzice oraz nauczyciele. Decyzją Rady Pedagogicznej i Rady Rodziców Polska Szkoła Sobotnia w Accrington przyjęła imię Pana Kleksa. Propozycję tę do konkursu zgłosili uczniowie. Uroczyste nadanie imienia nastąpiło 10 września 2011 roku podczas rozpoczęcia piątego roku szkolnego w dziejach szkoły. Odczytano wówczas Akt Nadania Szkole Imienia oraz zakupiono sztandar, który został uroczystie poświęcony przez księdza Roberta Pytla, proboszcza polskiej parafii p.w. N.M.P Królowej Polski w Blackburn.

O celach edukacyjnych i sposobach ich realizacji

Dzięki polskiej szkole dzieci mają motywację do używania języka polskiego, tym samym realizują następujące cele:

- poznają dziedzictwo kulturowe kraju ojczystego,
- zyskują nowe przyjaźnie i mają mnóstwo sposobności do komunikacji w języku polskim z rówieśnikami,
- zdobywają wiedzę z zakresu historii i geografii Polski,
- mają możliwość świętowania polskich uroczystości i świąt,
- uczą się zabaw, piosenek, wierszy polskich, które znają ich rodzice i dziadkowie,
- polska szkoła uczy historii, kultury i tradycji,
- polska szkoła przybliża nas do Polski,

- zaangażowana kadra, która ma ambicję, by uczniów nie tylko jak najwięcej nauczyć, ale również, by polska szkoła była miejscem pełnym radości, spotkań z ciekawymi ludźmi, wspaniałych i wzruszających uroczystości, a wszystko to, aby odbywało się w miłej atmosferze,

- w szkole realizowanych jest mnóstwo ciekawych pomysłów i propozycji, żeby umilić i uatrakcyjnić dzieciom pobyt w szkole,

- tworzymy wspólnotę, w której wszyscy czują się dobrze.

Polska Szkoła Sobotnia w Accrington jest szkołą przedmiotów ojczy-
stych, co oznacza, że dzieci uczą się języka polskiego, historii i geografii
Polski. Chętni mogą także uczęszczać na lekcje religii prowadzone przez
siostrę zakonną i księdza.

Program nauczania jest oparty na podręcznikach, z których uczą się
dzieci w szkołach w Polsce. Został opracowany przez naszych nauczycieli
specjalnie na potrzeby szkoły i naszych uczniów oraz jest regularnie aktu-
alizowany. Po zakończeniu każdego semestru sprawdzamy zdobytą przez
uczniów wiedzę. Dzięki temu nauczyciele wiedzą, jakie są bieżące potrze-
by dzieci, a rodzice mogą zobaczyć, jakie postępy w nauce poczyniły ich
pociechy.

W naszej szkole nie stawiamy ocen za poszczególne osiągnięcia, zada-
nia domowe czy odpowiedzi. Chcemy, by dzieciom radość sprawiała nauka
języka polskiego, nie zaś rywalizacja o oceny. Wiedzę sprawdzamy poprzez
testy, które odbywają się raz na semestr. Sprawdziany wiedzy są oceniane
na punkty, które są przeliczane na procenty, a te dają oceny wg następują-
cych kryteriów:

95% i więcej – celujący (6)

85% – 94% – bardzo dobry (5)

71% – 84% – dobry (4)

58% – 70% – dostateczny (3)

45% – 57% – dopuszczający (2)

poniżej 45% – niedostateczny (1)

Na zakończenie roku szkolnego uczniom wręczamy świadectwa z oceną,
która jest średnią wyciągniętą z ocen zdobytych na trzech semestralnych
sprawdzianach. Najlepsi otrzymują dyplomy i nagrody książkowe. W każdym
semestrze przyznajemy też oceny z zachowania. Uczniowie mogą zdobyć
ocenę wzorową, bardzo dobrą, dobrą, poprawną, nieodpowiednią i naganną.

Od początku swego istnienia przygotowujemy uczniów do egzaminów z języka polskiego jako obcego na poziomie GCSE (odpowiednik egzaminu gimnazjalnego) oraz na poziomie A-level (odpowiednik matury). Uczniowie zdają egzaminy w swoich angielskich szkołach.

Dzieci, obok nauki, mają kontakt z polską kulturą i polskimi tradycjami. Szkoła organizuje akademie np. z okazji Dnia Odzyskania Niepodległości czy 3-go Maja. Celebруемy andrzejki, mikołajki, Tłusty Czwartek, Dzień Matki. Organizujemy szkolne spotkania z okazji świąt, zabawy taneczne, konkursy, wycieczki, zapraszamy do szkoły ciekawe osoby. Dodatkowo bierzemy udział w rozmaitych projektach i rozwijamy współpracę ze szkołami i specjalistami.

Oprócz zajęć lekcyjnych proponujemy naszym uczniom udział w organizowanych przez nas wydarzeniach, do których należą m. in.: spektakle teatralne proponowane przez Teatr Pinokio (www.pinokiosacz.pl), kolonie i zimowiska organizowane przez Gramydladzieci.com (www.gramydladzieci.com), warsztaty taneczne Slavica Dance, promujące nowoczesne formy ruchu połączone z krokami polskich tańców ludowych (www.slavicadance.com), udział w konkursach międzyszkolnych, warsztatach przygotowujących do egzaminów z języka polskiego, wyjazdach edukacyjnych.

Ciekawe fakty związane z placówką, jej rozwojem i działalnością

W szkole wiele się działo od początku jej powstania i dzieje się obecnie. Postaram się wybrać to, co najciekawsze. Jeszcze przed rozpoczęciem roku szkolnego uczniowie wzięli udział w Hyndburn Mela and Community Festival, prezentując piosenki i stroje regionu krakowskiego.

W październiku 2007 roku szkoła we współpracy z miejscową biblioteką w Accrington zorganizowała wystawę pod nazwą "Smaki Europy", prezentując specjały polskiej kuchni.

W kwietniu 2008 roku uczniowie Polskiej Szkoły Sobotniej w Accrington brali udział w I Międzyszkolnym Konkursie Historycznym zorganizowanym przez Polską Szkołę w Hull. W czerwcu 2008 roku uczniowie naszej

szkoły po raz pierwszy przystąpili do egzaminów z języka polskiego jako obcego. Od tej pory szkoła co roku przygotowuje uczniów do egzaminów GCSE i A-level.

W maju 2009 roku uczennice Polskiej Szkoły Sobotniej w Accrington: Adrianna Bajorek, Karolina Bąk, Martyna Puciato oraz Julia Trella reprezentowały szkołę w I Międzyszkolnym Konkursie Recytatorskim zorganizowanym przez Sobotnią Szkołę Języka Polskiego w Hull.

W czerwcu 2009 roku uczniowie Polskiej Szkoły Sobotniej wzięli udział w nagraniu do filmu „FORUM” – dokument o Polakach w Lancashire. Dzieci recytowały wiersz „Kto Ty jesteś?”.

Uczennice: Adrianna Bajorek, Beata Bajorek+, Karolina Bąk, Joanna Falk, Malwina Król, Roksana Kujawa oraz Katarzyna Pękał wystąpiło przed ok. 500 delegatami przybyłymi na Kongres GMB, który w dniach 14-17 czerwca 2009 roku odbywał się w salach Winter Gardens w Blackpool. Na kongres przybyli również goście oraz wystawcy i zwiedzający z całej Wielkiej Brytanii. Uczennice naszej szkoły powitały zebranych piosenkami z repertuaru Majki Jeżowskiej. Na zakończenie goście usłyszeli „We are the world” śpiewaną w dwóch językach – angielskim i polskim. W nagrodę za występ dziewczęta zostały zaproszone do zoo w Blackpool.

W listopadzie 2009 roku Polska Szkoła Sobotnia w Accrington wzięła udział w spotkaniu pod nazwą Tastes of Hyndburn (Smaki Hyndburn) zorganizowanego przez Hyndburn Community Network. Wydarzenie przyciągnęło do Town Hall w Accrington mieszkańców Hyndburn, a także wielu zainteresowanych z różnych organizacji rządowych, religijnych i kulturowych.

Na początku 2010 roku strona internetowa Polskiej Szkoły Sobotniej w Accrington została wyróżniona w konkursie na najlepszą stronę www polonijnych placówek oświatowych w 2009 roku. Dzięki temu wyróżnieniu szkoła otrzymała tytuł KRZEWIMY POLSKOŚĆ, a szkolna biblioteka wzbogaciła się o pomoce dydaktyczne. Nad techniczną stroną naszej witryny czuwał wówczas Tadeusz Kaliszewski. Merytoryczną częścią zajmowała się Marta Kiedrowicz.

W marcu 2010 roku Polska Szkoła Sobotnia w Accrington rozpoczęła cykl zajęć-warsztatów dla uczniów lokalnych szkół. Dwie nauczycielki z naszej szkoły – Monika Oślizło i Marta Kiedrowicz prowadziły zajęcia

w dwóch szkołach podstawowych w naszym regionie. Podczas warsztatów uczniowie angielskich szkół poznali wzory haftu kaszubskiego oraz polskie tańce ludowe i narodowe: trojak i polonez.

W czerwcu 2010 roku Polska Szkoła Sobotnia w Accrington wzięła udział w Family Day, który odbył się w sali miejskiego ratusza. Na swoim stoisku polska szkoła prezentowała, czym się zajmuje. Mieszkańcy Accrington mogli obejrzeć zdjęcia z zajęć i uroczystości szkolnych oraz podziwiać prace uczniów, które wpłynęły na konkurs „Wiem, kim jestem i skąd pochodzę” będący częścią obchodów święta Konstytucji 3-go Maja. Reklamą szkoły były także rozdawane kartki pocztowe z motywami kwiatów kaszubskich oraz ołówki z flagami polskimi i logo szkoły, które uczniowie wykonali podczas zajęć artystycznych. Każdy, kto tego dnia przybył do Town Hall, mógł skosztować polskich wędlin oraz tradycyjnych kiszonych ogórków czy śledzi w oleju. Szkoła popularyzowała też kulturę polską poprzez prezentację tradycyjnego stroju krakowskiego, który wzbudził duży entuzjizm. Polską Szkołę Sobotnią w Accrington podczas Family Day reprezentowały nauczycielki: Alina Bajorek, Joanna Musiałowska, Małgorzata Wawrzusiszyn oraz Marta Kiedrowicz. W stroju krakowskim wystąpiła Antosia Kiedrowicz.

W październiku 2010 roku, w Global Conference Centre, odbyły się Dożynki zorganizowane przez Polską Szkołę Sobotnią w Accrington. Podczas Dożynek wystąpili uczniowie Polskiej Szkoły w Accrington, którzy specjalnie na tę okazję przygotowali występy artystyczne: recytacje wierszyków, teatrzyk dożynkowy oraz tradycyjny polski taniec – Trojak. W przedstawieniu gościnnie wystąpili rodzice w strojach krakowskich – pani Dorota Napora i pan Andrzej Trella, oraz ksiądz Robert Pytel z polskiej parafii w Blackburn, który poświęcił dożynkowe wieńce wykonane przez uczniów ze wszystkich grup. Po zakończeniu występów artystycznych wieńce zostały zlicytowane na specjalnej aukcji, którą tradycyjnie poprowadził jeden z rodziców – pan Piotr Łoboda. W czasie festynu dożynkowego można było zjeść smaczne polskie potrawy, polskie ciasta oraz polskie wędliny. Odbyły się także konkursy – wśród nich konkurs ciast, które przygotowały mamy uczniów naszej szkoły. W konkursie zwyciężyło ciasto pani Justyny Majcher. Dożynki w Accrington swoją obecnością uświetnili zaproszeni goście: przedstawiciel Konsulatu Rzeczypospolitej Polskiej, pan wicekonsul Grzegorz Dyk wraz z małżonką, burmistrz Accrington z małżonką, przedstawi-

ciel wspólnoty azjatyckiej pan Faz Patal MBE oraz ksiądz proboszcz Robert Pytel. Wystąpił zespół „Polonez” z Manchesteru.

W listopadzie 2010, uczniowie Polskiej Szkoły Sobotniej w Accrington wystąpili w czasie trwającego w Burnley Youth Theatre „Święta wszystkich kultur”. Tego wieczoru zaprezentowali na scenie śpiew, taniec i grę na flecie. Piosenki z repertuaru Majki Jeżowskiej zaśpiewały: Adrianna Bajorek, Karolina Bąk, Amanda Chojnacka i Martyna Puciato. Julia Ciechna zagrała na flecie „Płynie Wisła, płynie”, a dzieci z klasy drugiej i trzeciej zatańczyły „Trojaka”. Na zakończenie najstarsze dziewczęta zaśpiewały piosenkę „We are the world” w języku angielskim i polskim.

W lutym 2011 uczniowie Polskiej Szkoły Sobotniej w Accrington wystąpili podczas „Culturefest” w szkole The Hollins Technology College. Na scenie zaprezentowali jeden z tradycyjnych tańców śląskich, Trojak. Dziewczęta z najstarszej grupy zaśpiewały piosenkę „We are the world” w polsko-angielskiej wersji. Wieczór był okazją do poznania kultury innych krajów. Zgromadzeni na widowni zobaczyli m.in. tradycyjny taniec Sri-Lanki i taniec bollywoodzki oraz posłuchali chóru The Hyndburn Singers. Ciekawym punktem programu były krótkie scenki dramatyczne przygotowane przez uczniów szkoły The Hollins.

W maju 2011 gościem Polskiej Szkoły w Accrington był ks. Jan Wojczyński z Huddersfield. Zaproszenie księdza wiązało się z obchodami rocznicy zakończenia II wojny światowej. Wizyta księdza była dla naszych uczniów „żywą” lekcją historii, ponieważ ksiądz w momencie wybuchu wojny był 5-letnim dzieckiem. Opowiedział uczniom o tamtych czasach i odpowiadał na pytania. Ksiądz mówił także o swoim życiu w Wielkiej Brytanii, gdzie przyjechał 40 lat temu. Dzięki takim spotkaniom młodzie Polacy mają szansę usłyszeć o ojczystej historii, którą powinni znać i powinni być z niej dumni.

W listopadzie 2011 roku, Polska Szkoła w Accrington wzięła udział w Międzynarodowym Dniu Polskim zorganizowanym przez Todmorden Polish Club. Tegoroczny Dzień Polski był już szóstym zorganizowanym przez Polaków z Todmorden. Odbывał się pod hasłem EURO 2012.

W 2022 roku przypadała 130 rocznica urodzin J.R.R. Tolkiena, wielkiego poligloty i miłośnika słów, twórcy 15 języków. Nic więc dziwnego, że to właśnie twórczość Tolkiena stała się tematem przewodnim V Ogólnopol-

skiego Konkursu Kaligraficznego im. Janusza Korzeniowskiego oraz towarzyszących mu działań. Jedną z proponowanych aktywności było stworzenie unikatowych egzemplarzy książek wybitnego pisarza - „Hobbita” oraz „Władcy Pierścieni”. Kaligrafia to sztuka starannego i estetycznego pisanie, często również zdobionego artystycznie. Nauka kaligrafii miała kształtować charakter oraz cierpliwość. Kaligrafia była podstawowym przedmiotem w szkołach. Uczniowie otrzymali podziękowania za zaangażowanie w akcję przepisywania dzieł Tolkienu #pióremipazurem

Z okazji Polonijnego Dnia Dwujęzyczności, reprezentując Wielką Brytanię, uczniowie wzięli udział w nagraniu teledysku do piosenki Trzy Słowa - piosenka Polonijnego Dnia Dwujęzyczności.

W 2021 roku odbył się po raz pierwszy Turniej gry planszowej „Miś Wojtek” przeznaczony dla uczniów polonijnych szkół podstawowych z całego świata. Jego organizatorem była Polska Weekendowa Szkoła Stowarzyszenia Edukacyjnego Nauczycieli SEN w Dublinie we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej, pomysłodawcą i twórcą gry. Do rozgrywek regionalnych zgłosiło się 47 szkół z 17 krajów. Każda z nich wystawiła jedną dwuosobową drużynę, która grała o udział w wielkim finale zorganizowanym jesienią w Polsce. Z racji dużego zainteresowania i zgłoszeń z różnych części globu, kraje pogrupowane zostały w cztery regiony (Atlantycki, Śródziemnomorski, Zachodni, Wschodni), co pozwoliło usprawnić rozgrywki. Z uwagi na trwającą sytuację pandemiczną wszystkie pojedynki odbywały się w formie zdalnej. Naszą szkołę reprezentowali Jakub Szymański, Jerzy Kiedrowicz oraz opiekun grupy Anna Szymańska.

Organizujemy spotkania z autorami książek dla dzieci i młodzieży. Gościliśmy między innymi Panią Agnieszkę Szczepańską z serią książek Petka i Pepe; Panią Renatę Kamińską promującą swoją książkę o przygodach psa Hektora; Pana Wojciecha Filabara i jego książkę o przygodach Misia Wojtka.

W 2015 roku szkoła wzięła udział w I Konkursie Ortograficznym zorganizowanym przez Polską Szkołę Ojczystą z Manchesteru we współpracy z Instytutem Języka Polskiego przy Uniwersytecie Śląskim i Konsulatem RP w Manchesterze. Konkurs prowadzony był w dwóch etapach: szkolnym i międzyszkolnym. Dyktando konkursowe zostało przygotowane przez pracowników naukowych Instytutu Języka Polskiego Uniwersytetu Ślą-

skiego. Jednemu z naszych uczniów, Bartkowi Biczkowskiemu, udało się zdobyć zaszczytne drugie miejsce w kategorii młodszych uczniów. W Dyktandzie o Złote Pióro Konsula Generalnego RP bierzemy udział regularnie, z mniejszymi lub większymi sukcesami, każdego roku. W 2023 roku uczennica naszej szkoły Julia Janeczek wygrała główną nagrodę w kategorii wiekowej 8-11 lat. W finale dyktanda, które odbyło się podczas Dnia Dziecka w Laxton Hall, uczeń naszej szkoły – Wojtek Walecki – zajął trzecie miejsce.

Szkoła rokrocznie bierze udział w Narodowym Czytaniu organizowanym przez parę prezydencką oraz w akcji #SzkołaDoHymnu. Do każdej edycji akcji „Szkoła do hymnu” zgłasza się prawie 21 tys. szkół, przedszkoli i placówek oświatowych. Inicjatywa cieszy się także dużym zainteresowaniem wśród szkół polonijnych. Do wspólnego śpiewania „Mazurka Dąbrowskiego” zgłosiło się ponad 260 placówek z całego świata. Od trzech lat uczestniczymy w Dniach Otwartych w Lancaster University. Takie wizyty są niezmiernie ważne dla dzieci i młodzieży. Dają im szansę zapoznania się ze środowiskiem uniwersyteckim, porozmawiania z wykładowcami i studentami. Organizatorami projektu są dr Agnieszka Nowak, prof. Jarosław Nowak oraz dr Andy Blake. Bardzo ciekawy wykład poprowadził prof. Grzegorz Pawlina. Regularnie bierzemy udział w kolejnych edycjach Polish Heritage Days – wydarzeniach organizowanych w maju na terenie Wielkiej Brytanii, których celem jest promocja polskiej kultury, historii, polskiego wkładu w życie kulturalne, gospodarcze i społeczne Wielkiej Brytanii, polonijnej solidarności społecznej, a także podkreślenie pozytywnej roli, jaką polska społeczność pełni w Zjednoczonym Królestwie. Motywem przewodnim tegorocznego PHD 2023 roku była polsko-brytyjska współpraca przy złamaniu szyfru Enigmy. Wiąże się to z obchodami 80. rocznicy przybycia polskich kryptologów Mariana Rejewskiego i Henryka Żygalskiego do Zjednoczonego Królestwa.

Starsi uczniowie wcielili się w rolę szyfrantów i dzielnie walczyli z różnymi zadaniami. Młodszy uczniowie odgadywali rebusy, zbierali potrzebne litery oraz odgadywali hasła.

W tym roku po raz pierwszy uczeń naszej szkoły – Wojtek Walecki – wziął udział w II Olimpiadzie Języka Polskiego (OJP) w Wielkiej Brytanii, która organizowana jest przez Polską Macierz Szkolną reprezentującą polonijne

organizacje oświatowe i nauczycieli polonijnych w Wielkiej Brytanii, a także Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” z siedzibą w Warszawie. Celem OJP jest promocja języka i literatury polskiej wśród uczniów szkół polonijnych w Wielkiej Brytanii oraz integracja środowiska polonijnego w Wielkiej Brytanii. W kategorii wiekowej 13-15 lat Wojtek zajął drugie miejsce.

W kwietniu, w naszej szkole, gościliśmy Panią Agnieszkę Szczepańską, pisarkę i scenarzystkę oraz Patricię Gronau, producentkę filmową. Pani Agnieszka jest naszą stałą organizatorką warsztatów. Zawsze możemy liczyć na nowe książki jej autorstwa. Panie przybliżyły uczniom skomplikowany temat produkcji filmu. Prezentacja, którą przygotowały bardzo zainteresowała młodzież z uwagi na przedstawienie tematu realizacji i produkcji filmów. Warsztaty miały także na celu zachęcić uczniów do przedstawienia własnych projektów scenariuszy filmowych.

Na początku roku szkolnego 2014/2015 nasza szkoła przystąpiła do projektu o nazwie „Polska Ojczyzna Jana Pawła II” organizowanego przez Katolicki Uniwersytet Lubelski (Instytut Historii) oraz Gimnazjum i Liceum Śródziemnomorskie im. św. Dominika Guzmanu w Lublinie założone w 2006 roku przez pracowników naukowych KUL. Projekt skupiał się na kształceniu polskiej młodzieży w zakresie przedmiotów ojczystych, którymi są: język polski, historia, wiedza o Polsce współczesnej, religia, przyroda ojczyzna i dziedzictwo polskiej kultury. Celem projektu było utrwalenie znajomości języka polskiego i ugruntowanie wiedzy na temat historii i kultury polskiej. Zakładany efekt projektu to utrwalenie poczucia polskiej tożsamości i dumy narodowej. Projekt zapewnił naszym uczniom ukończenie polskiego gimnazjum i liceum w systemie nauczania na odległość oraz otrzymanie polskiego świadectwa. Oprócz wykładów prowadzonych w naszej szkole, młodzież mogła korzystać z materiałów umieszczonych na platformie e-learningowej. Uczniowie otrzymali także legitymacje szkolne Gimnazjum i Liceum Śródziemnomorskiego im. św. Dominika Guzmanu w Lublinie.

Zakończeniem projektu był egzamin gimnazjalny, do którego przystąpili uczniowie trzeciej klasy gimnazjum. Uczniowie specjalnie na ten egzamin polecili do Lublina. Ze względu na zmiany w polskim systemie nauczania projekt zakończono².

² O naszym udziale w projekcie można znaleźć wzmiankę w książce Jacka Gołębiowskiego, *Zrzeszenie Nauczycielstwa Polskiego za Granicą 1991-2016*, s.182-183

Wiemy, jak ważne jest czytanie dzieciom – i małym, i dużym. Dlatego wspomagamy rodziców w codziennym czytaniu książek dzieciom. Polska Szkoła Sobotnia w Accrington, jako jedna z pierwszych poza granicami Polski, przystąpiła do programu „Czytające szkoły” realizowanego przez Fundację ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom (www.calapolskaczytadzieciom.pl). W każdą sobotę zajęcia rozpoczynają się od 10-minutowego czytania fragmentu książki przez nauczyciela lub rodzica.

Zakres nauczania

Polska Szkoła Sobotnia w Accrington realizuje programy nauczania odpowiednie dla każdej klasy, zgodnie z polskimi podręcznikami. Nasze zajęcia rozwijają i wzbogacają mowę dzieci, pogłębiają wiedzę o świecie, korzystnie wpływają na zdolności manualne i koordynację wzrokowo-ruchową, pomagają rozwijać umiejętności kalkulowania i rozwiązywania problemów, wzbogacają wyobraźnię i kreatywność, mają wpływ na rozwój personalny, socjalny i emocjonalny uczniów.

W klasach 1-3 dzieci uczą się pisać i czytać po polsku, poznają wszystkie polskie litery i dwuznaki, dowiadują się, czym jest głoska, a czym sylaba, uczą się, jak układać wyrazy z liter i sylab, jak tworzyć zdania z wyrazów, jak zadawać pytania do zdań, jak czytać tekst ze zrozumieniem i odpowiadać pełnymi zdaniami na pytania, jak pisać plan wydarzeń. Poznają kolejność liter w alfabecie. Omawiają lektury (jedna na semestr). Uczą się nazw dni tygodnia, nazw miesięcy i pór roku. Przygotowują własnoręcznie pisane i ilustrowane książeczki, mają możliwość stworzenia własnego teatrzyku kukiełkowego. Śpiewają piosenki, recytują wiersze, słuchają opowiadań. Mówią o polskich tradycjach i zwyczajach. Poznają mapę Polski oraz utrwalają wiedzę o symbolach narodowych. Ćwiczą spostrzegawczość, gimnastykują buzię oraz język, by poprawnie i wyraźnie mówić. Poznają znaczenie trudnych wyrazów, np. ornitolog, kamrat czy astronom. Poznają sylwetki wybranych sławnych Polaków, np. Józefa Piłsudskiego, Adama Małysza, i Europejczyków, np. Leonarda da Vinci czy Krzysztof Kolumba. Doskonałą umiejętność pisanie i czytania po polsku, poszerzają słownictwo, poznają

polską literaturę, podejmują pierwsze próby samodzielnego pisania krótkich tekstów, np. zaproszenie, list. Poznają pojęcia gramatyczne: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, rodzaj męski, żeński, nijaki, liczba pojedyncza i liczba mnoga, czas przeszły teraźniejszy, przyszły, omawiają lektury (jedna na semestr). Uczą się zasad ortograficznych, układają wyrazy w porządku alfabetycznym, dowiadują się, czym jest rodzina wyrazów. Poznają przysłówia i związki frazeologiczne, czytają teksty ze zrozumieniem, doskonałą poprawną wymowę. Mają szansę poznać znaczenie trudnych słów. Uczą się wierszy i poprawnej recytacji. Mówią o polskich tradycjach i zwyczajach, zabytkach i miastach Polski, poznają historię hymnu narodowego. Wykonują makietę Biskupina i poznają historię początków państwa polskiego.

W klasie trzeciej uczniowie pogłębiają wiedzę z gramatyki poznaną w klasie drugiej, ćwiczą umiejętności ortograficzne, tworzą już dłuższe wypowiedzi pisemne, wykorzystując umiejętność pisania zdań złożonych, poszerzają słownictwo, uczestniczą w dyskusjach, poznają polską literaturę, legendy, omawiają lektury. Mówią o roślinach uprawnych i o pracy rolników, poznają życie mieszkańców lasu, zasady łańcucha pokarmowego, czy poznają trzy stany skupienia wody. Dodatkowo uczą się poprawnie wskazywać kierunki świata, poznają kontynenty, państwa graniczące z Polską, znają położenie wybranych polskich miast i rzek na mapie. Poznają budowę ciała człowieka. Uczą się o polskich laureatach Nagrody Nobla, dowiadują się, co oznaczają pojęcia: prezydent, parlament, rząd, sejm. Pogłębiają także wiedzę o polskich tradycjach i zwyczajach oraz o świętach.

W klasach 4-8 istnieje już podział lekcji na zajęcia z języka polskiego, historii Polski i geografii Polski. Na lekcjach z języka polskiego dzieci uczą się, jak pisać charakterystykę osoby, opis przedmiotu, opis miejsca, opis postaci, opowiadanie, list, zaproszenie, plan wydarzeń. Poznają nowe pojęcia gramatyczne, np. podmiot, orzeczenie, równoważnik zdania. Wiedzą, czym są wyrazy pokrewne, a czym synonimy. Dowiadują się, czym jest epitet, a czym metafora. Uczą się przypadków rzeczownika. Poznają różnicę między zdaniem pojedynczym a złożonym. Doskonałą ortografię i umiejętność czytania ze zrozumieniem. Omawiają lektury (jedna na semestr). Historia zabiera ich w świat dawnej Polski: uczą się, co to jest historia, dowiadują się, ile lat liczy wiek, a ile tysiąclecie, poznają źródła historyczne i mapy, dowiadują się na jakie regiony historyczno-geograficzne dzieli się Polska. Utrwa-

lają wiedzę na temat świąt państwowych i symboli narodowych. Sprawdzają, jak powstało państwo polskie, jak żyli wówczas ludzie, jak powstawały grody i miasta, czym zajmowali się chłopci, czym mieszczanie, a czym rycerze. Korzystają z platformy edukacyjnej „Historia dla Polonii”. Dowiadują się wielu ciekawostek podczas lekcji geografii: co to jest skala mapy i mapa hipsometryczna, jak korzystać z planu miasta, gdzie leży Polska, gdzie leżą poszczególne kontynenty. Poznają podział administracyjny kraju i podział na regiony kulturowe. Dowiadują się, jakie są najstarsze miasta w Polsce, a jakie największe, co ciekawego można zobaczyć w Polsce i gdzie warto się wybrać, jakich Polska ma sąsiadów, jakie kraje leżą w Europie.

Pogłębiają wiedzę z zakresu gramatyki i ortografii polskiej, poznają m. in. takie pojęcia jak: aforyzm, liryka, epika, dramat, narracja, didaskalia, rekwizyt, afisz. Uczą się pisać list oficjalny, wywiad, ocenę postaci, samoocenę, opis krajobrazu i obrazu, opowiadanie, reklamę, instrukcję. Dowiadują się, czym jest stereotyp. Poszerzają i utrwalają wiedzę o częściach mowy i częściach zdania. Uczą się znaczenia związków frazeologicznych pochodzących z Biblii, dowiadują się jak wygląda fraszka, analizują wiersze polskich poetów, poznają literaturę fantastyczną i science fiction. Omawiają lektury (jedna na semestr). Na lekcjach historii zgłębiają wiedzę na temat Polski: od czasów upadku kraju w 1795, poprzez powstania narodowowyzwoleńcze, I wojnę światową, II Rzeczpospolitą, II wojnę światową i czasy PRL, aż po III Rzeczpospolitą i świat współczesny. Korzystają z platformy edukacyjnej „Historia dla Polonii”. Geografia Polski w klasie 6 skupia się na tematach związanych z polskimi rzekami i jeziorami, klimatem w Polsce, ptactwem Polski, surowcami naturalnymi spotykanymi w Polsce i rodzajami gleb.

Osiągnięcia i sukcesy szkoły

Polska Szkoła Sobotnia im. Pana Kleksa w Accrington przedstawiła oficjalny singiel promujący film „Nowy: czyli sobota po naszymu” w reżyserii Adriana Trutkowskiego. Za realizację całego projektu odpowiada ekipa Truczna Studio. Utalentowani wokaliści, którzy samodzielnie przygotowali zarówno tekst jak i aranżację, to Kamil Trutkowski oraz Julia Konopka. Oboje brali również czynny udział w realizacji projektu jako część ekipy

Truczna Studio. Oficjalna premiera filmu „Nowy: czyli sobota po naszymu” odbyła się 14 października podczas uroczystości 10-lecia Polskiej Szkoły Sobotniej im. Pana Kleksa w Accrington. Uczniowie nagrali także piosenkę – Jedyne takie miejsce, prod. Ryan Little (Official Video) (youtube.com)³.

Adrian Trutkowski (Truczna DSGNS) oraz Kamil Trutkowski (RevoArts) - uczniowie naszej szkoły są autorami filmu poświęconego korzyściom płynącym ze znajomości dwóch języków. Powstał także klip do piosenki „Chwila Szaleństwa” w reżyserii Truczna Studio przypomina o produkcji „Nowy Czyli Sobota Po Naszemu”.

W ramach swojej pracy zaliczeniowej na University Centre Lancashire w Blackburn, nasza asystentka Aleksandra Fuchs napisała książkę dla dzieci pt. Janina i Przewodnik. Nasi uczniowie w grupie 5 latków mieli okazję jako pierwsi wysłuchać bajki czytanej przez autorkę książki.

Nasza katechetka siostra Halina Pierożak MChR, obecnie przebywająca na misji w Kanadzie, przeprowadziła wywiady z Polakami, którzy przeszli dramat Syberii. Wspomnienia zebrała w książce „Z nadzieją na przetrwanie. O dramatach Polaków deportowanych w głąb związku sowieckiego podczas II wojny światowej”.

Kwalifikacje nauczycieli

Nauczyciele posiadają kwalifikacje do pracy z dziećmi oraz bogate doświadczenie. Dzięki temu rodzice mogą czuć się bezpiecznie, zostawiając swe pociechy w naszej szkole. Są Polakami, którzy do Wielkiej Brytanii przyjechali po 2004 roku. Znają doskonale język polski, mają prawidłowy akcent. Polska to także dla nich kraj ojczysty, w którym się wychowali, znają więc kulturę, tradycje i zwyczaje naszego kraju. Dzięki temu mogą przekazać dzieciom wiedzę o Polsce, bo poznawali ten kraj mieszkając w nim przez długi czas. W szkole pracują też asystenci – głównie w grupach przedszkolnych, które są najbardziej liczne. Ich zadaniem jest pomoc nauczycielom w prowadzeniu zajęć z maluchami.

³ Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=EIG01fOLzDU>; https://www.youtube.com/watch?v=Yel4_v2qK34.

Współpraca ze środowiskiem lokalnym

Od wielu lat współpracujemy z Polską Macierzą Szkolną z Londynu. Polska Macierz Szkolna jest istniejącą blisko 70 lat organizacją charytatywną wspierającą polską edukację na terenie Wielkiej Brytanii. Głównym nurtem jej działalności jest wspieranie funkcjonowania Polskich Szkół Sobotnich. Celem organizacji jest wspieranie inicjatyw zakładania i prowadzenia uzupełniających szkół przedmiotów ojczystych: doradztwo w procesie zakładania szkoły, pomoc merytoryczna w zarządzaniu placówkami, działania zmierzające do podnoszenia kwalifikacji nauczycieli. PMS prowadzi też Centrum Egzaminacyjne oferujące możliwość zdawania egzaminów z języka polskiego na poziomach GCSE i A-level.

Uczestniczymy w konferencjach i szkoleniach metodyczne dla nauczycieli. Bierzymy udział w szeregu wydarzeń integrujących środowisko młodej Polonii, jak cykliczny Wesoły Dzień Dziecka w Laxton Hall czy liczne konkursy. Korzystamy z możliwości pośrednictwa w komunikacji pomiędzy szkołami sobotnimi a innymi organizacjami. Korzystamy z zasobów księgarni oferującej szeroki wybór podręczników oraz literatury polskiej.

Od niedawna współpracujemy z Fundacją Edukator oraz Edukator Centrum Dyrektorów i Kadr Zarządzających polskich szkół w UK, jest to organizacja bezprofitowa, powstała w 2018 roku. Oferuje pomoc dla szkół, dyrektorów, kadr zarządzających i nauczycieli wspierających ich działalność. Edukator oferuje uczestnictwo w konferencjach i szkoleniach metodycznych dla nauczycieli oraz pośrednictwo w komunikacji pomiędzy szkołami sobotnimi a innymi organizacjami w Wielkiej Brytanii oraz Polsce.

Relacje z rodzicami

Accrington to miasteczko, gdzie mieszka bardzo dużo Polaków. W pobliżu naszej szkoły znajduje się polski sklep, jeszcze do niedawna na ulicy widać było polskie samochody i słyszeć nasz język. W lokalnych szkołach liczba polskich uczniów sięga czasem nawet kilkunastu procent. Wydawać

by się mogło, że zainteresowanie edukacją polską będzie niezwykle duże i nie będziemy mogli sprostać zadaniu zapewnienia edukacji wszystkim chętnym. Tak jednak nie jest. Zaledwie mała część polskich rodziców widzi taką potrzebę i znajduje wystarczająco dużo motywacji, aby tego dopilnować. Częściowo wynika to z obaw, że szkoła polska wpłynie negatywnie na poziom języka angielskiego, a przez to na osiągnięcia w szkole. Polonię w Accrington tworzy głównie emigracja zarobkowa. Wszystko wskazuje na to, że spora jej część zamierza pozostać na stałe i układa sobie tutaj życie. Gdy kilka lat temu większość naszych uczniów urodziła się jeszcze w Polsce, teraz coraz częściej to dzieci, które przyszły na świat już w Wielkiej Brytanii. Rodzice w większości pracują, co oznacza, że spędzają prawie całe dni poza domem. Czasem nie starcza sił na podjęcie dodatkowego obowiązku, jakim jest sobotnia Polska Szkoła.

Współpraca szkoły z rodzicami jest dosyć ścisła, ponieważ duża część nauczycieli oraz asystentów jest rodzicami naszych uczniów. Staramy się organizować wiele projektów, do których zachęcamy także rodziców. Jesteśmy otwarci na ich propozycje raz wskazówki.

Relacje z innymi placówkami edukacyjnymi i efekty tych działań

Współpracujemy z kilkoma szkołami polonijnymi z naszego regionu między innymi z Polską Szkołą Ojczyzną z Manchesteru – Panią Anną Gościmską, organizatorką konkursu ortograficznego oraz egzaminatorką GCSE oraz A Level, Polską Sobotnią Szkołą im. Jana Pawła II w Liverpoolu, Panią Dyrektorkę Edytą Ożarek i Polskim Centrum Edukacji i Kultury w Warrington, Polską Sobotnią Szkołą w Lancaster. Efektem współpracy jest wymiana doświadczeń oraz informacji, wspieranie się w realizacji projektów.

Jesteśmy otwarci na wszelkie formy współpracy oraz wymianę doświadczeń.

Działania organizowane przez szkołę skierowane do lokalnej społeczności

Jak już wspominaliśmy, na terenie Accrington mieszka bardzo wielu Polaków. Wydawać by się mogło, że zorganizowane życie polonijne będzie tętnić tutaj życiem. Niestety polska społeczność nie wykorzystuje dostatecznie potencjału, który posiada.

Dlatego też, staramy się, by pobyt w szkole był dla dzieci atrakcyjny, organizujemy wiele konkursów, uroczystości, projektów, a także cykliczne imprezy dla całych rodzin – np. festyn rodzinny, wigilia, pokaz talentów czy Dzień Matki, dzięki czemu w życie szkoły angażowana jest lokalna społeczność. Ponadto zapraszamy do szkoły różne ciekawe osoby.

Zostaliśmy zaproszeni na obchody Światowego Dnia Kobiet organizowane przez Aawaz Access Point. Nasi uczniowie tańczyli w strojach ludowych oraz śpiewali piosenki w języku polskim.

Staramy się uczestniczyć w życiu naszego miasteczka i mieć dobry kontakt z mieszkańcami.

Podsumowanie

Potencjał kadry oświatowej z Wielkiej Brytanii jest bardzo duży, mamy w swoim gronie nauczycieli różnych specjalności, teoretyków i praktyków z różnych dziedzin, osoby obdarzone różnymi talentami. Organizowane są spotkania na których odbywają się dyskusje i pracę w grupach pozwalające na podzielenie się wiedzą i transfer sprawdzonych w swoim środowisku i swoich szkołach sposobami na najefektywniejsze i najatrakcyjniejsze prowadzenie lekcji w Polskich Szkołach Sobotnich.

Obecnie nasza placówka realizuje większość opisanych powyżej projektów. Staramy się, aby nasi uczniowie spędzali czas aktywnie i atrakcyjnie. Niestety, odczuwamy coraz mniejsze zainteresowanie rodziców polską szkołą, odzwierciedleniem tego jest coraz mniejsza liczba uczniów. Brexit zablokował napływ nowych potencjalnych uczniów oraz nauczycieli do pracy w szkole. Także czas pandemii spowodował, iż duża liczba rodaków podjęła decyzję o powrocie do kraju, co było dla nas ogromną katastrofą.

Jednakże nauka języka polskiego nie jest już postrzegana przez rodziców jako ważny element w życiu ich dzieci. Większość rodzin nie planuje powrotu do ojczyzny, więc uważa naukę języka polskiego za zbędną. Na sukces związany z rozwojem naszej szkoły składa się wiele czynników. Sukcesem szkoły jest już sama możliwość jej istnienia i funkcjonowania, co w warunkach zmniejszającego się zainteresowania nauką języka polskiego jest bardzo trudne.

Uczniowie bardzo chętnie biorą udział w konkursach oraz olimpiadach, na których zdobywają wysokie pozycje i chętnie angażują się w projekty społeczne. Za największy jednak sukces możemy uznać fakt, iż mamy w gronie naszych uczniów dzieci naszych absolwentów. Jest to dowód na to, że robimy coś wspianiałego i to daje nam siłę do dalszej pracy.

ROZDZIAŁ II

Dorota Tomaszewska

Przedszkole w Niemenczynie na Litwie

CHARAKTERYSTYKA PRZEDSZKOLA

Przedszkole w Niemenczynie przy ulicy Kranto 21 funkcjonuje od 1978 roku. Położone jest na pięknie usytuowanej działce, w bezpiecznej i atrakcyjnej dla dzieci okolicy. W pobliżu znajduje się duże osiedle mieszkaniowe, rzeka Neris, lasy, jezioro, 2 boiska sportowe, dwie szkoły sportowe, dwie biblioteki, dwa gimnazja, centrum miasta oraz liczne instytucje użyteczności publicznej (np. Centrum Kultury w Niemenczynie), do których dzieci mają łatwy dostęp. Budynek przedszkola posiada estetyczne i odpowiednio wyposażone pomieszczenia, w których znajduje się 10 sal z oddzielną sypialnią dla dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Nauczanie jest prowadzone w 3 językach: polskim, litewskim i rosyjskim. W 2020 roku do przedszkola przyłączony został Wielofunkcyjny ośrodek w Rudowsiach, w którym mieszczą się 2 grupy wczesnoszkolne – polska i litewska. Przedszkole jest czynne przez 5 dni w tygodniu w godzinach 7:00 – 17:30. Przedszkole jest wyposażone w salę gimnastyczną, salę muzyczną, jadalnię, warsztat kreatywny, pokój emocji, zaplecze gospodarcze i administracyjne, funkcjonalne ciągi komunikacyjne, estetyczny i zadrzewiony plac zabaw z urządzeniami re-

kreacyjno-sportowymi oraz mini-sad owocowy i ogródek. Położenie placówki umożliwia dzieciom bezpośredni kontakt z przyrodą. Stworzone warunki gwarantują wysoką jakość usług edukacyjnych oraz zapewniają dzieciom poczucie bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego.

Placówka stwarza możliwości uczęszczania do niej dzieci z różnymi zaburzeniami, dzieci ze specjalnymi potrzebami żywieniowymi oraz dzieci obcokrajowców. Przedszkolem zarządza dyrektor, pod kierownictwem którego pracuje 23 nauczycieli, 2 wicedyrektorów do spraw nauczania, zastępca do spraw gospodarczych, 2 logopedów, pedagog socjalny, nauczyciel muzyki, nauczyciel korekcji ruchowej oraz 35 pracowników obsługi.

Przedszkole po przeprowadzonym kapitalnym remoncie prezentuje się bardzo dobrze, zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz. Sale wyposażone są w nowoczesny sprzęt, meble, pomoce dydaktyczne i bezpieczne zabawki. We wszystkich salach i gabinetach jest dostęp do internetu. Sale są wyposażone w komputery. W placówce ze względów bezpieczeństwa zainstalowano domofon. Dzięki skutecznej promocji nasze przedszkole ma dobrą opinię w środowisku lokalnym. Dobra baza dydaktyczna, wyposażenie, estetyka pomieszczeń i otoczenia dopełnia działania dydaktyczno-wychowawcze i wpływa na wysoką ocenę. Placówka inwestuje w nauczycieli, pracowników, bazę lokalową, a zyskują na tym przede wszystkim dzieci. Przedszkole jest zarządzane w sposób sprawny i nowoczesny, a pracownicy mają satysfakcję ze swojej pracy.

Wybrane praktyki edukacyjne

Praca w przedszkolu opiera się na Zaktualizowanym Programie Edukacji Wczesnoszkolnej oraz własnym programie wczesnoszkolnym Program Edukacyjny „Szukamy, Odkrywamy, Badamy”. Program jest dostosowany do potrzeb i możliwości konkretnej grupy dzieci, uwzględnia różnice indywidualne oraz specyfikę środowiska przedszkolnego. Koncepcja pracy przedszkola realizowana wspólnie z rodzicami i podmiotami ze środowiska lokalnego. Wszystkie prowadzone działania, w tym realizacja podstawy programowej wychowania przedszkolnego, są planowane, monitorowane i analizowane systemowo w ramach pracy zespołowej nauczycieli. Wnioski z monitorowania oraz z prowadzonej w przedszkolu ewaluacji wewnętrznej wykorzystywane są do modyfikowania oferty edukacyjnej, planów, programów, form i metod pracy stosowanych podczas zajęć oraz doskonalenia własnej pracy. W przedszkolu szczególną uwagę zwraca się na rozwój zawodowy nauczycieli. Doksztalająca i doskonaląca się kadra pedagogiczna ma ogromny wpływ na proces zmian. Realizowane innowacje i programy uczą dzieci samodzielności i kreatywnego myślenia, otwartości na kontakty z otoczeniem, współpracy. Dzieci mają pozytywny obraz samego siebie, są komunikatywne, samodzielne i koleżeńskie,

aktywne twórczo: plastycznie, muzycznie, ruchowo, tym samym stają się gotowe do podjęcia nauki w szkole. Nauczyciele prowadzą wnikliwą diagnozę rozwoju dziecka umożliwiającą rozpoznanie jego wiedzy i umiejętności. Dostosowują swoją pracę do potrzeb i możliwości rozwojowych dzieci, tworząc programy pracy wyrównawczej, wspomagającej i korekcyjno-kompensacyjnej dla dzieci wymagających wsparcia, jak również do pracy z dzieckiem zdolnym.

Rodzice są partnerami przedszkola w zakresie wychowania i edukacji dzieci. Wspólnie opracowany i realizowany program wychowawczy ujednolica oddziaływania wychowawcze pomiędzy przedszkolem, a domem rodzinnym dziecka. Na szczególne wyróżnienie zasługuje zaangażowanie rodziców w sprawy przedszkola i ich aktywność w podejmowaniu różnorodnych inicjatyw na rzecz placówki. W ciągu całego roku nauczyciele mają stały kontakt z rodzicami, współpracują w celu wsparcia rozwoju dziecka. Organizują indywidualną obserwację i dokumentację postępów dziecka oraz rozmowę indywidualną z każdym rodzicem. Placówka posiada bogatą ofertę zajęć dodatkowych – robotykę, muzykę, j. angielski dla dzieci, piłkę nożną, koszykówkę, zajęcia tańca nowoczesnego oraz zajęcia ceramiki. Nauczyciele przedszkola, współpracując z innymi placówkami i organizacjami, organizują koncerty, spektakle, akcje, konkursy.

Cele edukacyjne

Wspieranie wszechstronnego rozwoju dziecka. Wykorzystujemy zróżnicowane aktywności i zabawy angażujące różne obszary rozwoju, takie jak: zajęcia plastyczne, muzyczne, ruchowe, eksperymenty sensoryczne itp. Mamy indywidualne podejście do każdego dziecka, uwzględniające jego zainteresowania, umiejętności i potrzeby rozwojowe. Stwarzamy stymulujące środowiska edukacyjnego, które sprzyjają eksploracji i odkrywaniu nowych rzeczy.

Kształtowanie postaw prospołecznych i otwartości na różnorodność. Organizujemy wspólne zabawy i projekty grupowe, które promują współpracę, szacunek i empatię. Wprowadzamy tematy dotyczące różnorodno-

ści kulturowej, religijnej i społecznej poprzez bajki, opowieści, rozmowy i działania edukacyjne. Zapewniamy dzieciom możliwość interakcji z rówieśnikami o różnych potrzebach i umiejętnościach, co pozwala na zrozumienie i akceptację różnic.

Zachęcanie do aktywności fizycznej oraz dbałości o zdrowie. Regularnie organizujemy zajęcia ruchowe i gimnastyczne, zabawy na świeżym powietrzu, tańce itp. Dyskutujemy na tematy dotyczące zdrowego stylu życia, w tym prawidłowego odżywiania, higieny osobistej i dbania o bezpieczeństwo. Promujemy aktywność fizyczną poprzez pozytywne wzorce zachowań i zachęcanie do aktywnego spędzania czasu.

Rozwijanie umiejętności komunikacji i wyrażania własnych myśli i uczuć. Organizujemy sytuacje, w których dzieci mają okazję rozmawiać, dzielić się swoimi doświadczeniami, wyrażać swoje emocje i opinie. Wspieramy rozwój językowy poprzez czytanie książek, odgrywanie ról, improwizacje, dialogi, piosenki itp. Uczymy dzieci słuchania i szanowania opinii innych, budowanie umiejętności empatii i rozumienia potrzeb innych osób.

Promowanie kreatywności i samodzielności w działaniu. Zapewniamy dzieciom czas i przestrzeń do eksperymentowania, tworzenia i wyrażania siebie poprzez różnorodne formy sztuki i działalności twórczej. Zachęcamy do podejmowania inicjatywy, podejmowania decyzji i rozwiązywania problemów samodzielnie.

Praktyczna realizacja tych celów wymaga wsparcia ze strony nauczycieli, rodziców oraz odpowiedniego przygotowania programowego i organizacyjnego przedszkola.

Sposoby realizacji zajęć przedszkolnych są zróżnicowane i zależą od wielu czynników - wiek dzieci, ich zainteresowania, cele edukacyjne oraz dostępne zasoby. Oto, kilka, które stosujemy w naszym przedszkolu:

Zabawy i gry edukacyjne: zabawy ruchowe, logiczne, konstrukcyjne, sensoryczne i dydaktyczne, które angażują dzieci i pozwalają im uczyć się poprzez działanie i doświadczenie. Gry integracyjne, które pomagają dzieciom budować relacje z rówieśnikami, rozwijać umiejętności współpracy i komunikacji.

Zajęcia plastyczne i artystyczne: malowanie, rysowanie, lepienie, wyklejanie, które pozwalają dzieciom wyrażać swoją kreatywność, rozwijać

zdolności manualne i sensoryczne oraz eksperymentować z różnymi materiałami i technikami.

Zajęcia muzyczne i rytmiczne: śpiewanie piosenek, tańce, zabawy rytmiczne, korzystanie z instrumentów muzycznych i rekwizytów dźwiękowych, które rozwijają słuch muzyczny, koordynację ruchową i poczucie rytmu.

Zajęcia językowe: czytanie książek, bajek i opowiadań, rozmowy na różnorodne tematy, dramatyzacje, gry słowne i logiczne, które rozwijają słownictwo, umiejętność porozumiewania się, rozumienie tekstu oraz zachęcają do aktywności językowej.

Zajęcia poznawcze: eksperymenty, obserwacje przyrodnicze, zajęcia z matematyki, układanki, gry logiczne, które wspierają rozwój myślenia logicznego, zdolności obserwacyjnych, umiejętność rozwiązywania problemów oraz rozwijają ciekawość poznawczą dzieci.

Zajęcia sensoryczne: zabawy z materiałami sensorycznymi (piasek, woda, kasza, ziarna, itp.), eksploracja zmysłów, zapachów, smaków, tekstur, co pomaga dzieciom rozwijać zmysły, poznawać świat oraz budować podstawy do dalszego uczenia się.

Zajęcia przyrodnicze i ekologiczne: wycieczki do przyrody, obserwacje roślin i zwierząt, sadzenie roślin, segregacja śmieci, rozmowy na temat

ochrony środowiska, które uczą dzieci szacunku do natury, rozwijają ekologiczne postawy i edukują na temat dbałości o środowisko.

Zajęcia kreatywne i konstrukcyjne: zabawy z klockami, puzzlami, zestawami do konstruowania, budowanie z klocków, tworzenie modeli z różnych materiałów, co rozwija umiejętności manualne, przestrzenne myślenie, kreatywność i wyobraźnię.

Dla nauczycieli jest ważne, aby zajęcia przedszkolne były zróżnicowane, dostosowane do potrzeb i możliwości dzieci oraz stymulujące ich rozwój na wielu płaszczyznach. Ponadto ważna jest obserwacja i ocena postępów

dzieci, co pozwala na dostosowywanie metod i treści zajęć do indywidualnych potrzeb każdego dziecka. Innowacyjne pomysły edukacyjne w przedszkolu obejmują różnorodne podejścia, metody i technologie, które wspierają rozwój dzieci w sposób kreatywny, interaktywny i angażujący. Wykorzystujemy następujące technologie w edukacji przedszkolnej – tablety, tablice interaktywne, aplikacje edukacyjne i gry komputerowe dostosowane do wieku dzieci, które wspierają naukę poprzez zabawę i interakcję. Tworzenie materiałów edukacyjnych w formie wideo, animacji lub

interaktywnych prezentacji, które mogą uatrakcyjnić proces nauki i rozwijać zdolności poznawcze dzieci.

Stosujemy metody aktywne i projektowe. Ważna jest realizacja projektów tematycznych, podczas których dzieci samodzielnie zdobywają wiedzę, eksperymentują, pracują w grupach i prezentują efekty swojej pracy. Organizujemy wyjścia edukacyjne, wycieczki terenowe, warsztaty z ekspertami i spotkania z ciekawymi osobami spoza przedszkola, które umożliwiają dzieciom bezpośrednie doświadczanie świata i zdobywanie praktycznych

umiejętności. Eksperymenty, obserwacje przyrodnicze, doświadczenia sensoryczne i konstrukcyjne, które angażują zmysły i zachęcają do aktywnego eksplorowania otaczającego świata. Wprowadzeniem takich innowacyjnych pomysłów edukacyjnych w przedszkolu zwiększamy zaangażowanie dzieci w proces nauki, rozwijamy ich umiejętności poznawcze, społeczne i emocjonalne oraz przygotowujemy je do wyzwań współczesnego świata.

Osiągnięcia i sukcesy przedszkola

Przedszkole w Niemenczynie zostało wyróżnione 1. miejscem spośród najlepszych przedszkoli w rejonie Wileńskim. Dzieci biorą udział w licznych konkursach organizowanych przez przedszkole i środowisko lokalne oraz w różnych konkursach i projektach międzynarodowych:

Konkurs recytatorski organizowany od 2000 roku. Umożliwia dzieciom rozwijanie umiejętności mówienia przed publicznością, co jest ważnym elementem komunikacji interpersonalnej. Poprzez recytację wierszy czy opowiadań dzieci mają szansę na rozwijanie zdolności artystycznych, takich jak: interpretacja tekstu, intonacja czy gestykulacja. Uczestnictwo w konkursie wymaga zapamiętania tekstu, co jest sposobem na ćwiczenie pamięci u dzieci. Poprzez recytowanie wierszy i opowiadań dzieci są zachęcane do czytania i poznawania literatury dziecięcej, co wpływa pozytywnie na ich rozwój intelektualny i emocjonalny.

Festiwal „Bajeczki z przedszkolnej półeczki” organizowany przez Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie „Macierz Szkolna”. To tradycyjna impreza dla dzieci polskich przedszkoli na Litwie, na którym

uczestnicy przedstawiają wybraną bajkę na scenie. Taki festiwal jest bardzo potrzebny, pomaga dzieciom rozwijać się, uczą się prawidłowej wymowy i wzbogacają słownictwo. Mogą też spróbować swoich sił w roli aktorów.

Projekt „Świąteczna Mozaika Dźwięków” organizowany od 2018 roku. Wszystkie przedszkola, które biorą udział w czasie projektu śpiewają kolędy, urządzają szopkę na terytorium przedszkola, organizują świąteczne widowiska, wystawy, wycieczki, spotkanie pokoleń, zwiedzanie kościołów i śpiew kolęd, lekcje religijne, oglądanie spektakli na temat świąteczny, tworzenie Jasełek.

Projekt międzynarodowy **„Edukacja dzieci przez las”** realizowany przez powiat świebodziński, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Lecha Wierusza w Świebodzinie w partnerstwie z Przedszkolem w Niemenczynie. Projekt trwał od 10.2020 roku do 06.2021 roku w ramach grantów „Międzynarodowa współpraca się opłaca”, współfinansowany przez Unię Europejską i Europejski Fundusz Społeczny, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Celem głównym projektu było udoskonalenie procesu rozwoju dzieci w przedszkolach partnerskich na Litwie i w Polsce poprzez wspólne opracowanie i wdrożenie innowacyjnego modelu zajęć „Edukacja dzieci przez las”. Projekt objął 6 obszarów tematycznych, został dostosowany do potrzeb i możliwości emocjonalnych, intelektualnych i rozwojowych dzieci w wieku przedszkolnym. W ramach projektu zostały opracowane scenariusze zajęć do innowacyjnego modelu „Edukacja dzieci przez las”, organizowane testowanie oraz analiza poziomu wzrostu kompetencji dzieci i nauczycieli, opracowana broszura informacyjna, oraz dokonano niezbędnego zakupu wyposażenia do realizacji projektu.

„Konkurs na przedszkolne przestrzenie edukacyjne” celem konkursu jest aktywizacja na rzecz celowego, zrównoważonego i estetycznego zagospodarowania przestrzeni edukacyjnych w przedszkolach oraz ich twórczego wykorzystania do organizacji procesu edukacyjnego uczniów, angażującego całą społeczność przedszkolną w działania praktyczne; pobudzanie kreatywności i samodzielności społeczności przedszkolnych w zagospodarowaniu przestrzeni edukacyjnych wewnątrz i na zewnątrz budynków; rozwijanie wartości ekologicznych i ogólnoludzkich wśród dzieci i młodzieży poprzez kształtowanie niepowtarzalności środowiska szkolnego, tworzenie stref kontaktu przyrody z człowiekiem; wzmacnianie więzi komunikacji i współpracy między przedszkolami oraz upowszechnianie dobrych praktyk.

Projekt edukacyjny, Niemenczyn – Białystok, promujący czytelnictwo wśród przedszkolaków: **„Dziecięca podróż do świata bajek i wyobraźni”**. W ramach projektu została wydana Książka z morałem – poradnik metodyczny z propozycjami do wykorzystania w pracy i w zabawie z dziećmi.

Każdego roku dzieci biorą udział w konkursie **plastycznym „Być Polakiem”**, który realizowany w celu głębszego uświadamiania i wzmacniania tożsamości narodowej oraz rozwoju postaw patriotycznych i społecznych dzieci i młodzieży mieszkającej poza granicami Polski. Organizatorem konkursu jest Fundacja „Świat na Tak” w Warszawie.

Międzynarodowy Festiwal Kultury Polskiej „Kwiaty Polskie” to największe przedsięwzięcie kulturalne Polaków na Litwie, w którym również biorą udział goście z zagranicy.

- Przedszkole w Niemenczynie otrzymuje dofinansowania ze strony Rzeczypospolitej Polskiej:
- Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2022. Po otrzymaniu kwoty pieniężnej grupa pedagogów na czele z dyrektorem Przedszkola w Niemenczynie nabyła pomoce edukacyjne (gry, zestawy konstrukcyjne dla dzieci) oraz mebelki (łóżka trójmiejskowe) do sal przedszkolnych, co umożliwiło zrealizowanie jakościowego procesu nauczania i odpoczynku.
- Dofinansowanie z budżetu państwa. Wsparcie bieżącej działalności 2 przedszkoli z polskim językiem nauczania na Litwie, w których liczba dzieci wynosi powyżej 200 osób.

Wraz z rodzicami dzieci uczestniczą w różnych akcjach charytatywnych, inicjatywach:

- **Akcja charytatywna „Kwitnące serca”** organizowana przez Uniwersytet Medyczny w Białymstoku i Stowarzyszenie Pro Salute. Celem akcji jest pozyskanie funduszy na terapię i rehabilitację dla dzieci z dystrofią mięśniową.
- **Akcja „Zaczerwień się dla dzieci z DMD”** organizowana przez Uniwersytet Medyczny w Białymstoku i Stowarzyszenia Pro Salute na rzecz dzieci z dystrofią mięśniową Podopiecznych Kliniki Rehabilitacji Dzieciom Upośledzonym „Dać Szansę”.
- **Akcja charytatywna „Dzień ciasta”** organizowana przez telewizję litewską. W tym dniu zachęca się wszystkich ludzi dobrej woli do upieczenia ciasta i sprzedania kawałka kolegom, współpracownikom za uzgodnioną cenę, a zebrane pieniądze należy przekazać na projekt „Spełnienie marzeń” dla chorych dzieci.
- **Inicjatywa „Żywa planeta”** organizowana co roku w innej formie (tanecznej, plastycznej, informatycznej) przez organizację publicz-

na, której celem jest zrzeszanie życzliwych ludzi planety, którym zależy na przejściu na zdrowy, ekologiczny styl życia, który chroni Ziemię i jej zasoby.

- **Inicjatywa „My Robimy”**, w ramach której organizowane są różnego rodzaju akcje: zbiórka i przetwarzanie materiałów wtórnych, wymiana ubrań i przedmiotów, promowanie świadomego konsumowania oraz działania mające na celu zwiększenie świadomości ekologicznej w społeczeństwie.

Dobre praktyki w przedszkolu

Przedszkole otrzymało miano: „Zdrowe przedszkole” i „Aktywne przedszkole”.

„Zdrowe przedszkole” - to przedszkole, które rozwija umiejętności uczniów w zakresie zdrowego stylu życia, tworzy środowisko fizyczne i psychospołeczne sprzyjające zdrowiu społeczności przedszkolnej, jest włączona do Krajowej Sieci Szkół i Przedszkoli Promujących Zdrowie.

„Aktywne przedszkole” – przedszkole, w którym szczególną uwagę przywiązuje się do promowania aktywności fizycznej społeczności szkolnej, tworzenia środowiska szkolnego sprzyjającego aktywności fizycznej i włączającej aktywność fizyczną w codzienne życie przedszkola.

W 2024 roku przedszkole w Niemenczynie rejonu Wileńskiego planuje otrzymać miano „Harmonijne przedszkole 2023/2024”. Celem projektu „Harmonijne przedszkole 2023/ 2024” jest wprowadzenie kompleksowego programu recyklingu i redukcji zużycia papieru w przedszkolach oraz promowanie świadomości ekologicznej wśród dzieci, nauczycieli i rodziców. Poprzez edukację i praktyczne działania chcemy zmniejszyć ilość odpadów wytwarzanych przez przedszkola, zwiększyć świadomość ekologiczną oraz promować zrównoważony styl życia już od najmłodszych lat.

Przedszkole posiada wiele przestrzeni edukacyjnych na placu zabaw:

- Kurnik - dzieci obserwują życie kur, zbierają jajka, karmią zwierzęta i uczą się o hodowli drobiu.

- W sadzie zbierają owoce, obserwują rośliny w różnych fazach wzrostu, uczą się o cyklach życia roślin.
- W ogrodzie sadzą rośliny, dbają o kwiaty i warzywa, oraz uczą się o potrzebach roślinnych.
- Na drodze ze znakami drogowymi uczą się podstawowych zasad ruchu drogowego, korzystają z rowerów, hulajnóg lub innych zabawek.
- W przestrzeni meteorologii obserwują pogodę, mierzą temperaturę, obserwują chmury i uczą się podstawowych pojęć związanych z meteorologią.
- W domku owadów obserwują życie małych stworzeń, takich jak: owady, pająki czy ślimaki, oraz uczą się o ekosystemach i znaczeniu owadów w przyrodzie.
- Na sportowych urządzeniach dzieci rozwijają swoje umiejętności motoryczne, bawią się na huśtawkach, drabinkach, czy zjeżdżalniach.
- W miejscach eksperymentów odkrywają podstawowe zasady fizyki, chemii i biologii, bawią się z wodą, piaskiem, czy eksperymentują z różnymi substancjami.

Salę przedszkoli są bogato wyposażone w różnorodne kąciaki, które mają za zadanie stworzyć przestrzeń, w której dzieci mogą rozwijać się w różnych obszarach oraz odkrywać własne zainteresowania i talenty.

Kącik czytelniczy jest miejscem, które promuje miłość do książek, rozwija wyobraźnię, kreatywność oraz umiejętności językowe u dzieci. To przestrzeń, która zachęca do eksploracji literatury i odkrywania nowych światów poprzez czytanie i słuchanie historii. Wyposażony w wygodne poduszki, dywany oraz regały z książkami dostosowanymi do wieku dzieci. To miejsce, gdzie maluchy mogą przeglądać książki, słuchać czytanych im historii oraz rozwijać swoją miłość do literatury.

Kącik plastyczny jest miejscem, które pozwala dzieciom na swobodne wyrażanie siebie, eksperymentowanie z różnymi technikami i materiałami, oraz rozwijanie umiejętności twórczych. To również doskonała okazja do rozwijania koordynacji ręka-oko oraz wyrażania emocji poprzez sztukę już od najmłodszych lat. Zawiera stoły, krzesła, oraz różnorodne materiały plastyczne, takie jak kredki, farby, kolorowe papierki, plastelinę itp. Dzieci mają możliwość wyrażania swojej kreatywności poprzez rysowanie, malowanie, klejenie i tworzenie różnego rodzaju dzieł sztuki.

Kącik manipulacyjny to przestrzeń, która pobudza kreatywność, eksperymentowanie oraz rozwijanie umiejętności poznawczych u dzieci. Dzięki interakcji z różnorodnymi materiałami i zabawkami, dzieci mogą rozwijać swoje zdolności poznawcze, spostrzegawczość oraz samodzielność. Tutaj znajdziemy zestawy klocków, puzzli, układanek, klocków konstrukcyjnych oraz innych zabawek, które rozwijają zdolności manualne, logiczne myślenie oraz umiejętności rozwiązywania problemów.

Kącik sensoryczny to specjalnie zaprojektowane miejsce, które ma na celu stymulowanie zmysłów dziecka poprzez różnorodne doznania sensoryczne. Jest to przestrzeń, w której dzieci mogą eksplorować, odkrywać i doświadczać różnych bodźców za pomocą zmysłów takich jak dotyk, wzrok, słuch, smak i zapach. Może zawierać pojemniki z ziarnami, piaskiem, wodą, płynami do pompowania baniek mydlanych itp. Dzieci mogą eksperymentować z różnymi materiałami, odkrywać różnice w teksturach oraz pobudzać swoje zmysły.

Kącik matematyczny to miejsce, które ma na celu rozwijanie umiejętności matematycznych u dzieci poprzez interaktywne i zabawne metody nauki. Zawiera zabawki i materiały edukacyjne wspomagające naukę liczenia, rozpoznawanie kształtów, sortowanie, oraz rozwijanie umiejętności matematycznych.

Kącik naukowy jest miejscem, które pobudza ciekawość, kreatywność i rozwija umiejętności poznawcze u dzieci. Dzięki eksperymentom,

obserwacjom i zabawie dzieci mogą odkrywać prawa natury, zgłębiać tajniki nauki i rozwijać umiejętności badawcze już od najmłodszych lat. Zawiera lupę, mikroskop, globus, atlasy, modele planet oraz inne pomoce naukowe, które pomagają dzieciom zgłębiać tajniki nauki i ciekawości świata.

Kącik relaksacyjny to miejsce, które ma za zadanie zapewnić dzieciom spokój, ciszę oraz możliwość oderwania się od codziennych bodźców. Kącik zapewnia dzieciom komfortowe miejsce do siedzenia lub leżenia. Dzieci mogą wygodnie się położyć i zrelaksować. Mają możliwość wyboru różnych aktywności relaksacyjnych z zestawu dostępnych materiałów, co pomaga im odnaleźć swoje ulubione metody relaksacji.

Wprowadzamy nowoczesne metody pracy i technologie do przedszkola, stwarzamy inspirującą i dynamiczną przestrzeń edukacyjną, która sprzyja rozwijaniu różnorodnych umiejętności i zainteresowań dzieci, oraz przygotowujemy je do wyzwań współczesnego świata.

Do prezentacji materiałów dydaktycznych, gier i interaktywnych zajęć wykorzystujemy tablice interaktywne, co zwiększa zaangażowanie dzieci i ułatwia przyswajanie wiedzy. Dzieci mają dostęp do tabletów i komputerów z odpowiednio dobranymi aplikacjami i programami edukacyjnymi, które wspierają proces nauki i rozwijania umiejętności komputerowych. Organizujemy wirtualne wycieczki, podróże edukacyjne i interaktywne lekcje, które pozwalają dzieciom na odkrywanie różnych miejsc, kultur i dziedzin w sposób interaktywny i angażujący. Prowadzimy zajęcia z robotyki, programowania i kodowania, które pomagają rozwijać umiejętności logicznego myślenia i kreatywności już od najmłodszych lat. Dzieci mają dostęp do e-booków i audiobooków, które pozwalają dzieciom na samodzielne czytanie i słuchanie historii, rozwijając jednocześnie ich umiejętności językowe i wyobraźnię. W pracy wykorzystujemy różnorodne kreatywne narzędzia cyfrowe: programy do edycji grafiki, animacji, czy tworzenia filmów, które umożliwiają dzieciom wyrażanie siebie i rozwijanie umiejętności artystycznych.

W przedszkolu pracuje socjolog, który w pracy wykorzystuje programy prewencyjne:

„Kimochi” (japońskie „kimochi” oznacza „uczucie”) to program wczesnoprzedszkolny, którego podstawą jest rozwijanie kompetencji społecznych i emocjonalnych. Program „Kimochi” służy rozwijaniu inteligencji emocjonalnej, promowaniu pozytywnego zachowania i rozwijaniu umiejętności współpracy. Umiejętności społeczne i emocjonalne dzieci w wieku przedszkolnym rozwijane są poprzez zabawę z lalkami „Kimoči” - miękkimi pluszakami. Kimochi to zabawki z uczuciami. Zabawki te mają na celu rozwijanie poczucia własnej wartości, pewności siebie i inteligencji emocjonalnej. Pomagają w rozmowach o uczuciach. Dzieci uczą się nazw uczuć, jak się komunikować, jak zarządzać swoimi uczuciami. Małe dzieci poznają kimochi, uczą się ich nazw i jakie uczucia symbolizują.

„Koledzy Zipiego” to międzynarodowy program wczesnej profilaktyki, jest realizowany w grupach przedszkolnych, aby pomóc dzieciom w wieku od 5 do 7 lat w rozwijaniu umiejętności radzenia sobie z trudnościami społecznymi i emocjonalnymi, w celu poprawy dobrostanu emocjonalnego dzieci. Ten program uczy dzieci, jak radzić sobie z codziennymi trudnościami emocjonalnymi, takimi jak odrzucenie, strata, samotność, zastraszanie lub nękanie oraz trudne zmiany. Pomaga i zachęca ludzi do mówienia o swoich uczuciach i znajdowania sposobów radzenia sobie z nimi. Uczy dzieci empatii, nawiązywania przyjaźni, przystosowywania się do nowych okoliczności, proszenia o wsparcie i przyjmowania go oraz pomagania innym.

W grupach przedszkolnych, które mają dzieci z zaburzeniami jest pomocnik nauczyciela, który pracuje właśnie z dziećmi z zaburzeniami. Obecność takiej osoby pomaga dzieciom w ich rozwoju i integracji społecznej. Pomocnik może dostarczyć dodatkowe wsparcie, uwagę i zrozumienie potrzeb dzieci z zaburzeniami, co pozwala im lepiej funkcjonować w grupie i mieć pozytywne doświadczenia związane z edukacją przedszkolną. Wszystkich pracowników charakteryzuje duże zaangażowanie w tworzenie dzieciom właściwych warunków do nauki i zabawy oraz pozytywnego klimatu wychowawczego. Sprzyja to również dobrej współpracy zespołowej i wpływa na dobrą opinię przedszkola w środowisku lokalnym. W placówce panuje atmosfera życzliwości, otwartości oraz akceptacji, a konsekwent-

ne oddziaływania wychowawcze stosowane przez wszystkich pracowników wzmacniają poczucie bezpieczeństwa dzieci i rodziców. Zarządzanie przedszkolem oraz wewnętrzny nadzór pedagogiczny sprzyja rozwojowi dzieci, kadry pedagogicznej oraz placówki.

Współpraca ze środowiskiem lokalnym

- Przedszkole jest placówką współpracującą z wieloma organizacjami i instytucjami działającymi w środowisku lokalnym:
- Biblioteka miejska (uczestnictwo dzieci w zajęciach, konkursach, wystawach organizowanych w bibliotece).
- Muzeum etnograficzne Wileńszczyzny (cykliczne zajęcia edukacyjne dla dzieci organizowane przez pracowników muzeum, udział w konkursach i wystawach).
- Centrum Kultury w Niemenczynie (udział przedszkola w występach muzyczno – ruchowych, imprezach, uroczystościach).
- Szkoła Sportowa Rejonu Wileńskiego (organizowanie wspólnych zajęć edukacyjno-sportowych, pomoc w obozach letnich dla dzieci).
- Ośrodek socjalny dla dzieci i młodzieży (uczestniczenie w koncercie, poświęconemu „Dnia dziecka”).
- Centrum Dziennego Pobytu Osób Niepełnosprawnych (spotkanie dzieci z osobami niepełnosprawnymi z okazji Świąt, wspólne koncerty, edukację).
- Środki masowego przekazu: „Tygodnik Wileńszczyzny”, „Kurier Wileński”, Strona Samorządu rejonu Wileńskiego (zapraszanie na uroczystości organizowane w przedszkolu, promowanie działalności przedszkola w Niemenczynie, zamieszczanie artykułów i zdjęć).
- Współpraca z urzędem miasta Niemenczyn oraz urzędem gminy Niemenczyn (udział przedstawicieli władz w uroczystościach organizowanych przez przedszkole, współdziałanie przy organizacji konkursów, uroczystości).

Dzięki tej współpracy dzieci budują swoją wiedzę o świecie społecznym, przyrodniczym, technicznym i doskonalą swoje umiejętności społeczne, mogą zaprezentować swoje umiejętności i uzdolnienia, kształtując jednocześnie swoje poczucie przynależności do społeczności lokalnej.

Stale czuwamy nad tym, aby placówka nasza była otwarta na potrzeby, wymagania i oczekiwania dzieci, rodziców i środowiska przy jednoczesnej ich współpracy. Staramy się, aby w naszym przedszkolu rodzice byli równorzędnymi partnerami w kierowaniu procesem wychowawczym dziecka. Ścisła współpraca z najbliższymi naszych wychowanków jest dla nas bardzo ważna - celem jej jest dążenie do stworzenia przyjaznego środowiska wychowawczego. Wzbogacamy wiedzę pedagogiczną rodziców poprzez spotkania ze specjalistami i popularyzację literatury pedagogicznej. Umacniamy więź rodzinną poprzez organizowanie spotkań, edukacji, uroczystości przedszkolnych wspólnych wycieczek i pikników rodzinnych. Stale czuwamy nad jakością naszej placówki. Pragniemy, aby była ona jak najlepiej oceniana przez naszych klientów. Nietuzinkowa praca całej kadry przedszkola składa się na jakość, która jest odzwierciedleniem chęci przebywania w przedszkolu, w którym coś się dzieje. W urzeczywistnianiu naszej misji zaangażowana jest cała kadra pedagogiczna, administracyjno - obsługowa, jak również rodzice. Efektem naszej wspólnej pracy jest przedszkole, w którym dzieci czują się ważne.

Współpracujemy z innymi placówkami edukacyjnymi w Rejonie Wileńskim:

- Uczestniczenie w ich projektach;
- Zapraszanie na uroczystości do przedszkola;
- Integracja dzieci poprzez wspólne konkursy, zabawy, spotkania, edukację;
- Wymiana doświadczeń;
- Szkolenia nauczycieli.

ROZDZIAŁ III

**Ewelina Konings, Agnieszka Peters, Anna Skrzypek
Katarzyna Radomska**

Polska Szkoła im. Marii Skłodowskiej-Curie przy Centrum Kultury i Języka Polskiego – Daskalia

CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

Centrum Kultury i Języka Polskiego – Daskalia¹ to organizacja typu „non-profit” (NGO)² zarządzana przez kolektyw z różnych środowisk polonijnych zwany Walnym Zgromadzeniem. Powołane do życia w 2013 roku stanowi etniczną organizację oświatowo-kulturalną w niderlandskojęzycznym, wielokulturowym mieście uniwersyteckim - Leuven. Centrum powstało z potrzeby organizowania wspólnych projektów integracyjnych w zróżnicowanej społeczności polonijnej. Nadrzędnym celem organizacji stało się pokonywanie wszelkich barier kulturowych i językowych poprzez poznanie różnorodności oraz czynny udział w projektach kulturalnych i edukacyjnych. Troska o pozytywny wizerunek Polski i Polaków w społeczności lokalnej zajmuje również

¹Nazwa stowarzyszenia pochodzi z greki daskalos, co oznacza „nauczyciel”.

² Skrót pochodzi z języka niderlandzkiego w Belgii (een vereniging zonder winstoogmerk) i oznacza typ organizacji pozarządowej wykonującej działalność nienastawioną na zysk.

istotne miejsce w zadaniach kolektywu polonijnego. Wszystko to dzieje się dzięki nieustającemu dialogowi międzykulturowemu. Stowarzyszenie Daskalia od początku działa ponad podziałami politycznymi, religijnymi czy społecznymi. Różnorodne projekty podejmowane przez grupę zaangażowanych wolontariuszy pozwalają dotrzeć do wszystkich zainteresowanych, nie pomijając nikogo. W skład stowarzyszenia wchodzi nauczyciele zaangażowani w pracę dydaktyczną oraz osoby zainteresowane społecznymi akcjami wspóltworzonymi na rzecz lokalnej społeczności polonijnej, na co dzień obcujący z wielojęzycznością w rodzinach kulturowo zróżnicowanych. Wolontariusze organizują wspólne projekty edukacyjno-kulturalne, wzbogacając życie międzynarodowej społeczności w uniwersyteckim Leuven, gdzie każda grupa z ponad 160 narodowości ma swoją przestrzeń na rozwój własnej odrębności kulturowej. Walne zgromadzenie stowarzyszenia powołuje zarząd, w skład którego wchodzi osoby desygnowane na reprezentowanie stowarzyszenia (przewodniczący, sekretarz, skarbnik) oraz wykonywanie decyzji w postaci uchwał w granicach kompetencji walnego zgromadzenia. Zarząd centrum wybierany na określoną kadencję w sposób rotacyjny prowadzi i bezpośrednio nadzoruje projekt edukacyjny dla polonijnych dzieci o nazwie Polska Szkoła im. Marii Skłodowskiej-Curie oraz pokrewne projekty oświatowo-kulturalne.

Historia polonijnej szkoły uzupełniającej w Leuven zaczyna się od śmiałego pomysłu lingwistki i zaangażowanej społecznie mamy trojga dzieci, która wymarzyła sobie stworzyć edukacyjną alternatywę dla dzieci polskojęzycznych w Leuven. Koncept ten zbliżył dwie doświadczone nauczycielki. Wspólnie powołują do życia projekt, który w innowacyjny sposób łączy doświadczenia twórczyń oraz rozległą wiedzę z dziedziny pedagogiki tradycyjnej z nowatorskimi elementami edukacji włączającej. Szansa na współpracę w stowarzyszeniu i w projekcie uzupełniającego przedszkola polskojęzycznego pojawia się wśród zaprzyjaźnionych specjalistów, a następnie zmotywowanych ochotników, zaproszonych do wspólnego działania. Po roku dużego zainteresowania przedszkolem polonijnym wśród rodziców, najstarsze dzieci przechodzą do oddziałów pierwszej klasy. Od początku szczególna uwaga jest kierowana na zajęcia językowe przygotowane dla dzieci dwujęzycznych, gdyż świadomość nauczycieli, iż bilingwalność stanowi bogactwo językowo-kulturowe determinuje wszelkie działania szkolne. Nauczyciele polonijni chętnie podejmują pracę w szkole

uzupełniającej, aby przekonać rodziców, iż dwujęzyczność nie jest umiejętnością sprowadzającą się tylko do mówienia, bez umiejętności pisania. Działania dydaktyczne w szkole uzupełniającej konstruowane są w taki sposób, aby uczniowie mogli posiadać dodatkowo umiejętność rozumienia i czytania w celu pełnej komunikacji w języku polskim.

Dla wszystkich chętnych uczniów Polska Szkoła im. Marii Skłodowskiej-Curie w Leuven prowadzi zajęcia dodatkowe: katechezę, język angielski, język francuski i in. Lekcje odbywają się w środy w godzinach wolnych od zajęć w szkołach lokalnych, czyli pomiędzy 14.00 a 18.00 lub w soboty od 10.00 do 14.00. Szkoła współpracuje z dyplomowaną kadrą pedagogiczną (polonistami, nauczycielami pedagogiki zintegrowanej, nauczycielami wychowania wczesnoszkolnego lub przedszkolnego, lingwistami oraz politologami), pracując ponad 60 razy do roku. Uczniowie na każdym poziomie mają zapewnione około trzydziestu spotkań w roku szkolnym, każde zawierające pięć jednostek lekcyjnych. Zajęcia odbywają się w dogodnie położonym budynku szkolnym szkoły specjalnej BO Ter Bank w Heverlee, otoczonym pięknym ogrodem z dużym placem zabaw! W Polska Szkoła im. Marii Skłodowskiej-Curie w Leuven promuje naukę w języku polskim poprzez pozytywne motywowanie oraz indywidualne podejście do każdego ucznia, korzystając ze sprawdzonych metod dydaktycznych oraz angażując społeczność szkolną w projekty we współpracy z Polonią na całym świecie. Ponadto Polska Szkoła im. Marii Skłodowskiej-Curie w Leuven posiada dobrze zaopatrzoną szkolną bibliotekę otwartą nie tylko dla każdego ucznia szkoły, ale również dla wszystkich dzieci ciekawych polskiej literatury z innych szkół.

Celem nadrzędnym szkoły polonijnej (Polska Szkoła im. M. Skłodowskiej-Curie w Leuven) jest pozalekcyjna³ działalność dydaktyczna, wychowawcza i opiekuńcza. Oddziały przedszkolne zapewniające rozwój kompetencji językowych dzieci polskojęzycznych na podstawie podstawy programowej oferują naukę w języku polskim organizowaną w formie zabawy zawierającej elementy z zakresu dziecięcej literatury oraz komunikacji społecznej wpisującej się w edukację polonistyczną, jak również zajęcia plastyczne i rytmiczne. Uczniowie szkoły podstawowej uczestniczą w zajęciach z zakresu edukacji polonistycznej, komunikacji społecznej, historii Polski z elementami geografii. Polska szkoła zapewnia bowiem uzupełniającą edukację w zakresie języka polskiego oraz historii Polski z elementami geografii, w szczególności dla dzieci obywateli polskich lub osób pochodzenia polskiego, przebywających czasowo lub zamieszkujących na stałe za granicą. Ponadto szkoła zapewnia rozwój poczucia polskiej tożsamości narodowej, językowej i kulturowej u uczniów oraz dba o podtrzymywanie polskich tradycji narodowych i więzi z krajem ojczystym poprzez działania mające na celu zapoznanie uczniów z dziedzictwem polskiej kultury narodowej.

Polska szkoła w Leuven gwarantuje zatem rozwój intelektualny, psychiczny i fizyczny uczniów, równocześnie rozwijając uczniowskie zainteresowania i umiejętności oraz zapewnia pomoc w przypadku trudności w nauce. W zakresie działalności wychowawczej grono pedagogiczne w Polskiej Szkole im. M. Skłodowskiej-Curie w Leuven kształtuje w uczniach postawy i odpowiednie cechy charakteru jak: samodzielność, dociekliwość poznawczą, kreatywność, otwartość, wrażliwość estetyczną oraz poczucie odpowiedzialności i poszanowania godności osobistej, światopoglądu i wyznań innych osób. Zajęcia dydaktyczno-wychowawcze kształtują postawy prospołeczne oraz umiejętności funkcjonowania i współdziałania w zespole.

Program jest hybrydą programów kształcenia ogólnego oraz nauki języka polskiego jako obcego. Nauczyciele i uczniowie korzystają z podręczników WSiP (od ORPEG), książek do nauki j. polskiego M. Pawlusiewicz oraz materiałów dostępnych na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej prowadzonej przez MEiN, gdzie znalazła się lista rekomendowanych materiałów

³ Dzieci mieszkające w Belgii wypełniają obowiązek szkolny do 18 roku życia w szkołach lokalnych, codziennych od poniedziałku do piątku.

i publikacji ułatwiających nauczanie języka polskiego jako języka obcego. Takie materiały dydaktyczne stają się niezbędne, aby pokonać zróżnicowanie kompetencji językowych u uczniów szkoły polonijnej. Poniżej przykładowe materiały wykorzystywane do edukacji polonijnej na różnych poziomach zaawansowania:

<https://www.nowaera.pl/edukacja-na-czasie/sercem-z-ukraina/nauczanie-jezyka-polskiego-jako-jezyka-obcego-lista-materialow->

<http://fundacjareja.eu/do-pobrania/>

<https://www.youtube.com/watch?v=PkuQoGpkDnQ>

Szkoła polonijna w Leuven realizuje swoje cele i zadania poprzez organizowanie zajęć lekcyjnych w zakresie uzupełniającego planu nauczania oraz dodatkowych zajęć pozalekcyjnych (tj. kółek zainteresowań: zajęcia teatralne, zajęcia ruchowe – rytmika oraz warsztaty dla rodziców). Dodatkowo organizowane są cyklicznie uroczystości patriotyczne, konkursy polonijne (np. „Szkoła z klasą – wycieczka z Marią”), wycieczki (do Polski) oraz imprezy kulturalne i naukowe (np. cykliczne wykłady w ramach uniwersytetu dziecięcego przy PS im. MSC w Leuven). Placówka dba od początku istnienia o rozwój współpracy z instytucjami polskimi (np. Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie, Polska Organizacja Turystyczna, Instytut Polski), polonijnymi (np. Rada Polonii Belgijskiej, Polska Macierz Szkolna) i belgijskimi (np. Internationaal Comite, Stad Leuven) oraz aktywnie uczestniczy w uroczystościach, konkursach i imprezach organizowanych przez Ambasadę RP w Brukseli i inne instytucje samorządowe i państwowe.

Indywidualne podejście do ucznia, ciekawe i różnorodne projekty od lat rozwijają kompetencje oraz zachęcają dzieci i młodzież do wysiłku przychodzenia do szkoły w środowe popołudnia lub sobotnie poranki. Edukacja w szkole polonijnej to znacznie więcej niż przekazywanie i przyswajanie wiedzy. Podejście do kształcenia jest tu zupełnie inne niż w tradycyjnej szkole, a nauczyciele zwracają dużą uwagę na inne, choć wciąż najważniejsze, elementy procesu uczenia się. Duży nacisk kładzie się na kluczowe umiejętności społeczne rozwijane poprzez proponowane zajęcia z języka polskiego, a są to: asertywność, komunikatywność, rozwiązywanie konfliktów, logiczne myślenie, kreatywność i wiele innych, w bezpiecznej

przestrzeni, gdzie można rozwijać się pod względem emocjonalnym, społecznym i duchowym, nawiązywać przyjaźnie, a także po prostu dobrze spędzać czas.

Polska Szkoła im. Marii Skłodowskiej-Curie w Leuven przy Stowarzyszeniu Daskalia zaprasza dzieci i młodzież w wieku od 3 do 18 lat do wspólnie spędzania czasu przygodą lingwistyczną. Zajęcia są przeznaczone dla uczniów, których rodzice pragną, aby dziecko pogłębiło swoją wiedzę z literatury polskiej, historii Polski, wiedzy o społeczeństwie oraz udoskonało umiejętności językowe w języku polskim.

Osiągnięcia i sukcesy szkoły

Głównym obszarem działalności Centrum Kultury i Języka Polskiego - Daskalia jest zatem rozwijający się nieustannie, od ponad dekady, projekt edukacyjny (Polska Szkoła im. Marii Skłodowskiej - Curie w Leuven). Jakkolwiek Centrum Kultury i Języka Polskiego - Daskalia kojarzone jest przede wszystkim uzupełniającą szkołą polonijną, to inne ciekawe inicjatywy takie jak polska biblioteka, uniwersytet dziecięcy, szkoła muzyczna Preludio, teatralna edukacja polonijna (czyli cykliczne przedstawienia teatralne teatryku lalkowego „Bajka” z Warszawy), warsztaty rodzinne - Przyjemność Tworzenia, koncerty okolicznościowe, konkurs na wybitną Polkę w Belgii - Joteyka oraz inspirujące wycieczki stanowią z pewnością wizytówkę w polonijnej społeczności lokalnej.

W Polskiej Szkole im MSC działa Rada Rodziców, która wraz z nauczycielami wspomaga utrzymywanie stałego kontaktu wśród uczniów i ich rodziców (poprzez organizowanie uroczystości okolicznościowych - wigilia szkolna, warsztaty rodzinne, zebrania klasowe, rodzicielskie spotkania informacyjne, rocznicowe obchody patriotyczne, itp.). Inne działania służące realizacji celów i zadań Polskiej Szkoły im. Marii Skłodowskiej-Curie są dostosowane do możliwości finansowych oraz warunków lokalowych, kadrowych i organizacyjnych.

Dyplomowana i kreatywna kadra pedagogiczna sprawia, że Polska Szkoła im. Marii Skłodowskiej-Curie w Leuven jest przyjazna, wspomagająca i inspirująca: jest szkołą marzeń w myśl słów patronki szkoły – Marii Skłodowskiej-Curie, gdyż „marzenia są po to, aby je spełniać”. Jest również miejscem, gdzie wychowanie młodego człowieka w jego jedności i bogactwie stoi w centrum wszelkich przedsięwzięć twórczego zespołu pedagogicznego przy wsparciu zarządu Daskalii, sympatyków inicjatywy edukacyjnej oraz pełnych pasji zaangażowanych rodziców.

Zajęcia – Komunikacja społeczna – nieczęsto spotykane w uzupełniającym szkolnictwie za granicą, stanowią dopełnienie edukacji w szkołach codziennych. Ponadto lekcje komunikacji społecznej, prowadzone w szkole polonijnej, są bardzo popularne wśród uczniów. Na zajęciach warsztatowych nauczyciel prowadzący wykorzystuje techniki stosowane

w ‘dramie’, czyli w głównej mierze stawia na spontaniczność dzieci oraz aktywne działanie i zabawy. Intuicyjne zachowania naśladowcze nabierają tu celowego i zorganizowanego charakteru, a dzięki zbliżeniu do oczekiwań dzieci i młodzieży łatwiej jest wzbudzić ich zainteresowanie i przekazywać założone treści, dlatego tak istotne jest ciągle wydobywanie i pokazywanie uczniowi jego możliwości psychicznych, fizycznych i społecznych, bardzo ważnych dla funkcjonowania w otaczającym go świecie.

Wszystkie treści zgodne z wytycznymi podstawy programowej dla uczniów polskich uczących się za granicą realizowane są w oparciu o dydaktyczne metody tradycyjne, choć w małych grupach często udaje się wprowadzać metody innowacyjne, zmieniające podejście klasycznej relacji nauczyciel-uczeń. W dużej mierze, podczas zajęć lekcyjnych, wykorzystywane są metody aktywizujące, które zakładają, że dzieci poznają język w działaniu i w grupie rówieśników, gdyż w różnorodnych interakcjach młodzi adepci uczą się najlepiej tego, w czym aktywnie uczestniczą. Podczas zajęć ważne jest podkreślenie mocnych stron każdego ucznia, na co zwracają uwagę nauczyciele polonijni. To właśnie dzięki wykorzystywanym metodom aktywizującym, dostosowanym do potrzeb indywidualnych każdego dziecka, czuje się ono dowartościowane i akceptowane w grupie. Owe metody obejmują działania: werbalne, plastyczne, muzyczne oraz mimikę, gest, taniec, język ciała.

Ogromnym atutem polonijnej szkoły uzupełniającej oraz prowadzonych w niej zajęć opartych na metodach aktywizujących jest fakt, że obok siebie mogą uczyć się zarówno dzieci dobrze mówiące po polsku, jak i takie, które mówią słabiej lub nie mówią wcale. W klasach przeprowadzane są dodatkowe zajęcia według kalendarza uroczystości odbywających się w polskiej szkole – dni babci i dziadka, mamy i taty, języka polskiego oraz patriotycznych akademii rocznicowych. Często wykorzystanymi działaniami dydaktycznymi z okazji tychże świąt są nagrywane przez uczniów filmiki. Klasy szkoły podstawowej uczestniczą również w specjalnie przygotowanych zajęciach z okazji uroczystości rocznicowych, takich jak Święto Niepodległości, Dzień Flagi lub Narodowe Święto Konstytucji 3 Maja.

Centrum Kultury i Języka Polskiego - Daskalia zarządza wieloma, wyróżnionymi oraz docenionymi przez różne środowiska Polonii belgijskiej

i partnerów międzynarodowych, projektami kulturalno-edukacyjnymi. Pośród najważniejszych można wyróżnić:

- Polska Biblioteka w Belgii (2016-2022)

- Konkurs na Wybitną Polkę w Belgii – Joteyka (2016-2021)
- Polonijna Edukacja Teatralna (2013-2019)

- Uniwersytet dziecięcy przy Polskiej Szkole im. Marii Skłodowskiej-Curie w Leuven
- Szkoła Muzyczna - Preludio (2017-2021)

- Rodzina Polonijna 2017
- Świąteczna Paczka
- Narodowe Czytanie
- Liberation Raid 2019

Ponadto, wolontariusze zaangażowani w pracę na rzecz Centrum Kultury i Języka Polskiego - Daskalia dodatkowo ochoczo przyłączyli się do pomocy humanitarnej, aby w obliczu wojny wesprzeć „gości z Ukrainy” na terytorium Królestwa Belgii oraz w Polsce. Pokazali, że solidarność i potrzeba społecznej jedności jest ważna, nie można przejść obojętnie obok potrzebujących.

Dobre praktyki w szkole

Centrum Kultury i Języka Polskiego – Daskalia oraz zapleczem szkolnym angażuje się w ciekawe i pionierskie projekty. Często we współpracy z innymi szkołami polonijnymi, lub organizacjami kulturalno-oświatowy-

mi w Belgii. Takich przykładów na transfer wiedzy, talentów i doświadczenia jest wiele. Warto jednak wymienić różnorodne projekty, które służyły całej społeczności polonijnej oraz dostępne były dla większego audytorium niż tylko szkoła. Dobre praktyki przedstawione w tym rozdziale wspierają szkoły polonijne oraz stanowią doskonałe urozmaicenie poprzez swoją oryginalność na mapie imprez kulturalno-oświatowych w Belgii.

Współpraca z Polską Macierzą Szkolną w Belgii owocuje corocznym międzyszkolnym dniem dziecka. Największym sukcesem cieszyło się jednakże wydarzenie z tej okazji, na które zaproszone zostały dzieci ze szkół lokalnych. Dzień dziecka z przyjacielem ma każdego roku w Polskiej Szkole im. Marii Skłodowskiej – Curie w Leuven swój temat przewodni – nauczyciele, od najmniejszego oddziału do ostatniej klasy, przygotowują dzień zajęć nietypowych, wzbogaconych o quizy, konkursy, edukacyjne niespodzianki, spotkania z ciekawą lekturą i wiele innych tematycznych warsztatów. Dodatkową atrakcją, która jest godna naśladowania przez inne placówki, jest spotkanie z przyjacielem obcojęzycznym, które inicjuje dialog międzykulturowy. Tego jedyne go dnia, uczniowie uzupełniającej szkoły polonijnej mogą zabrać na zajęcia sobotnie swego przyjaciela z lokalnej szkoły belgijskiej. Nauczyciele przygotowują program zajęć tak, aby dzieci obcojęzyczne czuły się dobrze i też mogły wynieść informacje na temat polskiej kultury.

Innowacyjny projekt „Teatralna Edukacja Polonistyczna” organizowany przy współpracy z teatrem lalkowym z Warszawy, to cykliczne spotkania ogólnobelgijskie z profesjonalnymi aktorami, rekwizytami teatralnymi i kostiumami. Spotkania ze sztuką teatru lalkowego oraz warsztaty dla dzieci są kwintesencją teatru jako swoistego spotkania różnych istot – aktorów, widzów i postaci scenicznych stanowią niezwykłą atrakcję dla młodych widzów. Coroczne przedstawienia dla dzieci w szkołach polonijnych w Belgii oraz w miejscach przystosowanych przez organizacje polonijne, były wystawiane w formie objazdowego teatryku lalkowego. Warsztaty organizowane przez aktorów z Warszawy miały kształt gry z przeszkodami, doskonałej zabawy, w której znalazły się płasy, rytuały, zadania do wykonania, gry na szybkość i koncentrację – dzieci zdobywały sprawność eksperta teatralnego, dociekliwego widza, nieposkromionego badacza teatru.

Edukacja teatralna prowadzona w szkole w Leuven odbywa się w ramach cyklu warsztatów „Polonijna edukacja teatralna”. W czasie warszta-

tów i przedstawień przygotowanych specjalnie dla uczniów polonijnych, dzieci przekonują się, ile przeżyć i wzruszeń może wywołać kontakt z teatrem, jak wiele emocji i odkryć dostarczyć. Warsztaty teatralne uwrażliwiają uczniów na piękno słowa, muzyki, dają radość, uczą kultury teatralnej. Praca nad przedstawieniem pozwala na rozwinięcie ich zdolności poznawczych, ćwiczenie pamięci, poprawnej wymowy, wzbogaca też wiedzę o teatrze. Edukacja teatralna stała się więc jedną z ważniejszych form pracy z dziećmi. Praca nad przedstawieniem pozwala na rozwinięcie ich zdolności poznawczych, ćwiczenie pamięci, poprawnej wymowy, wzbogaca też wiedzę o teatrze. Zajęcia teatralne stały się doskonałą okazją do wyjścia naprzeciw elementarnym potrzebom uczniów, które polegają przecież głównie na zabawie. Podczas warsztatów teatralnych uczniowie nabyli wiedzę o teatrze starożytnym i współczesnym, o ludziach, którzy go tworzyli w przeszłości i dzisiejszych twórcach teatralnych. Nauczyli się być na scenie i prezentować zdolności aktorskie – wcielać w postaci tragiczne i komiczne, a nawet odtwarzać role mimów. Poprzez aktywny udział w tworzeniu przedstawienia poznali pracę, reżyserów, scenografów, muzyków, suflerów. Uczniowie zachęceni byli atrakcyjnymi zadaniami, szczerym aplauzem współuczestników warsztatu i życzliwą pomocą reżysera. Doświadczali tego, co jest udziałem twórców teatru – trudu tworzenia, wysiłku fizycznego i duchowego, sukcesu, przyjemności współpracy, emocji występu przed publicznością. Warsztaty są kontynuowane podczas zajęć lekcyjnych, uczniowie pracują z wykorzystaniem kart pracy przygotowanych przez twórców warsztatów, w formie utrwalenia informacji uzyskanych na warsztatach w innych szkołach polonijnych w Belgii.

Polska Szkoła im. Marii Skłodowskiej-Curie w Leuven brała także udział w pilotażowym programie ministerialnym „Rodzina Polonijna”. Projekt polegał na wymianie uczniów polskiej szkoły w Leuven z rówieśnikami z małej szkoły społecznej na Warmii. Całoroczna wymiana uczniów polskojęzycznych obejmowała wspólne zajęcia i zdobycie doświadczeń międzynarodowych pomiędzy dziećmi i nauczycielami. Program współpracy pomiędzy szkołami z różnych państw jest doskonałym konceptem – pozwala na rozwój kompetencji językowych i kulturowych uczniów polonijnych. Propozycja doskonale sprawdza się pomimo różnic w kalendarzach

szkolnych dzieci z różnych krajów, a obopólne korzyści kształtowania tożsamości Europejczyka poprzez poznawanie historii i zwyczajów wspólnej Europy, owocują niezapomnianymi wspomnieniami oraz przyjaźniami na długie lata.

Wycieczka szkolna niejednokrotnie organizowana z uczniami polskiej szkoły im. MSC w Leuven ma pionierską na skalę belgijską historię. Największa wycieczka historyczna zorganizowana do Warszawy, Krakowa i Auschwitz (dla starszych klas szkoły podstawowej), została przygotowana, aby zapoznać młodzież z historią „śladami polskich Żydów”. Wydarzenie wspominane jest do dziś jako fantastyczna forma motywująca dla uczniów polonijnych uczących się języka polskiego w szkole uzupełniającej. Muzea, lekcje edukacyjne, historyczne opowieści stanowią niezapomnianą przygodę edukacyjną z mocnymi wspomnieniami wzbogacającymi tożsamość kulturową każdego ucznia polonijnego.

Współpraca ze środowiskiem lokalnym

„Każdy wielki sukces jest triumfem uporów” według niemieckiego pisarza Sigmunda Grafa, co celnie opisuje wybrukowaną różnymi trudnościami drogę, jaką inicjatorzy działań Centrum Kultury i Języka Polskiego – Daskalia w Leuven musieli pokonać. W ciągu dekad zespół centrum stał się animatorami i inicjatorami wielu wydarzeń, spotkań, wzbogacającymi środowisko Polonii belgijskiej oraz społeczności lokalnej w Leuven. Projekty organizacji non-profit spotykają się z powszechną aprobatą, co wpływa na chęć sprostania nowym wyzwaniom. Dochodzenie do w pełni satysfakcjonujących efektów programu kulturalno-społeczno-edukacyjnego to długi proces, tymczasem, zespół wspólnie zdołał doprowadzić do wymaganej sprawności funkcjonowania, skomplikowanego organizmu społecznej organizacji (non-profit).

Wśród szkół polonijnych w Belgii od początku jej istnienia Polska Szkoła im. M. Skłodowskiej-Curie w Leuven zaznaczyła swoją obecność na mapie wydarzeń polonijnych, organizując różnorodne projekty we współpracy ze znaczącymi instytucjami, dla dobra całej społeczności polonijnej. W Ganda-

wie, Antwerpii, Courcelles, Brukseli, Geel, Hasselt polonijny ośrodek w Leuven organizował przedstawienia teatralne, szkolenia dla nauczycieli, uroczystości patriotyczne oraz inne wydarzenia polonijne (np. Liberation Raid). Polska Biblioteka działająca od 2016 roku, oprócz ciekawego księgozbioru, organizowała dla polonijnej społeczności projekty skierowane do czytelników w różnym wieku: Bajkoterapia, Mądra Szkoła Czyta Dzieciom, Cała Polonia Czyta Dzieciom, dla starszych – spotkania z osobowością, spotkania z autorami książek.

Projekty o zasięgu ogólnokrajowym organizowane są w ramach działalności Uniwersytetu Dziecięcego działającego przy Polskiej Szkole im. MSC w Leuven. Przykładem może być Polonijny Dzień Dwujęzyczności – akcja wspólna szkół polonijnych na całym świecie. To tematyczne obchody, dowolność interpretacyjna, konkursy dla uczniów, nauczycieli, talenty dzieci i duma rodziców, którzy również poprzez swoje zaangażowanie tworzą szkołę uzupełniającą.

Współpraca z Instytutem Polskim zaowocowała Festiwal Filmów Animacyjnych w 2016 roku w Leuven z udziałem wykładowców Polskiej Szkoły Filmowej w Łodzi, wielu filmów animowanych, prac dyplomowych oraz nagrodzonych w międzynarodowych konkursach animowanych realizacji.

Współpraca z Polską Organizacją Turystyczną oraz Ambasadą RP w Brukseli przy konkursie polonijnym „Warszawa z klasą – wycieczka z Marią” miała zasięg ogólnobelgijski. Ten międzyszkolny konkurs dla dzieci i młodzieży polonijnej miał na celu promocję zabytków stolicy Polski, choć przede wszystkim dzieci poznały życiorys i osiągnięcia Marii Skłodowskiej-Curie, która w Warszawie wychowała się i wykształciła, a następnie podzieliła los wielu Polaków na emigracji. Największą motywację do udziału w tym konkursie stanowiła główna nagroda dla laureatów – wycieczka do Warszawy.

Działalność polonijnych szkół w Belgii polega przede wszystkim na nauczaniu języka polskiego i historii Polski. Jednak wiele szkół proponuje swoim uczniom również dodatkowe zajęcia z religii oraz przygotowanie do najważniejszych sakramentów w języku polskim. Nie inaczej jest w przypadku Polskiej Szkoły im. Marii Skłodowskiej-Curie w Leuven przy Stowarzyszeniu Daskalia (www.daskalia.eu), gdzie lekcje języka polskiego, historii z elementami geografii oraz komunikacji społecznej dopełniają również lekcje religii katolickiej. Do fakultatywnych zajęć szkolnych zalicza się zatem katecheza dla dzieci najmłodszych z przygotowaniem do I Komunii Św. Uczniowie Polskiej Szkoły im. M. Skłodowskiej-Curie w Leuven mają szansę przystąpić do

sakramentu Eucharystii w polskiej wspólnotce parafialnej w kościele pw. Św. Lamberta w Leuven, co roku, w ostatnią niedzielę kwietnia. Dopełnieniem edukacji religijnej są comiesięczne eucharystie przygotowane specjalnie dla dzieci i rodzin, animowane przez rodziców pod kierunkiem doświadczonej nauczycielki – katechetki. Działająca schola złożona z dzieci szkolnych jest miejscem, gdzie można wykorzystać talenty takie jak umiejętność gry na instrumencie lub śpiew. Te momenty scalają społeczność szkolną z polonijną częścią Leuven i pozwalają na przeżywanie wraz z dziećmi i ich rodzinami, typowo polskich świąt. Okres poprzedzający święta jest również wykorzystany na tematyczne warsztaty rodzinne takie jak przygotowanie ozdób świątecznych, wypieków tradycyjnych lub palm wielkanocnych i pisanek. Te spotkania rodzinne przy okazji stanowią również zaproszenie do rozmów międzypokoleniowych o towarzyszących tradycjach i zwyczajach. Od 2014 roku nauczyciele Polskiej Szkoły im. Marii Skłodowskiej-Curie w Leuven stworzyli przepiękną historię przedstawień jasełkowych, w których biorą udział zarówno uczniowie szkoły, jak i ich rodzice oraz koncertów kolęd, podczas których wszyscy zgromadzeni śpiewają nie tylko polskie kolędy w ciekawych aranżacjach, ale także znane kolędy w j. angielskim i niderlandzkim.

Centrum Kultury i Języka Polskiego – Daskalia współpracuje na co dzień z organizacjami etnicznymi zrzeszonymi w federacji międzykulturowej (Internationaal Comite) obecnej w Leuven. Zaprzyjaźnione stowarzyszenia lokalne, takie jak Rosyjska Szkoła w Leuven, NI-HAO (chińska organizacja etniczna), Grecka Szkoła w Leuven chętnie współorganizują międzynarodowe projekty kulturalne w celu wymiany doświadczeń etnicznych oraz zaznajomienie się z różnicami z perspektywy wielokulturowego dialogu. Wynikiem tej współpracy jest stworzenie Olbrzymki Krakowianki, gdyż Leuven jest miastem siostrzanym Krakowa.

ROZDZIAŁ IV

Iwona Knapik-Małyniak, Magdalena Gładka

Polska Szkoła im. Jana Brzechwy – online (Wielka Brytania)

CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

Polska szkoła to potrzeba serca. Potrzeba serca matek, które, choć szczęśliwe na obczyźnie, żałują, że ich dzieci nie rozpoczną nowego roku szkolnego przy dźwiękach Mazurka Dąbrowskiego. Polska szkoła to potrzeba serca nauczycielek, które tęsknią za realizacją swojej pasji, jaką jest nauczanie. Te dwie potrzeby stały się motywacją do działania, do tworzenia Polskiej Szkoły im. Jana Brzechwy w angielskim miasteczku Harlow, w maju 2018 roku.

Dzięki naszej determinacji we wrześniu tego samego roku przy dźwiękach polskiego hymnu odświętnie ubrane dzieci licznie rozpoczęły polonijny rok szkolny. Ważnym wydarzeniem w pierwszych tygodniach funkcjonowania szkoły był wybór jej patrona, który został wskazany drogą głosowania przez rodziców naszych podopiecznych. Bardzo nam zależało, aby społeczność szkolna czuła, że jest to nasze wspólne dzieło, które ma służyć najmłodszemu pokoleniu.

Prowadząc stacjonarną szkołę, organizowaliśmy uroczystości patriotyczne, zabawy karnawałowe, klasowe wigilie, uroczyste apele, szkolne

warsztaty oraz liczne konkursy. Ważnym wydarzeniem było coroczne pasowanie na ucznia, którym uroczyście przyjmowałyśmy w nasze szkolne progi najmłodszych. Był to wspaniały czas wyzwań, rozwoju i dużej radości. Kolejnego roku przybywali nowi uczniowie. Do starszego rodzeństwa dołączało młodsze. W sobotnie poranki czuliśmy się jak w ojczyźnie, obserwując postępy naszych uczniów.

Na naszej drodze spotkałyśmy wielu wspaniałych nauczycieli oraz ich asystentów, którzy z patriotyzmem w sercu wspierali naszych uczniów. Niestety, życie na obczyźnie wiąże się z migracją, zmianami pracy, co często uniemożliwia realizację misji w szkole polonijnej. Kilku nauczycieli spełniło swoje marzenie i wróciło do ojczyzny, a szukanie ich zastępców za każdym razem okazywało się coraz trudniejsze.

Dla wielu czas pandemii był bardzo trudną próbą, nie inaczej było w naszej szkole. Dołożyliśmy jednak wszelkich starań, by nie przerywać edukacji naszych uczniów, dlatego lekcje odbywały się w formie zdalnej. Kiedy świat powoli się otwierał, wracał do funkcjonowania sprzed lock-downu, my stanęłyśmy przed podjęciem bardzo ważnej decyzji. Nie mogliśmy wrócić do stacjonarnej szkoły, ponieważ kolejne osoby z kadry pedagogicznej wróciły do Polski. Dzieci marzyły o powrocie do szkoły, a my, mimo naszego dużego zaangażowania, nie byliśmy w stanie zatrudnić nowych nauczycieli.

Z myślą o naszych uczniach postanowiłyśmy nie zamykać szkoły i nadal realizować naszą pasję – prowadząc lekcje zdalnie. Miałyśmy świadomość, że nie jest to forma nauki, która trafi do wszystkich naszych uczniów, ale mając na względzie dobro chociaż ich części postanowiłyśmy kontynuować naszą misję.

Rok szkolny 2020/2021 rozpoczął się nie na auli, a za pośrednictwem platformy internetowej. Był to rok pełen prób, ale uświadomił nam, że pracując w tej formie z nieliczną grupą naszych dawnych uczniów, otwieramy się na dalsze zakątki Anglii. Do wirtualnych drzwi naszej szkoły pukały dzieci z miejsc w Wielkiej Brytanii, w których nie ma polskich szkół. Dzieci, które z różnych powodów nie mają możliwości dojeżdżać w sobotnie poranki do szkoły, a dzięki formie nauki, jaką proponowałyśmy, zaczęły korzystać z polskiej edukacji w zaciszu swojego pokoju. Z biegiem czasu uczyłyśmy się nowych narzędzi i programów, aby nauka była coraz ciekawsza i skuteczniejsza. Obserwowałyśmy naszych uczniów i ich rodziny. Starłyśmy się

wysłuchiwać w ich opinie oraz potrzeby. Okazało się, że są dzieci, które muszą wybierać pomiędzy nauką w polskiej szkole w sobotnie poranki, a realizacją swoich pasji, np. gry na instrumencie, które mogli realizować tylko w tym samym czasie. Dlatego kolejnym krokiem było organizowanie grup lekcyjnych w godzinach popołudniowych, w inne dni tygodnia, co okazało się trafionym pomysłem. Szkoła polonijna prowadzona online wzbudzała duże zainteresowanie, ciekawość, a czasem niepewność u rodziców i ich dzieci, dlatego, chcąc uchylić im drzwi do naszych klas, zapraszałyśmy do udziału w lekcjach próbnych, by dzieci mogły spróbować tej formy nauki. Praktyka ta okazała się wspaniałą okazją do poznania dzieci i ich rodzin. Zrozumienia ich potrzeb edukacyjnych oraz przełamania pierwszej nieśmiałości nowych uczniów.

Pracując zdalnie, udało nam się zorganizować dwa spotkania stacjonarne z okazji zakończenia roku szkolnego. Były to wydarzenia niezwykle wzruszające, kiedy po raz pierwszy uczniowie mogli spotkać nauczycieli i kolegów z grup. Jednak z uwagi na duże odległości pomiędzy miejscami zamieszkania naszych uczniów aktualnie jest to bardzo trudne.

Dzisiaj podążamy tą samą drogą, wdramy nowe rozwiązania, dostrzegamy potrzeby dzieci i ich rodziców. Staramy się, by nasi uczniowie w progach naszej szkoły znaleźli nie tylko edukację, ale także pomoc, dlatego wspieramy ich w razie potrzeby terapią logopedyczną, z naszą szkołą współpracuje również psycholog, gotowy by pomagać. Każdy kolejny rok wskazuje nam kierunki, jak zmieniać się dla najmłodszego pokolenia Polonii.

Porównując ze sobą te dwie odmienne formy nauczania, a jednocześnie posiadające jeden bardzo ważny cel, trudno zdecydować, która z nich jest lepsza, bardziej skuteczna czy wartościowa. Z pewnością nie do przecenienia jest bezpośredni kontakt z dziećmi, jednak zdobyte doświadczenie w nauce zdalnej udowodniły nam, że, korzystając z tej formy, również nawiązujemy wspaniałą relację z naszymi uczniami. Polska szkoła jest ogromną wartością dla dzieci wychowujących się na obczyźnie i w naszej opinii najważniejsze jest to, że wiele z nich może wybrać najlepszą dla siebie formę polonijnej edukacji, doskonalić swój język, poznawać polską historię, geografię i kulturę.

Wybrane praktyki edukacyjne

Szkoła Polonijna im. Jana Brzechwy – Online realizuje cele oraz zadania wynikające z Podstawy Programowej z 2020 roku dla uczniów polskich uczących się za granicą.

Wśród celów naszej edukacyjnej działalności wymienić należy:

- naukę języka polskiego, a także elementów historii i geografii Polski;
- zapoznavanie uczniów z tradycjami oraz polską kulturą;
- propagowanie dwujęzyczności u dzieci i młodzieży pochodzenia polskiego;
- wspieranie dzieci w budowaniu ich własnej osobowości i tożsamości narodowej;
- stworzenie szansy nauki uczniom, którzy nie mają możliwości korzystania z polonijnej edukacji w szkołach stacjonarnych.

Korzystamy również z następujących programów nauczania zgodnych z wyżej wymienioną podstawą programową:

- Rok Polski – program edukacji wczesnoszkolnej dla uczniów w wieku 5-9 lat, uczących się za granicą;
- Własna droga – program dla uczniów w wieku 10-13 lat, uczących się za granicą;
- Moja polska kulturoteka – program nauczania języka polskiego dla uczniów w wieku powyżej 14 lat;
- Cztery pokolenia Polaków – program nauczania historii dla uczniów w wieku powyżej 14 lat;
- Wakacyjne wędrówki po Polsce – program nauczania geografii w grupie wiekowej 10-13 lat.

Aktualnie w szkole uczniowie korzystają z nauki w siedmiu klasach, od I do VII. Dla większej skuteczności, jakości oraz komfortu edukacji, w każdym zespole klasowym słuchacze przypisani zostali do małych, 5–6-osobowych grup. Każda z grup odbywa lekcje w innym terminie, tj. w sobotnie poranki lub w późne popołudnia od poniedziałku do piątku. Kalendarz przewiduje 30 spotkań w ciągu całego roku szkolnego. Zajęcia z uczniami starszymi podzielone zostały na bloki lekcyjne, które oddzielone są krótkimi przerwami. Podczas lekcji nauczyciele na żywo, za pośrednictwem platformy internetowej realizują zagadnienia przewidziane w programie.

W przypadku dzieci młodszych (klasy 1-4), uwzględniając potrzeby rozwojowe podopiecznych, w planowanych blokach lekcyjnych wyodrębniono dwie części spotkań. Zajęcia na żywo oraz część, która jest przygotowywana przez wychowawcę klasy w postaci nagrań oraz ćwiczeń interaktywnych sprawdzających opanowanie przez uczniów poruszanej tematyki lekcji. Nasi najmłodszy uczniowie realizują tę część zajęć w zaciszu domowym, w wybranym przez siebie momencie.

Realizowanie celów edukacyjnych w tej formie pracy wymaga od nauczyciela dużej kreatywności. Dlatego korzystamy, obok form powszechnie znanych jak praca z tekstem, podręcznikiem, kartami pracy, także z wielu ćwiczeń, gier i wyzwań interaktywnych, które stanowią doskonały przerywnik śródlekcyjny, pomagają usystematyzować wiedzę oraz zmotywować uczniów do nauki. Każda z lekcji oparta jest na prezentacji przygotowanej przez nauczyciela wzbogaconej o zdjęcia, nagrania oraz dodatkowe ćwiczenia.

Pomimo że nauka w naszej szkole realizowana jest zdalnie, nie zrezygnowaliśmy z tradycyjnych podręczników, zeszytów ćwiczeń oraz zeszytów lekcyjnych, a także z prac domowych, które po każdej lekcji odsyłane są przez uczniów do wychowawców drogą elektroniczną. Nauczyciele po zapoznaniu się z pracą dzieci odsyłają informacje zwrotne oraz wskazówki służące rozwojowi trenowanych umiejętności np. pisania. W klasach 1–3 opieramy się na podręczniku „Elementarz odkrywców” wydawnictwa Nowa Era. Uczniowie klas starszych korzystają z książek tego samego wydawnictwa z serii „Nowe Słowa na start”.

Naszym założeniem jest wykorzystanie mocnych stron edukacji zdalnej, dlatego, realizując treści edukacyjne. Wzbogacamy je o ciekawe projekty w formie lekcji muzealnych przygotowywanych dla naszych uczniów przez Muzeum Powstania Państwa Polskiego w Gnieźnie, Muzeum Etnograficzne w Warszawie, a także przez Centrum Edukacyjne IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie.

Bardzo cenimy sobie wartość czytania polskich książek, dlatego kulturowujemy omawianie lektur szkolnych. Uczniowie uczestniczyli w spotkaniach autorskich online z ich autorami, panem Łukaszem Wierzbickim oraz panem Tomem Justyniańskim, poznając miłość do książek, podróży i zwierząt naszych wspólnych gości.

Organizujemy zajęcia dodatkowe w formie spotkań lub warsztatów, np. z okazji Polonijnego Dnia Dwujęzyczności, Dnia Języka Ojczystego czy Dnia Logopedy. Spotkania te prowadzą nauczyciele, logopedzi lub zaproszeni goście.

Nowym pomysłem od roku szkolnego 2023/2024 było zorganizowanie zajęć z języka polskiego jako obcego, dla dzieci które pochodzą z rodzin mieszanych językowo. Lekcje próbne pokazały nam, że dzieci, dla których język polski jest kolejną umiejętnością do opanowania, w środowisku lokalnym nie znajdują takiego miejsca, które w indywidualny sposób poprowadzi przez proces nauczania. Postanowiliśmy zatem stworzyć przestrzeń dla dzieci, które dopiero rozpoczynają swoją przygodę z językiem ojczystym. Nasze grupy liczą od 2 do 3 uczniów, dostosowując precyzyjnie poziom oraz cele nauki. Zajęcia składają się z interaktywnych ćwiczeń, gier językowych, aby wzmocnić umiejętności komunikacyjne. Nauczyciel skupia się na konkretnych tematach takich jak: życie codzienne, nazwy kolorów, przedmiotów, podróże, rodzina, szkoła, jedzenie, zakupy, nazwy czynności, itp. Tak, aby swobodnie komunikować się w różnych sytuacjach życiowych. Nauczyciel ma szansę poprawić błędy stylistyczne i gramatyczne, aby każda lekcja była krokiem do płynności i precyzyjności w nauczaniu języka polskiego. W czasie zajęć nauczyciel kładzie również duży nacisk na wymowę. Uczniowie mają dostęp do różnorodnych materiałów- w formie interaktywnej, karty pracy, pliki audio i wiele innych. Nauczyciel prowadzący zajęcia przygotowuje ciekawe zadanie domowe dla utrwalenia omawianych zagadnień.

Osiągnięcia i sukcesy szkoły

Zachęcając dzieci do kultywowania polskich tradycji, organizujemy konkursy m.in. na najpiękniejszą kartkę świąteczną, palmę wielkanocną, ozdobę choinkową czy świąteczne pierniczki. Dużym zainteresowaniem wśród naszych uczniów cieszą się także konkursy recytatorskie.

Zachęcamy naszych wspianiałych podopiecznych do udziału w pozaszkolnych konkursach i z wielką radością oraz dumą przyjmujemy ich sukcesy.

Uczniowie naszej szkoły z przyjemnością skorzystali z zaproszenia do udziału w konkursie pt. „Ilustracja do wiersza Brzechwy”. Wydarzenie zostało zorganizowane dla szkół imienia Jana Brzechwy w związku z obchodami 75-lecia Szkoły nr 24 w Szczecinie. Wykonane prace wzbudziły nie tylko nasz zachwyt, ale także jury konkursowego, które przyznało I miejsce Julii S. w kategorii klas I-III oraz III miejsce Blance T. w kategorii klasa IV-VIII.

Jeden z naszych młodszych uczniów Bartosz M. zajął II miejsce w swojej kategorii wiekowej w corocznym Wielkanocnym Konkursie Pisankowym organizowanym przez Stowarzyszenie Polaków w Londynie pod patronatem Ambasady Polskiej w Londynie.

Reprezentacja naszej szkoły wzięła udział w Polonijnej Ortograficznej Olimpiadzie „Chyża Sówka”. Wydarzenie to zostało zorganizowane pod patronatem Centrum Dyrektorów i Kadr Zarządzających polskich szkół w Wielkiej Brytanii Edukator oraz pod patronatem profesora Jerzego Bralczyka wraz z żoną Lucyną Kirwil. W ówczesnej edycji wzięło udział 14 polonijnych placówek. Uczennica klasy VIII Marysia S. zajęła I miejsce w kategorii klas starszych. Alicja W. zajęła II miejsce w kategorii klas IV- V. Julia Cz. zajęła I miejsce w kategorii klas II-III.

Młodsze klasy naszej szkoły przystąpiły do międzynarodowego projektu „Lekturki spod chmurki”. Realizując kolejne wyzwania, dążyliśmy do rozbudzania ciekawości literackiej oraz rozwijania aktywności czytelniczej wśród uczniów.

Starsi uczniowie z zapałem zaangażowali się w akcję BohaterON. Podążając za kolejnymi krokami projektu, uczestniczyli w niezwykle ciekawych lekcjach historycznych.

Nawiązaliśmy współpracę z krakowskim Teatrem Kultureska, który przygotował wyjątkowe, autorskie spektakle świąteczne dla dzieci pt. „Trzy Elfy” oraz „Kopyta w górę”. Była to doskonała okazja do obcowania naszych uczniów ze świąteczną sztuką teatralną w języku ojczystym.

Podczas lekcji zachęcamy uczniów do gromadzenia informacji z różnych źródeł oraz przygotowywania projektów m.in. „Wielcy Polacy”, „Regiony naszego pochodzenia”, „Województwa Polski”, „Niezwykłe legendy mojego regionu pochodzenia” czy „Ukochane książki drugoklasistów”. Dzięki pracy projektowej uczniowie zdobywają nową wiedzę o miejscach, z któ-

rych pochodzą, angażują do pomocy nie tylko rodziców, ale także bliskich z Polski, wzbudzając zainteresowanie innych uczniów. A my jako nauczyciele dowiadujemy się wiele ważnych informacji o naszych podopiecznych.

TRANSFER WIEDZY I WSPOMAGANIE AKTYWNOŚCI SZKÓŁ POLONIJNYCH

Wypracowanie dobrych praktyk wymaga wnikliwości, zaangażowania i czasu. Warto podjąć ten wysiłek, aby przez długi czas pracować wydajnie i skutecznie uczyć online. W powtarzalnych sytuacjach, takich jak przyjęcie nowego ucznia, planowanie i prowadzenie lekcji, lepiej postępować w usystematyzowany i sprawdzony sposób. Korzyści docenią uczniowie-klienci, zespół pedagogiczny, nasi bliscy, jak i oczywiście my sami. To wszystko przekłada się na jakość naszych lekcji, komfort pracy i współpracy z uczniami podczas lekcji online.

Dobre praktyki w szkole

Dla naszej szkoły kwestie organizacyjne są tak samo ważne jak dydaktyczne. Na naszej drodze spotkałyśmy wielu fantastycznych nauczycieli, co uważamy za ogromny zaszczyt. Jednak nauka online jest formą edukacji, która ma swoich zwolenników oraz przeciwników zarówno wśród uczniów jak i nauczycieli. Ważne, by każdy czuł, że jest na właściwym miejscu. Przez cały czas naszej pracy poszukujemy odpowiednich rozwiązań i jesteśmy przekonane, że te proste są najskuteczniejsze. Muszą być przyjazne dla obu stron oraz łatwe w obsłudze.

Po pierwsze, aby dobrze nam się uczyło, musimy od samego początku wprowadzić zasady, które będą zabezpieczały interesy i potrzeby obu stron. Zachęcamy nauczycieli, aby przygotowali sobie grafik prowadzonych lekcji na żywo, zestaw materiałów, w postaci prezentacji, np. w programie Genially, ćwiczeń interaktywnych do wykonania, np. na Wordwall itp., które będą obowiązywać na ich zajęciach. Dzięki nim unikniemy niejasności i spornych sy-

tuacji, które wynikają z różnych wyobrażeń, co do postępowania w nieoczekiwanych lub problematycznych sytuacjach. Uważamy, że zasady współpracy to podstawa. Dlatego stworzenie jasnych zasad przygotowania się do lekcji na żywo, materiałów do pracy w domu dla ucznia oraz regulaminu zajęć to jedno z zadań, które powinno być ustalone na początku współpracy z każdym nowo zatrudnionym nauczycielem. Do lekcji online dochodzą sprawy związane z Internetem i technikami. Nie może ich zabraknąć więc na pierwszym etapie nawiązywania współpracy omawiamy je bardzo dokładnie.

Dostosowywanie metod nauczania do indywidualnych potrzeb konkretnego poziomu językowego klasy to podstawa sukcesu. Dzieci w szkole polonijnej są na bardzo zróżnicowanym poziomie językowym. Naszym zadaniem jest więc - już na początkowym etapie rekrutacji zakwalifikowanie ucznia do odpowiedniej grupy. Przygotowanie do zajęć jest czasochłonne i wyczerpujące, a lekcje i tak nie przyniosą wymarzonych rezultatów, jeśli poziom językowy uczniów będzie się bardzo różnił. Dobrą praktyką przez nas stosowaną oraz proponowaną nauczycielom, z którymi współpracujemy, jest wypracowanie własnej metody, do której można dodać spersonalizowane elementy. Podejściem, dającym taką elastyczność, jest odwrócenie klasy. Dla wszystkich uczniów mamy wspólny mianownik: przygotowanie do zajęć zamiast odtwórczej pracy domowej. Pozwala to na maksymalizowanie udziału uczniów w lekcji, zwiększa skuteczność nauczyciela i efektywność procesu nauczania. Sposób przygotowania i materiały dobieramy zgodnie z potrzebami uczniów. Praca metodą klasy odwróconej idealnie sprawdza się na lekcjach tradycyjnych czy online na żywo. Pozwala to zindywidualizować tempo nauki, spersonalizować tematy i efektywnie korzystać z czasu online z nauczycielem. Uczeń staje się odkrywcą i współtwórcą, a nauczyciel przewodnikiem i architektem całego procesu. Podejście to podnosi jakość zajęć, należy je zatem podać wśród dobrych praktyk nauczycieli online.

Na początku współpracy przeprowadzamy analizę potrzeb z każdym nowym uczniem. Poświęcamy całą lekcję na wzajemne poznanie się. Przygotowujemy aktywności i ćwiczenia, dzięki którym możemy poznać mocne strony i obszary, nad którymi będziemy pracować podczas zajęć. Zawsze interesuje nas również subiektywna ocena własnych możliwości i ograniczeń przez ucznia czy też jego rodziców. Jest to punktem wyjścia do przygotowania zajęć oraz podziału klasy na mniejsze grupy na lekcję na żywo. Komple-

tując materiały i zadania do lekcji, ustalamy cele językowe, a także kryteria sukcesu, dzięki którym uczniowie będą wiedzieć, czego i w jakim stopniu się nauczyli danego dnia. To podejście jest dla nas bardzo wymagające – czasem trzeba się nagłowić, jak życiowo „opakować” jakąś strukturę gramatyczną, ortograficzną, tekst lub inny materiał, aby budować słownictwo i pokazać praktyczne użycie języka polskiego. Praca z celami do łatwych nie należy, ale uczniowie widzą postępy i kierunek, w którym zmierzamy. Dzięki temu nasza współpraca trwa długie miesiące lub nawet lata. To jest argument za tym, aby dodać cele zajęć do zestawienia dobrych nauczycielskich praktyk.

A na koniec, nie może zabraknąć podsumowania! Uczniowie, jak ich rodzice, chcą i potrzebują wiedzieć, jak idzie im nauka i w którym miejscu się aktualnie znajdują. Ta wiedza jest także kluczowa dla nauczyciela – chcemy wiedzieć, jak zajęcia, ćwiczenia i materiały przekładają się na subiektywne poczucie sukcesu i postępy mierzone w usystematyzowany sposób.

Przez kilka lat nauczania, zarówno stacjonarnie, jak i online wypracowałyśmy zestaw dobrych praktyk, które pozwalają na sprawne przygotowanie i prowadzenie zajęcia. Dotyczą one pięciu głównych obszarów:

1. Organizowanie materiałów
2. Ustalenie zasad współpracy
3. Wdrożenie spójnych metod nauczania
4. Wyznaczenie celów każdych zajęć
5. Udzielanie informacji zwrotnej

Dzięki wypracowaniu schematów działania w tych obszarach oszczędzamy czas na czynnościach powtarzalnych i rutynowych. Tym samym, możemy go zainwestować w inne kreatywne działania rozwijające działalność szkoły polonijnej.

Współpraca ze środowiskiem lokalnym

Od 2018 roku Polska Szkoła im. Jana Brzechwy – Online współpracuje z Ośrodkiem Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą, który prowadzi nadzór nad działalnością szkół polonijnych w Wielkiej Brytanii. Udziela również wsparcia metodycznego nauczycielom, dzięki szkoleniom oraz

kursom, podwyższając tym samym kwalifikacje zawodowe. Dzięki wsparciu ośrodka rozwijamy różne formy kształcenia, umożliwiając uczniom zdobywanie wiedzy o Polsce oraz doskonaląc ich umiejętności językowe. Ośrodek od 2010 roku wspomaga organizacje społeczne oraz inne ośrodki i placówki organizujące za granicą nauczanie języka polskiego, nieodpłatnie wyposażając je w podręczniki i pomoce dydaktyczne. Do tej pory dwukrotnie otrzymaliśmy darmowe podręczniki dla naszych uczniów. ORPEG czuwa również nad realizacją podstawy programowej dla szkół polonijnych, w której zawarty jest zakres nauki języka ojczystego, literatury, historii, geografii i kultury Polski. Zawiera również treści kształcenia językowego, literackiego oraz kulturowego na każdym etapie kształcenia.

Od początku istnienia naszej szkoły należymy do Polskiej Macierzy Szkolnej w Londynie, która wspiera funkcjonowanie Polskich Szkół w Wielkiej Brytanii. Organizacja doradza w zakresie zarządzania placówką, jak i wspiera merytorycznie w działaniach. Uczniowie z Londynu i okolic chętnie uczestniczą w wydarzeniach integrujących Polonię oraz biorą udział w konkursach, np. recytatorskim. Po zakończeniu roku szkolnego oraz promocji, każdy uczeń otrzymuje świadectwo ukończenia klasy pod patronatem Polskiej Macierzy Szkolnej.

Z niekrytą radością przyjęliśmy zaproszenie dla reprezentacji naszej szkoły na spotkanie nauczycieli polonijnych z Pierwszą Damą Polski Agatą Kornhauser-Dudą, które odbyło się w 2019 roku w Ambasadzie RP w Londynie. Podczas spotkania Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta, Adam Kwiatkowski, wręczył odznaczenia państwowe przyznane przez Andrzeja Dudę osobom zasłużonym w działalności na rzecz oświaty polonijnej i polskiej za granicą. Minister dokonał także aktu dekoracji osób uhonorowanych medalami Komisji Edukacji Narodowej.

Dalecy jesteśmy od tradycyjnej formy oceniania uczniów. Doceniamy ich wkład, zaangażowanie. Zawsze staramy się cenić ich pracę, mając na uwadze ich osobiste postępy i osiągnięcia. Nauczyciele uwzględniają przy tym indywidualne potrzeby i możliwości ucznia. Działalność wychowawcza i pedagogiczna szkoły zawsze stawia na pierwszym miejscu dobro dziecka. Pragniemy wytworzyć w naszych dzieciach wrażliwość patriotyczną w silnym poczuciu wartości Polaka jako obywatela świata.

Praktykujemy regularne indywidualne konsultacje z rodzicami naszych uczniów, przekazując im informację o postępach w nauce ich pociech. Staramy się wspierać nie tylko dzieci, ale także ich rodziców. Koniec roku to okazja do wręczenia świadectw oraz nagród książkowych dla każdego z uczniów.

ROZDZIAŁ V

Izabela Bielińska

Polska Szkoła w Moss im. Jana Brzechwy

CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

W dzisiejszych czasach sporo mówi się, pisze i dyskutuje o efektywności szkoły. Stawia się pytania o zasady tworzenia innowacyjnej placówki. W dużej mierze działalność każdej placówki zależy od organizacji, kompetencji zarządczo-administracyjnych i zaangażowania dyrektora szkoły. Polską szkołę funkcjonującą na terenie Norwegii należy tak zorganizować, by pogodzić rozwiązania stosowane w dwóch państwach. Z jednej strony trzeba wypełniać założenia polskiego systemu edukacyjnego, wykorzystując w pracy podstawę programową dla uczniów uczących się poza granicami kraju¹. Z drugiej należy wpisać funkcjonowanie szkoły w ramy prawa oświatowego obowiązującego w Norwegii. Na takich założeniach powstała polska placówka oświatowa w Moss.

Polska Szkoła w Moss im. Jana Brzechwy rozpoczęła działalność we wrześniu 2014 roku. Inicjatorami jej powołania były: Izabela Bielińska, Żaneta Skabara oraz Aleksandra Bielińska. W pracach nad jej utworzeniem uczestniczyli również Piotr Krauze i Tomasz Bieliński. Na początkowym etapie tworzenia

¹ od 2016 r. praca oparta jest na Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

placówki polonijnej Żaneta Skabara zrezygnowała ze współpracy. Funkcję dyrektora pełniła Izabela Bielińska, a wicedyrektora Weronika Ukaegbu.

W początkowym okresie placówka korzystała z doświadczeń Stowarzyszenia Dzieci Polsce, które działało od 2011 roku, prowadząc zajęcia z języka polskiego, współpracując ze szkołami z Wielkiej Brytanii i Polski w ramach projektów edukacyjnych, szkoleń nauczycieli oraz wymiany dzieci. Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w Polsce z możliwością wykonywania działalności na terenie Norwegii. Dzięki wielkiej życzliwości i przychylności Proboszcza Parafii w Moss, ojca Piotra Pisarka, szkoła korzystała odpłatnie z lokali przyparafialnych. Po pewnym czasie, w ramach współpracy władz samorządowych z organizacjami lokalnymi, burmistrz miasta Bente Hedum, udostępniła polskiej placówce budynek szkoły. Od marca 2015 roku zajęcia organizowano w tradycyjnych klasach lekcyjnych.

Głównym celem polskiej szkoły jest podejmowanie działań na rzecz propagowania kultury, historii i języka polskiego wśród dzieci z rodzin polskich oraz mieszanych. Ważnym zadaniem jest również budowanie i rozwijanie współpracy z fundacjami i szkołami z Polski, polegającej na organizowaniu międzynarodowych konkursów i projektów.

Od września 2016 roku do czerwca 2018 roku szkoła prowadziła działalność oświatową w Vang Skole, a zajęcia odbywały się stacjonarnie, aż do czasu pandemii COVID-19. Wprowadzone w całym kraju rygorystyczne zasady zapobiegania infekcji spowodowały zamknięcie placówek edukacyjnych. Zajęcia odbywały się więc całkowicie on-line lub hybrydowo (częściowo zdalnie, a częściowo w domu kultury w gminie Fagerstrand). Stopniowo liczba uczniów zmniejszyła się do 20 osób. Obecnie, po ustabilizowaniu sytuacji pandemicznej, siedziba szkoły mieści się w Drammen w Børessen Skole, a uczęszcza do niej 50 uczniów. Są to dzieci reprezentujące różne grupy wiekowe - od przedszkola do klasy ósmej. Szkoła liczy dziesięcioro nauczycieli. Czworo zajmuje się edukacją wczesnoszkolną, jeden jest polonistą, a pozostali to nauczyciele przedmiotowi.

Misja i wizja. Misją Polskiej Sobotniej Szkoły w Moss jest rozwój talentów, możliwości i zainteresowań uczniów oraz ich wychowanie w kierunku wartości uniwersalnych, takich jak piękno, prawda, dobro, szacunek dla odmienności kulturowej i szeroko pojętej tolerancji. Szczególne znaczenie nadaje się poznaniu polskich wartości patriotycznych związanych ze znajomością polskiej historii, kultury i tradycji, oraz pielęgnowaniu kontaktów z dziećmi ze szkół z Polski.

Cele szkoły. Nauka w szkole polonijnej jest bardzo dużym wysiłkiem zarówno dla nauczyciela, ucznia, jak i rodziców. Podopieczni w wielu przypadkach są dwujęzyczni – pierwszym językiem jest norweski, a język polski traktowany jest jako drugi język, tudzież obcy.

Niewielka liczba godzin nie pozwala na utrwalanie materiału w sposób systematyczny. Praca w takich warunkach wymaga od nauczyciela dużej cierpliwości i zrozumienia. Każdy sukces dziecka (ucznia) jest także jego sukcesem. Rodzice zobowiązują się dołożyć wszelkich starań, aby proces edukacji mógł przebiegać prawidłowo - ich rola w funkcjonowaniu polskiej placówki oświatowej jest więc nieoceniona. Trudnej działalności pedagogicznej przyświecają następujące cele:

- integracja społeczności polonijnej;
- nauczanie w języku polskim historii i kultury kraju ojczystego;
- wspomaganie i kierowanie rozwojem dziecka przy wykorzystaniu jego potencjału;

- formowanie i rozszerzanie otwartości dziecka względem siebie i innych;
- rozwijanie aktywności twórczej, kreatywności i indywidualnych zainteresowań;
- rozbudzanie motywacji do działania².

Wybrane praktyki edukacyjne

Przez trzy lata polska szkoła w Moss działała na bazie Podstawy Programowej dla uczniów uczących się za granicą. Podstawa programowa stanowiła punkt wyjścia do tworzenia lokalnych programów nauczania języka polskiego, historii, geografii i kultury Polski oraz wiedzy o współczesnej Polsce. Jest to pierwszy dokument, który powstał na gruncie polskiej edukacji. Jego zakres wyznacza również zasady tworzenia materiałów dydaktycznych do kształcenia uczniów, które stanowią istotne wsparcie procesu dydaktycznego w wymienionych obszarach. Do kluczowych elementów podstawy programowej, na których opiera się edukacja w szkole polonijnej należą:

I Kompetencje językowe – podział wiekowy 5- 9 lat, 10- 13 lat, od 14 lat i więcej

Elementy kompetencji: słuchanie, mówienie, czytanie i pisanie na III poziomach: podstawowym, średniozaawansowanym i zaawansowanym.

II Kręgi tematyczne z uwzględnieniem wieku dzieci oraz podaniem głównego bloku tematycznego i elementami rozwinięcia danego bloku.

III Wykaz proponowanych lektur i tekstów kultury

Teksty podstawowe z uwzględnieniem legend i pieśni. Tekst kultury rozumiany jest jako wewnętrznie zorganizowany według określonych reguł znaczący wytwór kultury np. dzieło plastyczne, filmowe, grafikę, rzeźbę, strój, zachowania realizujące pewien społecznie utrwalony wzorzec, filmy, czasopismo.

IV Historia, Geografia, Przyroda z uwzględnieniem wieku dzieci.

V Cele kształcenia czyli informacja o tym co, uczeń powinien wiedzieć i o czym zdobywa wiedzę, umiejętności (co potrafi opisać, wskazać na mapie, wyjaśnić zdarzenia i zależności).

² zob. I. Bielińska, Pomysły wykorzystania metod aktywizujących w szkolnictwie polonijnym w Norwegii, Poznań 2013, s. 22–23).

Kształcenie językowe polskich dzieci przebywających za granicą odbywa się na każdej lekcji, nie tylko na lekcjach języka polskiego. Nauczycielom pracującym poza krajem zostały zaproponowane materiały edukacyjne i uzyskali pomoc w przygotowaniu programów nauczania dla szkół, w których pracują.

W zakresie edukacji uczniów wymagania są tak określone, by utrwalać i poszerzać wiedzę o polskiej kulturze, społeczeństwie polskim i środowisku geograficznym Polski. Kluczowym celem jest jednak wzmocnienie procesu identyfikowania się uczniów z ojczystą tradycją, przy jednoczesnym zachowaniu szacunku dla odmienności kulturowych i tradycji kraju zamieszkania. Na podstawie treści i wytycznych zawartych w podstawie programowej każdy nauczyciel zobowiązany jest do stworzenia programu nauczania dla swojej grupy wiekowej z podziałem na określoną liczbę spotkań.

Od 2016 roku Polska Szkoła w Drammen realizuje polską podstawę programową w ramach edukacji domowej. Edukacja domowa (określana jako „spełnianie obowiązku szkolnego poza szkołą”) jest rozwiązaniem dopuszczonym w polskim systemie prawnym, choć praktykowanym przez niewielką liczbę polskich rodzin. Współcześnie, edukację domową w Polsce umożliwia art. 37 ust. 1 do 7. ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku (Dz.U. 2017 poz.59). W ramach projektu nauczania domowego realizowana jest współpraca z gdańską szkołą Stowarzyszenie Przyjaciół Gdańskiego Liceum Ogólnokształcącego. Uczniowie zobowiązani są zdawać egzaminy państwowe i otrzymują świadectwa respektowane przez MEN, zgodnie z rozporządzeniem MEN z dnia 9 sierpnia 2019 roku w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą. Uczniowie naszej szkoły zdają egzaminy z przedmiotów obowiązkowych w polskim systemie nauczania:

- Klasy I – III: nauczanie zintegrowane (w tym edukacja polonistyczna, matematyczna, przyrodnicza), język angielski, informatyka;
- Klasy IV – V: język polski, matematyka, historia, geografia, przyroda, język angielski, informatyka;
- Klasy VI – VIII: dodatkowo chemia, fizyka, biologia.

Uczniowie naszej szkoły otrzymują dwa świadectwa: szkoły polskiej w Drammen oraz szkoły w Gdańsku w ramach nauczania domowego, które jest respektowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

O sposobach realizacji lekcji innowacyjnych, pomysłach edukacyjnych

Działalność szkół polonijnych wymaga dużego zaangażowania i wytrwałości oraz kreatywnego podejścia ze strony nauczyciela do procesu dydaktycznego, a przede wszystkim zainteresowania dziecka tematem lekcji. Dzieci uczęszczają pięć dni w tygodniu do szkoły norweskiej, w związku z tym dodatkowa nauka w soboty jest dla nich ogromnym wyzwaniem, dlatego aby zwiększyć entuzjazm dzieci wobec nauki, nie powinno prowadzić metodami tradycyjnymi. Postawa otwartości i wprowadzanie innowacji do edukacji staje się koniecznością wspierającą przebieg kształcenia, jak i postępowanie nauczyciela w trakcie lekcji. Priorytetem jest stosowanie metod aktywizujących w organizacji procesu dydaktycznego. Dzięki temu uczeń poszerza

swoją wiedzę, pogłębia zainteresowania, rozwija nowe pomysły, komunikuje się z innymi, uczy się dyskutować i spierać na różne tematy. Główne walory tych metod polegają na tym, że stymulują aktywność uczniów i nauczyciela, cechują się wysoką skutecznością, a dzięki swojej różnorodności zapewniają atrakcyjność zajęć. Za zastosowaniem metod aktywizujących przemawia wiele argumentów. Wykorzystanie ich na lekcji ułatwia pracę nauczycielowi i sprzyja atrakcyjnemu przekazywaniu treści. Pedagog, który decyduje się na pracę tymi metodami musi się odpowiednio przygotować, aby skutecznie transferować je na płaszczyznę konkretnych zajęć: zapewnić sobie materiały, zaaranżować miejsce do nauki, pokonać własną niepewność przed eksperymentowaniem z nowymi sposobami prowadzenia lekcji, doskonalić własne umiejętności dydaktyczno-metodyczne.

Nauczyciel pracujący metodami aktywizującymi w dość krótkim czasie odchodzi od swojej dotychczasowej roli nauczyciela – eksperta. Przyjmuje natomiast inne funkcje:

- a) doradcy - mentora wspierającego uczniów w realizacji zadań trudnych i dodającego odwagi uczniom niepewnym lub nieśmiałym;
- b) animatora zarządzającego lekcją – poprzez inicjowanie nowych pomysłów, wdrażanie nowych metod i wyjaśnianie ich znaczenia dla procesu nauczania – uczenia się, omawiającego cele uczenia się i przygotowującego materiał do pracy w trakcie lekcji;
- c) zainteresowanego obserwatora udzielającego uczniom rozwojowej informacji zwrotnej po realizacji zadań uczestnika procesu dydaktycznego, monitorującego własną pracę i doskonalącego umiejętności dzięki kontaktowi z uczniami.

Nauczyciel, który decyduje się na pracę w sposób kreatywny, odnajduje w sobie nową energię, która go inspiruje i motywuje do rozwoju zawodowego. W efekcie entuzjastycznie sięga po nowe wyzwania, ugruntowuje kompetencje i kształtuje siebie jako współczesnego nauczyciela. Zmiana zachodząca w nauczycielu, staje się zmianą, której odbiorcami są uczniowie. Uczniowie zaczynają być samodzielni i chętni do podejmowania nowych zadań, rozwijają własne strategie uczenia się, wyzwalają w sobie autentyczną motywację do uczenia się. Pozwala to na kreowanie nowych pomysłów, otwartość na różnorodność świata, modyfikowanie zajęć tak, by były nie tylko interesujące, ale również sprzyjały efektywnej realizacji celów kształ-

cenia. W procesie nauczania uczeń staje się proaktywny, angażuje się w zajęcia i samodzielnie lub z pomocą nauczyciela ewaluuje swoją pracę.

Jednym z przykładów stosowania metod aktywizujących w polskiej szkole w Drammen są zajęcia w grupie przedszkolnej o misiach i niedźwiedziach, podczas, których dzieci miały możliwość spróbowania miodu i czarnych jagód – przysmaków niedźwiedzi. Dzięki temu samodzielnie mogły przenieść treści teoretyczne na grunt zabawy i osobistych doświadczeń.

Dużym zainteresowaniem dzieci cieszyły się lekcje na temat symboli narodowych przeprowadzone przy wykorzystaniu metod aktywizujących. Głównym celem zajęć było rozbudzenie zainteresowania krajem ojczystym oraz rozwijanie szacunku dla symboli narodowych. Wszystkie jednostki lekcyjne zostały przedstawione w formie prezentacji multimedialnej. Materiał na zajęcia przygotowały dzieci. Rola nauczyciela polegała na stworzeniu prezentacji. Uczniowie samodzielnie prowadzili lekcję, a wykonany scenariusz został przesłany na konkurs do Fundacji Oświata Polska za Granicą. Metody, które zostały wykorzystane przedstawiono w tabeli 1.

Tabela1. Wybrane metody pracy z uczniem z uwzględnieniem tematyki lekcji

Symbole narodowe	Metody pracy	Praktyczne wykorzystanie symboli
flaga biało-czerwona, godło, biały orzeł w koronie	słowne – pogadanka, oglądowo-pokazowe z wykorzystaniem flagi i godła	uroczystości szkolne uroczystości narodowe wydarzenia rodzinne
hymn państwowy <i>Mazurek Dąbrowskiego</i>	sluchanie muzyki	podtrzymywanie tożsamości narodowej uzmysławianie tradycji danego kraju
Warszawa - stolica Polski	słowne – pogadanka, wykład, informacyjne – wyjaśnianie na podstawie ilustracji	

Reasumując, metody aktywizujące – mają liczne walory, które uzasadniają ich wykorzystanie w pracy z dziećmi:

- motywują i mają pozytywny wpływ na zaangażowanie uczniów w proces uczenia się, a nauczyciel staje się ich wsparciem w realiza-

cji celów edukacyjnych,

- intensyfikują percepcję przekazywanych treści,
- pobudzają do refleksji, przemyśleń i kształtują kompetencje związane z wyrażaniem własnych opinii i sądów,
- powodują wzrost zainteresowania tematem.

Oto wypowiedź nauczyciela polonisty odnośnie pracy i metod, jakie stosuje z uczniami dwujęzycznymi.

Na lekcjach języka polskiego w kl. IV-VII staram się – w miarę możliwości – korzystać z wielu metod nauczania w zależności od wieku dziecka, jego zdolności językowych i percepcyjnych oraz specyfiki materiału nauczania realizowanego podczas danej jednostki lekcyjnej. Nie wykluczam nigdy tradycyjnych metod, takich jak: m. podająca, oglądowa czy problemowa i traktuję je z reguły jako metody wspomagające w procesie nauczania. Kształcę one bowiem zdolność rozumienia dłuższej wypowiedzi, doskonałą myślenie produktywnie i ćwiczę pamięć, ale przede wszystkim są one ekonomiczne czasowo, co ma duże znaczenie w systemie nauczania domowego czy szkoły polonijnego z bardzo ograniczoną liczbą godzin przeznaczonych na edukację polonistyczną. Spośród metod podających stosuję m.in.: opis i opowiadanie (np. opis Soplicowa w „Panu Tadeuszu”; krótka opowieść biograficzna o twórcy, którego utwór czytamy i omawiamy na lekcji), pogadankę podającą (np. rozmowa o zasadach ortograficznych), praca z książką lub innym środkiem dydaktycznym (np. analiza tekstu, nagrania audio czy wideo, wyszukiwanie środków stylistycznych w tekście) lub – rzadziej i w starszych klasach – formę wykładu (np. miniwykład na temat zasad pisowni polskiej). Formułowanie problemu (językowego czy literackiego) i dojście do rozwiązania przy małej grupie uczniów jest kłopotliwe i nie zawsze daje oczekiwany efekt, więc staram się szukać dobrego pretekstu, aby tę metodę wykorzystać jak najlepiej. Ciekawymi i skutecznymi sposobami wykorzystania wiedzy i aktywności ucznia są ponadto: metoda swobodnych wypowiedzi, metoda „burzy mózgów” czy wykorzystanie mapy skojarzeń. Technikę tę najczęściej wykorzystuję jako rozgrzewkę służącą ustaleniu obszarów wspólnych znaczeń. Ilustruje ona potencjalną wieloznaczność funkcjonowania pojęć, nawet bardzo oczywistych (np. mapa skojarzeń do słowa „przyjaciół”). Uczniowie wykonują mapy skojarzeń indywidualnie, w parach lub w zespołach. Uczniowie na arkuszu papieru zapisują termin,

do którego poszukują skojarzeń, i otaczają go owalem. Następnie prowadzą od niego promienie i na ich końcach dopisują wyrazy kojarzące się z danym hasłem. Od tych słów ponownie prowadzą linie i zapisują następne skojarzenia. Mapa skojarzeń pomaga uporządkować myśli, angażuje wszystkich uczestników zajęć oraz pokazuje prowadzącemu, jak uczniowie rozumieją znaczenie podanego terminu. Inną odmianą tej metody jest metoda ciekawskiego ucznia tzn. grupa zapisuje wszystkie potencjalne pytania, które odnoszą się do tematu, obrazu, fotografii czy filmu, następnie zaznaczają odpowiedzi na zadane pytania, a jeśli ich nie znajdują próbują poszukać w innych źródłach np. w internecie.

Dużą wagę przykładam jednak do stopniowego wprowadzania wszelkiego rodzaju metod poszukujących, czyli aktywizujących ucznia. Jest ich jest ich całe mnóstwo, są wartościowe i skuteczne, ale ich dobór uzależniam od specyfiki grupy i tematu lekcji. Metody te wspomagają młodego człowieka w samodzielnym docieraniu do wiedzy przez własną aktywność, a także przez interakcje z innymi – z kolegami i nauczycielem; rozwijają pomysłowość, kreatywność, uczą formułowania samodzielnych wniosków, wyrażania sądów i opinii, podejmowania decyzji. Przyswajanie wiedzy staje się urozmaicone, a przez to – przyjemniejsze i łatwiejsze. Dyskusja, elementy dramy czy krótkiej inscenizacji oraz rozmaite zabawy i gry dydaktyczne (np. dywanik pomysłów, kula śniegowa, debata za i przeciw, akwarium, gwiazda pytań, planowanie przyszłości, układanka wyrazowa) są bardzo atrakcyjne zarówno dydaktycznie, jak i wychowawczo, ale wymagają dużego przygotowania i zaangażowania nauczyciela. Dla przykładu podam kilka technik, które wykorzystałem z uczniami kl. IV-V przy okazji omawiania wierszyków z cyklu „Zoo” Jana Brzechwy np. tworzenie form zdrobniałych od nazw zwierząt na -ek, -ik, -ka; klasyfikacja zwierząt ze względu na miejsce występowania: w domu, w gospodarstwie, w lesie, w zoo; zagadki lub rymowanki o zwierzętach; rozwiązywanie krzyżówki związanej tematycznie z wierszem o dziku, rozsypanka wyrazowa i tworzenie stałych związków wyrazowych, w którego źródłem są zwierzęta; dyskusja na temat czy: trzymanie zwierząt w klatkach i w zamkniętych przestrzeniach jest humanitarne?

Lekcje języka polskiego (dla wielu za granicą języka obcego lub słabiej opanowanego) mają to do siebie, że warto by się czasem pokusić o stosowanie również wybranych technik kreatywnych czy technik teatralnych np. impro-

wizacji słownej, etiud, pisania scenariuszy, budowania historii inspirowanych prostym, zwykłym zdarzeniem. Są one bardzo skuteczne i atrakcyjne w formie (przy spełnieniu odpowiednich warunków), choć zawsze należy pamiętać o tym, aby nie dzielić uczniów na gorszych i słabszych, nie wykluczać nikogo z powodu braku wiedzy czy umiejętności, odpowiednio motywować ucznia oraz samemu aktywnie uczestniczyć w zabawie.

Dla odprężenia i uniknięcia monotonii stosuję (szczególnie w młodszych klasach) krótkie, 2-3 minutowe przerwy śródlekcyjne i przeznaczam je na rozluźnienie ciała, proste ćwiczenia ruchowe, oddechowe i artykulacyjne czy mini zabawy słowno-muzyczne np. isierka, piosenka „Ucz się polskiego” itp.

A oto krótka wypowiedź na temat metod nauczyciela przyrody i biologii na temat stosowanych przez niego metod:

„Stosuje metody oparte na budowaniu bezpiecznej, przyjacielskiej relacji z wytyczeniem granic. Nie mam problemu do komunikacji bezpośredniej z uczniami dzięki temu oprócz przekazywania wiedzy uczeń wie, że ma wsparcie stricte psychologiczne a to w szkole ważne.

Żadna zestresowana osoba nie uczy się dobrze. Lekcje zaczynam od rozgrzania mózgu. Pada temat i uczniowie podają szybkie skojarzenia. Podręcznik służy do odtwarzania tematu w domu. Temat wykładam zawsze na wykresach, rozpiskach i kolorach, posiłkuję się również filmami i eksperymentami z dedykowanych stron. Lubię wykorzystywać wszystkie narządy zmysłów, bo to zawsze jest efektywne i lekcje nie są nudnym wykładem. Preferuję zajęcia w terenie przy sprzyjających warunkach. W połowie lekcji dyskusja a na zakończenie podsumowanie i wnioski. System oceniania jest motywacyjny, oceniam całokształt uczestnictwa w lekcjach aktywność i zaangażowanie. Jest to moja indywidualna ścieżka, w której widzę efekty”.

Osiągnięcia i sukcesy szkoły

Polska Szkoła w Moss (obecnie oddział w Drammen) jest nastawiona na szeroką współpracę międzynarodową ze szkołami zarówno polskimi, jak i zagranicznymi.

Jako placówka edukacyjna, która chętnie uczestniczy w różnego rodzaju projektach, Polska Szkoła w Drammen nawiązała współpracę (dzięki Wydziałowi Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego) z Oslo Metropolitan University (OsloMet) oraz Centrum MultiLing Uniwersytetu w Oslo. Projekt dotyczy badań rozwoju językowego oraz rozwoju wiedzy o świecie u dzieci w wieku przedszkolnym oraz wczesnoszkolnym. Dzięki badaniom mamy możliwość opracować narzędzia diagnostyczne umożliwiające ocenę zasobu słownictwa dzieci jedno- oraz wielojęzycznych, które uczą się języka polskiego.

Na uwagę zasługuje również projekt we współpracy z poradnią psychologiczno-pedagogiczną. Na mocy porozumienia zawartego w 2019 roku pomiędzy Stowarzyszeniem Foreningen Barna Polen (organem prowadzącym Szkołę Polską w Norwegii) a Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną nr 7 w Gdańsku (za zgodą Wydziału Rozwoju Społecznego w Gdańsku, organem prowadzącym poradnię) trwa współpraca realizowana jako innowacja pedagogiczna pt. Współpraca z Polską Szkołą w Norwegii. Projekt ten został w 2020 roku wyróżniony przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie. Jeszcze przed pandemią, w ramach wizyt studyjnych w Norwegii, specjaliści z poradni udzielali wsparcia uczniom, rodzicom i nauczycielom w Szkole Polskiej w Moss w postaci porad, konsultacji, warsztatów i prelekcji, a także dokonywali indywidualnych diagnoz uczniów na wniosek ich rodziców. Przedstawiciele po-

radni brali także udział w uroczystościach z okazji pięciolecie szkoły – podziwiali przygotowane występy z udziałem uczniów. W czasie trwania pandemii porady i konsultacje odbywały się z wykorzystaniem komunikatora Skypa i innych komunikatorów internetowych. W ten sam sposób wymieniane były różne materiały o charakterze edukacyjnym pomiędzy placówkami.

Kolejnym zrealizowanym działaniem, w które została włączona poradnia pedagogiczno-psychologiczna, jest międzynarodowy projekt pt. *Moja ojczyzna*, organizowany przez Szkołę Polską w Norwegii. W realizacji tego projektu wzięły udział współpracujące z fundacją szkoły i placówki z Gdańska i okolic. Projekt został zrealizowany w Polsce w maju 2022 roku. Był on kolejnym ogniwem w procesie podtrzymywania tożsamości narodowej dzieci obywateli polskich, na stałe mieszkających w Norwegii, w tym motywowanie ich do uczenia się języka polskiego, a także poznawanie i pielęgnowanie szacunku dla tradycji tzw. kraju pochodzenia.

W ramach szkoleń nauczycieli i podnoszenia kwalifikacji Polska Szkoła w Moss (obecnie z oddziałem w Drammen) wzięła udział w projekcie *Polska Szkoła za granicą „Wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli polonijnych”* (projekt nr 2017/1/PL 01KA 201/ 038799 współfinansowany w ramach programu Unii Europejskiej Erasmus plus). Projekt realizowano w latach 2017–2020, a udział w nim brały polskie szkoły z Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Belgii i przedszkole znajdujące się na Litwie. Uczestnicy projektu brali czynny udział w szkoleniach metodycznych, których celem było zapewnienie doradztwa oraz wsparcia metodycznego nauczycieli polonijnych przez pracowników dydaktycznych z organizacji koordynujące, poszerzenie wiedzy metodycznej zakresie języka polskiego, poszerzanie kompetencji kadry zarządzającej szkół polonijnych w zakresie organizacji pracy placówki oświatowej.

TRANSFER WIEDZY I WSPOMAGANIE AKTYWNOŚCI SZKÓŁ POLONIJNYCH

Najważniejsze w procesie tworzenia, a potem prowadzenia placówki jest ustalenie wizji oraz misji placówki. Wizja utożsamiana jest z pozytywnym wyobrażeniem przyszłości placówki wykreowanym na podstawie uznawanych wartości, z którego to wyobrażenia wywodzą się cele i szczegółowe plany ich realizacji. Wizje można opisać w trzech kategoriach:

Obszar kształcenia:

- wysoki poziom nauczania;
- dominują metody aktywizujące;
- motywacyjny system oceniania;
- realizacja projektów międzynarodowych;
- systematyczność jakości pracy.

Obszar opiekuńczo – wychowawczy:

- stworzenie atmosfery sprzyjającej uczniom;
- integracja społeczności szkolnej poprzez organizowanie ciekawych spotkań, obchodzenie ważnych rocznic, polskich i patriotycznych świąt;
- współpraca w dobrej atmosferze z rodzicami.

Obszar organizacyjno – zarządczy:

- współpraca z najbliższym środowiskiem zewnętrznym, dyrekcją Børrsen skole;
- właściwa organizacja pracy szkoły inspirująca do działań twórczych;
- zapewnienie kadrze możliwości rozwoju poprzez szkolenia;
- nawiązywanie kontaktów z innymi szkołami z Polski w celu wymiany doświadczeń;
- współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną z Gdańska w celu udzielania uczniom pomocy logopedycznej i psychologiczno-pedagogicznej;
- inspirujący motywacyjny system nadzoru pedagogicznego.

Misja i wizja pozwoliły na opracowanie konkretnych zadań dotyczących trzech obszarów działalności. Dokładny opis zamieszczono w tabeli 2.

TABELA 2 Koncepcja pracy PSS w Drammen w kategoriach zadań i spodziewanych rezultatów.

L.p.	Zadania szkoły	Obszar działań szkoły	Spodziewane rezultaty	Termin realizacji
1.	Wysoki poziom nauczania	Dydaktyczny	Wysokie wyniki nauczania wyrażona w formie ocen	Rok szkolny 2023- 2024
2.	Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa i dobrej atmosfery pracy	Opiekuńczo/ wychowawczy	Zredukowanie liczby wypadków i sytuacji zagrażających	Rok szkolny 2023 -2024
3.	Rozwój i doskonalenie pracy szkoły	Organizacyjno/ zarządczy	Zaspokajanie potrzeb oczekiwań uczniów, rodziców i nauczycieli	Rok szkolny 2023-2024
4.	Dydaktyczno/ opiekuńczo wychowawczy	Indywidualizacja nauczania	Wyrównywanie szans edukacyjnych.	Rok szkolny 2023- 2024
5.	Zwiększanie udziału rodziców w życiu szkoły	Organizacyjno zarządzający	Pozytywny wizerunek szkoły w środowisku, promocja szkoły w mediach	Rok szkolny 2023 -2024

Podsumowując działalność Polskiej Szkoły Sobotniej w Drammen należy zadać sobie pytanie „Kim jest dla mnie dziecko?”. Przecież właśnie dla niego nauczyciel pisze scenariusz i układa plan pracy dostosowany do możliwości i umiejętności dziecka. Najpierw musi dobrze poznać swoich wychowanków, dopiero potem może stworzyć dla nich program nauczania. Z uwagi na specyficzne uwarunkowania funkcjonowania szkolnictwa polonijnego w różnych krajach, program ten w dużym stopniu będzie odbiegał od programu realizowanego w Polsce. Należy jednak podkreślić, że działalność szkoły, organizowana wokół polskiego ucznia i jego potrzeb, jest kluczowa dla środowiska polonijnego skupionego wokół placówki.

ROZDZIAŁ VI

Katarzyna Pawka

Polska Szkoła Doksztalająca im. Aleksandra Janty-Pończyńskiego w Lakewood New Jersey

Krótką charakterystyka szkoły

Polska Szkoła Doksztalająca im. Aleksandra Janty-Pończyńskiego w Lakewood New Jersey w USA działa nieprzerwanie od września 1995 roku. Pierwsze zajęcia odbyły się 23 września tegoż roku, a uczestniczyło w nich 71 uczniów pod opieką 5 nauczycieli w budynku szkoły publicznej w Lakewood. Uczniowie byli podzieleni na grupy zgodnie z wiekiem oraz umiejętnościami. Opracowaliśmy program nauczania, który obejmował nie tylko zajęcia z literatury, gramatyki i ortografii, ale także elementy historii i geografii Polski oraz kultury i tradycji naszej ojczyzny. Początkowo korzystaliśmy z podręczników polonijnych. Wkrótce zamieniliśmy je na bardziej współczesne i bliskie obecnemu pokoleniu - te, które wykorzystywano do nauki w Polsce.

Od początku poświęcaliśmy wiele uwagi na przygotowanie przedstawień, teatryków, jasełek, zawodów i rozgrywek sportowych itd. Wiele z nich chociaż przygotowanych w ograniczonym czasie i skromnych moż-

liwościach miało charakter profesjonalny. Z biegiem czasu nauka w naszej szkole objęła uczniów w wieku od 3-17 lat. Każdego roku mieliśmy więcej i więcej dzieci chłonnych nauki języka polskiego. Statystycznie liczba uczniów w poszczególnych latach przedstawiała się następująco:

1995/96 - 71 uczniów; utworzyliśmy pierwszy Komitet Rodzicielski;

1996/97 - 57 uczniów; przygotowaliśmy pierwsze jasełka dla okolicznej Polonii;

1997/98 - 50 uczniów; wyjechaliśmy na pierwszą szkolną wycieczkę na Broadway;

1998/99 - 46 uczniów; wzięliśmy udział w Paradzie Pułaskiego w Nowym Jorku.

W roku szkolnym 1999/2000 nastąpił wzrost zainteresowania edukacją w naszej szkole, bo mieliśmy już 58 uczniów. W celu uatrakcyjnienia naszej oferty dydaktycznej zaczęliśmy organizować wycieczki edukacyjne. Pojechaliśmy do Franklin Institute do Filadelfii, aby obejrzeć prezentację nowoczesnych osiągnięć nauki i techniki. Od tamtej pory każdego roku organizujemy wycieczki naukowe i krajoznawcze. Rok 2000/2001 okazał się pełnym zmian w funkcjonowaniu szkoły. Zakończyliśmy współpracę z Lakewood Board of Education. Zrezygnowaliśmy z wynajmu budynków w szkole publicznej. Przenieśliśmy się do budynku szkoły katolickiej Holy Family School. Pomimo że zmieniali się proboszczowie (nigdy nie byli to Polacy), do dzisiaj korzystamy z pomieszczeń nieistniejącej już szkoły katolickiej. Liczba uczniów w szkole wzrosła do 70 dzieci. Rozpoczęliśmy wydawanie wiadomości szkolnych i wreszcie powstały klasy. W roku 2001/2002 liczba uczniów wzrosła do 90 uśmiechniętych i pełnych zapału do nauki dziewczyn i chłopców. Szkoła wzięła czynny udział w przeglądzie szkół polonijnych w Amerykańskiej Częstochowie. Nauczyciele pierwszy raz uczestniczyli w zjeździe nauczycieli w Las Vegas. Mieli okazję poznać środowisko polonijnych pedagogów oraz skorzystać z ich doświadczeń dydaktycznych. W roku 2002/2003 szkoła liczy 106 uczniów i 8 nauczycieli. Po raz pierwszy mieliśmy swojego Marszałka prowadzącego nas 5-tą Aleją w Paradzie Pułaskiego. W kolejnym roku do placówki uczęszcza już 122 uczniów. Otwieramy własną stronę internetową, dzięki której wzrasta zainteresowanie szkołą. Polska Szkoła Doksztalająca im. Aleksandra Janty-Polczyńskiego w Lakewood New Jersey rozwija się dynamicznie w następnych latach:

2004/2005 do szkoły uczęszcza 118 uczniów i świętujemy jej 10-lecie. Wtedy również rodzi się nowy pomysł założenia dziecięcego zespołu tanecznego. Wkrótce powstaje Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca „Maki”. To niezwykle trudne wyzwanie spotkało się z ogromnym zainteresowaniem w całym środowisku. Liczna grupa dzieci i młodzieży z wielkim zaangażowaniem rozpoczęła naukę polskich tańców ludowych;

- 2005/2006 - 124 uczniów; powstaje kółko teatralne „Gwiazdy” i teatrzyk kukiełkowy „Biedronka”;
- 2006/2007 - 138 uczniów; szkoła organizuje dla środowiska Polski Dzień w Bibliotece Publicznej;
- 2007/2008 - 148 uczniów i atrakcyjne wycieczki m.in. do stolicy – Waszyngtonu;
- 2008/2009 - 146 uczniów; zorganizowaliśmy konkurs na dyrektora szkoły, który kontynuujemy do tej pory;
- 2009/2010 - 137 uczniów; uczestniczyliśmy w pierwszej studniówce i w naszej szkole miała miejsce pierwsza matura;
- 2010/2011 - 144 uczniów; w tym roku szkolnym powstały dwie nowe grupy realizujące naukę języka polskiego jako obcego i języka polskiego dla dorosłych;
- 2011/2012 - 147 uczniów; spotkanie z pisarką Barbarą Kosmowską. Wprowadzono dodatkowo zajęcia z rytmiki;
- 2012/2013 - 145 uczniów; szkołę odwiedził Edward Lutczyn i Ewa Kurek;
- 2013/2014 - 144 uczniów; gośćmi w szkole byli Michał Ogórek i Marianna Borawska;
- 2014/2015 - 144 uczniów; wizyta Abpa Wacława Depo, wystawa Instytutu Pamięci Narodowej „Od wojny do zwycięstwa”;
- 2015/2016 - 157 uczniów; kolejna wystawa IPN „Polska Walcząca”;
- 2016/2017 - 148 uczniów; gościliśmy Justynę Bolek and Slavica Dance;
- 2017/2018 - 155 uczniów; wydanie szkolnego kalendarza z uwzględnieniem urodzin wszystkich uczniów;
- 2018/2019 - 147 uczniów; wystawa IPN „Ojcowie Niepodległości” i środowiskowe obchody 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości;
- 2019/2020 - 147 uczniów; gościliśmy ilustratorkę „Pana Kuleczki” - Elżbietę Wasiuczyńską i Marka Łątkowskiego;

- 2020/2021 - 124 uczniów; czas pandemii pozwolił nam zaadaptować się do wirtualnego świata, np. jasełka przygotowane przez nauczycieli, akcja sprzątania grobów weteranów w Amerykańskiej Częstochowie;
- 2021/2022 - 111 uczniów; jubileusz 25-lecia szkoły w lokalnym teatrze z prezentacją programu o Polsce;
- 2022/2023 - 118 uczniów; akcja „Voices for Ukraine” z udziałem szkoły. Ta inicjatywa spotkała się z ogromnym zainteresowaniem wielu lokalnych amerykańskich środowisk. Licznie przybyła publiczność mogła uczestniczyć w koncertach na żywo i swoją obecnością oraz donacjami pieniężnymi okazać poparcie dla walczących Ukraińców;
- 2023/2024 - 101 uczniów; spotkanie z przedstawicielami lokalnej policji. Oficerowie policji wyjaśniali uczniom funkcjonowanie różnych formacji policji, ucząc ich, jak je rozróżniać po umundurowaniu oraz odpowiadając na liczne pytania.

Z pewnością pojawia się pytanie, dlaczego to właśnie Aleksander Janta-Połczyński został patronem szkoły? Otóż, środowisko polonijne wschodniego wybrzeża, podczas swoich spotkań w kuluarach, często miało okazję dyskutować z samym Aleksandrem. Mężczyzna zachwycił swoją poezją

i postawą, więc, kiedy szkoła w Lakewood rozpoczynała swoją działalność, wiadomo było, że właśnie on zostanie patronem. Tym bardziej, że wciąż żyła Walentyna Janta-Polczyńska (osoba wyjątkowa, osobista sekretarka gen. Władysława Sikorskiego) wdowa, która uznała to za wielki zaszczyt i wyróżnienie.

W listopadzie 1996 roku nastąpiło uroczyste nadanie imienia szkole. Korzystając z okazji, pragnę odnieść się do osoby Pani Walentyny - damy minionego stulecia. Była to osoba niezwykle skromna a równocześnie skarbnica historii, dlatego przyjaźń ze szkołą przypieczętowana została wyborem jej na Marszałka Parady Pułaskiego w 2017 roku. Pani Wala przekazała też fundusze, dzięki którym zostało założone stypendium dla absolwentów naszej szkoły. Pani Wala zmarła 2 kwietnia 2020 roku w wieku 103 lat, a szkoła postarała się o godne pożegnanie, które miało miejsce w kościele Matki Boskiej Częstochowskiej w Chicago. Ze względu na pandemię, dopiero rok później odbyły się oficjalne, państwowe uroczystości pogrzebowe w Polsce, na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Wybrane praktyki edukacyjne

Jesteśmy dumni jako społeczność szkolna, bo jesteśmy wyjątkowi, nie tylko z racji, że jako jedyni szcycimy się patronem. Nasza szkoła znajduje się w okolicy, gdzie około 90 procent populacji to osoby wyznania mojżeszowego, co pozwala naocznie wskazywać uczniom na wiele faktów historycznych. Edukacja młodego pokolenia obecnie przejawia się w różnych formach. Staramy się współpracować ze środowiskiem lokalnym tzn. dołączamy do uroczystości parafialnych czy koncertów. Ostatnio współorganizowaliśmy Koncert dla Ukrainy, w którym wzięli udział przedstawiciele różnych środowisk angielsko-hiszpańsko języcznych oraz duża grupa reprezentująca środowisko żydowskie. Wszelkiego rodzaju uroczystości środowiskowe są udziałem naszej szkoły, a także zespołu „Maki”. Dziecięcy Zespół Pieśni Tańca „Maki” to jedyny w okolicy zespół folklorystyczny. Choreograf, Robert Michalik, od 15 lat przygotowuje samodzielnie układy taneczne, które później ze swoimi podopiecznymi prezentuje w środowisku.

Zespół działa nieprzerwanie 20 lat, a obecny choreograf jest z nim związany od początku istnienia.

Pragnę na dłużej zatrzymać się przy zespole, gdyż jest to bardzo ważna wizytówka naszej szkoły, a także istotna forma edukacyjna. Pomimo że zajęcia odbywają się w dodatkowym dniu, to uczęszcza na nie liczne grono uczniów. Wiąże się to nie tylko z nauką tańca, ale dzięki licznym koncertom w środowisku, uczy uczniów szacunku do drugiego człowieka. Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca ma w swoim repertuarze tańce narodowe (poloneza, krakowiaka, oberka i kujawiaka) oraz tańce i przyśpiewki ludowe z rejonów Śląska, lubelszczyzny czy rzeszowszczyzny. Mocnym akcentem występów są tańce górali żywieckich, na które zgromadzeni widzowie reagują bardzo żywiołowo. Chlubą zespołu są przepiękne stroje ludowe.

Szkoła każdego roku organizuje: Pasowanie Pierwszoklasistów, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki i Ojca, rokrocznie jasełka dla środowiska skupionego wokół naszej parafii i szkoły, apele okolicznościowe z okazji Święta Odzyskania Niepodległości i Konstytucji 3 Maja. Ważnym elementem edukacji młodego pokolenia są apele, którego uczestnikami są także goście spoza szkoły. Spotkania stanowią okazję do przedstawienia zaproszonych gości reprezentujących ciekawe środowiska polonijne. Warto tu wspomnieć o spotkaniu z okazji rocznicy Odzyskania Niepodległości, podczas

którego uczniowie mieli możliwość poznać mundury żołnierskie prezentowane przez grupę rekonstrukcyjną.

W tym miejscu pragnę podkreślić, jak istotne jest motywowanie młodzieży do poznawania historii. Od kilku lat szkoła uczestniczy w akcji sprzątania grobów weteranów w Amerykańskiej Częstochowie. Na tym cmentarzu spoczywają osoby, których życiowe karty zapisane zostały ich bohaterstwem. Stojąc nad mogiłami zmarłych osób, opowiadamy młodym, dlaczego tak ważna jest pamięć o nich. Oczywiście, historia to podstawa nauczania, ale ważnym elementem jest też budowanie świadomości wielokulturowości środowiska, w którym żyjemy. Tutaj kluczową rolę odgrywa lokalizacja naszej szkoły.

Szkoła polonijna uczy języka, tradycji, ale też wychowuje młode pokolenia. Nauczyciele stosują metody innowacyjne dzięki szkoleniom, w których systematycznie uczestniczą podnosząc swoje kwalifikacje. W czasie pandemii niektórzy nauczyciele ukończyli studia podyplomowe na Uniwersytecie Warszawskim. Ważnym elementem naszej pracy są organizowane przez dyrektora warsztaty wyjazdowe dla nauczycieli naszej szkoły. Przytoczę tutaj fragment wypowiedzi jednej z nauczycielek Pani Joanny Kwiatek „Warsztaty metodyczne odbyły się w formie krótkiej prezentacji przygotowanej przez każdego nauczyciela i dyskusji. Omawialiśmy różne formy i metody pracy, które praktykujemy w polskiej szkole i polecamy innym. Nauczycielka klasy pierwszej zaprezentowała nowy podręcznik „Polskie niezapominajki”, który pomoże uczniom klas I-III w nauce języka polskiego. Ciekawy, pełen różnorodnych zadań i bogato ilustrowany podręcznik będzie wspaniałą inspiracją dla nauczycieli w realizacji kolejnych celów dydaktycznych.

Wychowawczynie przedszkola omówiły kilka tradycyjnych metod stosowanych w grupie przedszkolnej, zaznaczając, że świetnie się one sprawdzają i wystarczająco aktywizują małe dzieci podczas piątkowych zajęć w naszej szkole. Zabawy ruchowe, gry z elementami współzawodnictwa, piosenki, zabawki edukacyjne, a nawet czytane na głos przez nauczyciela opowiadania sprawiają, że małe dzieci z łatwością poznają nowe słownictwo w języku polskimi i ucząc się w sposób naturalny. Jeśli chodzi o starsze klasy to wszyscy zgodni byli co do potrzeby wprowadzania nowych metod pracy. Chodzi głównie o danie uczniom możliwości wykorzystania internetu w celu pobudzenia ich do większej aktywności na lekcji. Nauczanie histo-

rii oraz geografii stanie się atrakcyjniejsze dla młodzieży, gdy będzie miała więcej swobody w działaniu i będzie zachęcona do większej kreatywności podczas nauki. Często odejście od tradycyjnej lekcji z książką i zeszytem jest wyzwaniem dla nauczyciela, który musi nauczyć się nowych sposobów na prowadzenie zajęć. Wielką pomocą dla nauczycieli okazały się warsztaty i szkolenia w tym zakresie prowadzone w ostatnich miesiącach przez Centrale Polskich Szkół Doksztalających. W każdej chwili można zagłębować na stronę CPSD, aby uzyskać więcej na ten temat informacji. Podczas naszych warsztatów zostały zaprezentowane: LearningApps, Padlet oraz Kahoot. Na zakończenie spotkania zapoznaliśmy się z listą nowych tytułów książek dla dzieci i młodzieży, które ukazały się w Polsce.

Tematyka tych opowieści dotyczy spraw bieżących, którymi żyją obecnie młodzi ludzie, nasi wychowankowie. To obowiązkowa lektura również dla na wychowawców. Wszystkie cele możemy osiągnąć, stosując wiele różnych metod pod warunkiem, że my również zaangażujemy się całym sercem w pracę z naszym uczniem i będziemy wymagać odpowiedzialności od nich i od siebie. Przekonała nas o tym nasza koleżanka z 50-letnim stażem pracy w szkolnictwie, która zechciała podzielić się z nami opowieścią o swojej długoletniej pracy w szkole i bogatym doświadczeniu z nią związanym. Podsumowaniem naszego spotkania na temat najlepszych metod pracy, z którym wszyscy zgodziliśmy się jest stwierdzenie: "Powiedz, a zapomnę. Pokaż, a zapamiętam. Pozwól wziąć udział, a zrozumieć".

W drugiej części dnia odbyła się rada pedagogiczna z udziałem wszystkich nauczycieli. Było to możliwe dzięki nowej formie komunikacji, jaką jest Zoom. Po zatwierdzeniu planu pracy na rok szkolny dyrektor szkoły wysłała pocztą elektroniczną list informacyjny do każdej rodziny z naszej szkoły. Na koniec wszyscy w pełni zasłużyli na chwilę relaksu. Do późnych godzin wieczornych bawiliśmy się przy prawdziwym ognisku, z kielbaskami i domowej roboty ogóreczkami, w poczuciu dobrze spełnionego zadania. Panujący radosny nastrój był dowodem na to, że najlepszą formą wspólnego działania jest możliwość obcowania z drugim człowiekiem twarzą w twarz.

Kolejny dzień przyniósł jeszcze wiele innych do tego okazji: wspólne posiłki, spacer po okolicznych lasach pełnych grzybów, możliwość nauki gry w Disc Golf czy uczestnictwo w niedzielnej Mszy św. towarzyszyły temu swobodne rozmowy przerywane radosnym śmiechem, na które zwykle tak

brakuje czasu. Zanim opuściliśmy piękne okolice Spruce Lake uczestniczyliśmy w praktycznych zajęciach, które przygotowała dla nas jedna z koleżanek. Wcielieliśmy w role uczniów walczyliśmy o tytuł „Królowej ortografii” oraz zostaliśmy przetestowani na temat wiedzy, jaką zdobyliśmy podczas kończących się właśnie warsztatów. Była to doskonała zabawa, która dodatkowo pomogła nam uświadomić sobie, jak ten wspólnie spędzony czas był wartościowy dla nas wszystkich. Wzbogaceni o nowe treści, radośni, w pełni świadomi czekających nas wyzwań, a przede wszystkim zmotywowani do pracy w polskiej szkole powróciliśmy do naszych domów”.

Zmieniają się jednak marzenia i dążenia młodych ludzi, zmienia się też obraz współczesnego świata - każdy chce być zauważony i doceniony. Staramy się naszym uczniom pomagać i spełniać ich aspiracje. Od 12 lat mają możliwość przystąpienia do matury, tym samym przypieczętować 15 lat nauki (zaczynamy edukację od trzylatków, zerówka itd.). Przedszkole opiera się na publikacjach sprowadzanych z Polski, klasy I-III pracują z Niezapominajkami - podręcznikami opracowanymi przez Centralę Polskich Szkół Doksztalcających. Wszystkie pozostałe klasy opierają się na podręcznikach wydawanych przez Zrzeszenie Nauczycieli w Chicago. Program nauczania jest oparty na podstawie programowej. Z pewnością można pisać w nieskończoność o nauczaniu, gdyż musimy dostosować wszelkie formy do potrzeb i możliwości uczniów. Jednak to właśnie dlatego nasi uczniowie osiągają sukcesy.

Szkoła pomimo wszelkich trudności dynamicznie się rozwija. Na przestrzeni czasu uczestniczyliśmy w wielu konkursach takich jak: Konkurs matematyczny „Kangur”, Konkurs Opowiadania Legend w Fundacji Kościuszkowskiej, Konkurs PSFCU „Astronomiczna przygoda z Kopernikiem” (nagrodzeni uczestniczyli w tygodniowych obozach), Międzynarodowy konkurs „Mój przyjaciel Miś”, Międzynarodowy Konkurs Twórczości Literackiej im. Wandy Chotomskiej, Międzynarodowy konkurs plastyczno-literacki „Polak to brzmi dumnie”, „Konkurs Fundacji Semper Polonia”, „Ocalmy od zapomnienia”, Konkurs „Być Polakiem”, Patria Nostra i wielu innych.

Osiągnięcia i sukcesy szkoły

Dzieci i młodzież z naszej szkoły kilkakrotnie uzyskiwała wyróżnienia w Konkursie Twórczości Literackiej dla Dzieci i Młodzieży, a w roku 2022 uczennica klasy VIII zdobyła nawet 1-sze miejsce. Dzieci z naszej szkoły brały też udział w Konkursie Recytatorskim Pierwszej Damy RP „Słowem Polska” i w roku 2021 jedna z uczennic została laureatką w eliminacjach regionalnych, kwalifikując się do etapu światowego.

Uczniowie naszej szkoły mogą się pochwalić wyróżnieniami i nagrodami (1., 2., 3. miejsce) w konkursach Polish Academy of Social Sciences and Humanities „Ja i Moja Szkoła” w roku 2021/22 oraz „Ja i Moja Klasa” w roku 2022/23. W roku 2023 drużyna z naszej szkoły dostała się do finału filmowego konkursu historycznego Patria Nostra, zajmując ostatecznie 8. miejsce wśród młodzieży polonijnej. Jako nagrodę za swój projekt - film o śmierci Zbigniewa Cybulskiego – otrzymali oni tygodniową wycieczkę do Polski, gdzie zwiedzili Warszawę i Kraków oraz złożyli wizytę Pierwszej Damie w Pałacu Prezydenckim.

Od roku 2020 młodzież prowadzi zajęcia wirtualne Klubu Ambasadorów, dzięki którym dzieci i młodzież z zaprzyjaźnionych szkół w Opolu mogą szlifować umiejętności językowe i bliżej zapoznawać się z kulturą i zwyczajami amerykańskimi. Współpraca ta zaowocowała wizytą opolskiej młodzieży w New Jersey. Grupa licealistów przyleciała do stanu Iowa na finał konkursu Odysei Umysłów i znalazła też czas, aby odwiedzić swoich kolegów i koleżanki w Lakewood.

Sukcesem szkoły są też sukcesy nauczycieli. Na przestrzeni 28 lat Medalem Komisji Edukacji Narodowej nagrodzonych zostało 10 nauczycieli. Wielu pedagogów otrzymało Dyplomy Prezesa Centrali Polskich Szkół Doksztalających, a w bieżącym roku szkolnym dyrektor szkoły został uhonorowany Statuetką im. Janiny Igielskiej.

Współpraca ze środowiskiem

W południowo-wschodniej części New Jersey nie ma zbyt wielu organizacji polonijnych, dlatego szkoła polonijna jest ogniwem, które łączy pokolenia Polaków mieszkających w okolicy. Zarówno tych, którzy mają powiązania z przeszłością naszej Ojczyzny, jak i tych, którzy dzięki powinowactwu rodzinnemu są teraz członkami rodzin naszych uczniów. W związku z tym organizowane corocznie szkolne jasełka gromadzą około 600 osób niekoniecznie mówiących po polsku. Przedstawienie, którego aktorami są wszyscy uczniowie szkoły, wprowadza świąteczny nastrój, a przygotowana dla wszystkich wigilia sprawia wielką radość uczestnikom. Tutaj ważną rolę spełniają rodzice, pod kierunkiem Komitetu Rodzicielskiego i Mam Klasowych, którzy z wielkim zapałem i poświęceniem przygotowują potrawy i prezenty świąteczne dla wszystkich obecnych. Wtedy odczuwamy wielką wdzięczność obecnych gości.

Dużą popularnością w środowisku cieszą się jubileusze szkoły. Do chwili obecnej zostały zorganizowane cztery uroczystości, z którymi związane jest wydawanie Księgi Pamiątkowej. W każdej z nich znajdują się życzenia od burmistrza miasta czy proboszcza parafii. Ostatni jubileusz 25-lecia, który odbył się w Lakewood Strand Theatre, okazał się wielką manifestacją polskości. Grudzień 2021 roku, z racji trwającej pandemii, nie był zbyt łaskawy. Z powodu ograniczeń w organizowaniu publicznych zgromadzeń w czasie pandemii tylko część z 700 osób, które zakupiły bilety, mogła wziąć udział w jubileuszowych uroczystościach. Pomimo to wielu uczestników zaczęło interesować się Polską, jej kulturą oraz obecnymi możliwościami turystycznymi.

Współpraca ze środowiskiem to także wspólne działania z parafią, w której jedna z mszy odprawiana jest w języku polskim. Dzięki staraniom pracującego w parafii polskiego wikarego możliwe były wizyty przedstawicieli Kościoła: śp. Arcybiskupa Zygmunta Zimowskiego, Antoniego Dydycza czy

Wacława Depo, a także znamienitych gości z Watykanu. Tym samym, były to spotkania z uczniami w naszej szkole. Dzieci i młodzież czynnie uczestniczyły w organizowanych „Wakacjach z Panem Bogiem” - tygodniowych, letnich obozach, których inicjatorem był redemptorysta o. Waldemar Łątkowski.

Czas pandemii wniósł wiele zmian w naszym, szkolnym życiu. Jako jedna z nielicznych szkół, z zachowaniem szczególnych środków ostrożności, prowadziliśmy cały czas zajęcia stacjonarnie. Z przykrością pożegnaliśmy naszych dojrzałych uczniów, którzy uczęszczali dwa razy w miesiącu na naukę języka polskiego. „Najmłodszy” z nich był w wieku 84 lat. Klasa ta dynamicznie rozwijała się do roku 2020 i była naszym „diamentem”, ponieważ starsi ludzie motywowali naszych uczniów często podkreślając, że kiedyś nie mieli możliwości nauki języka. Wzruszające były ich wspomnienia z lekcji, na których uczyli się polskich słów, a z oczu płynęły im łzy stanowiące świadectwo, jak bardzo te słowa są dla nich ważne i jak głęboko poruszają ich serca.

O Polskiej Szkole w Lakewood można pisać bez końca, bo mieści się w wyjątkowym miejscu i jest mocno związana z tutejszym środowiskiem, w którym jest rozpoznawalna. Wszelkie informacje i szczegóły działalności wraz ze zdjęciami są dostępne na stronie internetowej www.lakewoodpolishschool.com, a także na uaktualnianym szkolnym Facebooku. Można też skorzystać z umieszczonego poniżej QR code.

ROZDZIAŁ VII

Monika Wroblewski

Polska Szkoła Doksztalająca im. Stanisława Moniuszki w Rockaway Beach (Nowy Jork)

CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

Funkcjonowanie polonijnej placówki edukacyjnej na obczyźnie opiera się na ciągłym wypracowywaniu struktur, które działają w obrębie konkretnej instytucji. Doświadczenie pokazuje, że zarządzanie powinno opierać się przede wszystkim na zasadach partnerstwa, zarówno z kadrami pedagogicznymi, jak i rodzicami. Największe efekty przynosi poczucie, że jest się częścią danej placówki – korzyści i interesy są moimi. Stanowimy małą szkołę – 25 uczniów,

3 nauczycieli, 3 asystentów (absolwenci szkoły) – nastawioną na indywidualny rozwój i sukces ucznia.

Rodzic polonijny

Rodzic polonijny jest podstawą dobrze funkcjonującej szkoły. Planowanie roku szkolnego, wydarzeń i pozwolenie rodzicom na opiniowanie i bycie ciałem decyzyjnym w niektórych obszarach działania instytucji edukacyjnej

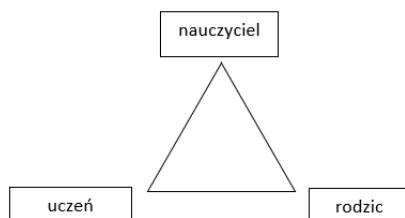
owocuje poczuciem przynależności rodzica do szkoły, a co za tym idzie zaangażowaniem na jej rzecz i aktywnym uczestnictwem w jej życiu. Świadomość dyrektora, że ma wsparcie w rodzicach i są oni gotowi do działania sprawia, że szkoła poszerza swoje horyzonty, nie tylko w sferze edukacji, ale również jest włączana w codzienne środowisko rodzica w kraju jego osiedlenia. Rodzice pozyskują środki – dotacje od swoich pracodawców na rzecz szkoły. Pomagają podczas organizacji szkolnych zabaw. Najbliższa, ta Walentynkowa, będzie wyjątkowa, podczas niej pierwszy raz nastąpi przekazanie szarfy Marszałkowskiej Parady Pułaskiego 2024. Z powodu braku środków finansowych szarfowanie dotychczas odbywało się w pierwszą niedzielę czerwca po polskiej mszy świętej bez żadnych hucznych obchodów. W tym roku zaproponowałam, by ceremonia szarfowania odbyła się podczas zabawy walentynkowej, którą organizuje Polska Szkoła. Będzie to nie tylko okazja do galowego świętowania, ale i do tego, by podziękować Rodzicowi (Jolancie Perzanowskiej), która w tym roku została wybrana, z naszej szkolnej społeczności, na Marszałka Rockaway Beach, Nowy Jork 2024.

Od lewej: Nauczycielka Wioletta Świątkiewicz, Marszałek Parady Pułaskiego 2022 - Monika Wroblewski, Marszałek Parady 2024 – Jolanta Perzanowska, Marszałek Parady 2023 – Krystyna Fabisiak oraz nauczycielka Dorota Bochnak

Uświadamianie rodzicom jak ważna jest ich aktywność w szkole i docenianie ich działań jest moim zdaniem jednym z najistotniejszych aspektów funkcjonowania szkoły, bowiem ma istotny wpływ na rozwój i realizację planów szkolnych. Bez pomocy rodziców (zwłaszcza w placówkach społecznych, przyparafialnych) szkoła nie miałaby racji bytu. Wszystkie szkolne wydarzenia, szkolenia, zabawy, wizyty gości są organizowane we współpracy z rodzicami. Nie tylko Komitetem Rodzicielskim, ale wszystkimi chętnymi rodzicami, którzy wykazują wolę pracy na rzecz szkoły.

Wdzięczność oraz praca – to wyrazy, które budują szkołę i mają wpływ na postrzeganie placówki w kręgach edukatorów, rodziców i lokalnej społeczności. Opinia o szkole bardzo często (jeśli nie zawsze) jest czynnikiem przyciągającym lub odpychającym. Jeśli rodzic ma poczucie, że jego wkład pracy i czas jaki poświęca na sprawy szkoły są zauważone i mają wpływ nie tylko na kierunek, w którym rozwija się placówka, ale także na warunki, w jakich uczy się ich dziecko, to jest to dla rodzica jeden z najważniejszych motywatorów do działania. Rodzice są świadomi, że bez ich wysiłków nie ma mowy o sukcesie w aspekcie przekazywania kultury polskiej i nauczania języka polskiego jako obcego. Teoria Świętej Trójcy, o której bardzo często wspominam na zebraniach z rodzicami, zakłada, że pełen sukces dziecko w polonijnej szkole osiąga, gdy ma miejsce współpraca między nauczycielem, rodzicem i dzieckiem. Nauczyciel nie jest w stanie w czasie jednego dnia w tygodniu, a właściwie kilku godzin w sobotę, nauczyć dziecko języka polskiego. Bez kontynuacji pracy w domu, codziennej styczności dziecka z językiem, kulturą polską oraz przeświadczeniem rodzica, że dwujęzyczność to dar, a szkoła polska to raczej nowe możliwości, a nie przykry obowiązek wstawania w sobotę, sukcesu nie będzie.

Każdy rodzic polonijny ofiarowuje swoim dzieciom najcenniejszy dar, którym jest dwujęzyczność/wielojęzyczność. My, jako rodzice (bo ja również zaliczam się do kategorii rodzica polonijnego), zaszczepiamy w na-

szych pociechach szacunek do kultury i historii swoich przodków. Dzieci dostrzegają obecność rodziców i cieszą się, gdy są oni częścią wydarzeń takich jak: Dzień Gier Planszowych, Wigilia Szkolna, Narodowe Czytanie, Dzień Piżamowy, Pasowanie na Ucznia itd. Swoją obecnością dają dziecku pozytywną motywację i pokazują, że współtworzymy środowisko edukacji polonijnej. Psychologia zachowań potwierdza, że dzieci przejmują wzorce od rodziców. Ta świadomość, może być nie tylko przerażająca, ale i motywująca. Rodzic potwierdza wartość jaką stanowi Polska Szkoła.

Angażowanie rodzica do zabaw szkolnych to przede wszystkim radość dla dziecka. Drużyna składająca się z rodziców i dzieci w konkursie zrobienia najdłuższego papierowego łańcucha

Drużyna rodziców i dzieci, która stworzyła najdłuższy łańcuch

Rodzice wspólnie z dziećmi robią papierowe łańcuchy na drzewko świąteczne

Coraz częściej spotykamy rodziny mieszane (egzogamiczne). W przypadkach, które obserwujemy w naszej szkole, najczęściej matka jest Polką, a ojciec obywatelem kraju jej osiedlenia. Są też jednak przypadki, gdy dla obojga rodziców Stany Zjednoczone są krajem osiedlenia, a pochodzą z różnych krajów. Z doświadczenia wynika, że takie rodziny potrzebują najwięcej wsparcia, ale i sami wspierają (głównie swoją obecnością podczas wydarzeń) szkołę.

Wartość rodzica i jego podejścia do szkoły jest tutaj kluczowa i tym bardziej wzrasta, gdy jest to rodzic z poczuciem odpowiedzialności za proces nauki języka polskiego oraz przekazania tradycji i kultury polskiej. Są rodzice, tak jak i większość nauczycieli polonijnych, którzy traktują swoją pracę na rzecz szkoły jako misję. Bardzo ważne jest zauważanie wkładu pracy rodzica. To daje nie tylko motywację do pracy, ale również jest dla

rodzica dowodem tego, że robi coś znaczącego. Sukces w szkole polonijnej to wiara w jej misję.

W naszej szkole na zakończenie roku (od 3 lat) dyrektor przyznaje tytuł i statuetkę Rodzica Roku PSD im. Stanisława Moniuszki. Jest ona wyrazem wdzięczności za trud i pracę na rzecz szkoły.

Od kilku lat składam również nominację dla rodzica w konkursie „Polonijny Rodzic na 6”. Konkurs organizowany jest przez Komisję Kulturalno-Oświatową „Szkola Polska” w Portland, Oregon i Kongres Oświaty Polonijnej. Jak można przeczytać na stronie organizatora:

Celem konkursu jest docenienie wkładu rodziców we współtworzeniu szkół polonijnych i nagrodzenie ich pracy. Docenienie roli rodziców w pielęgnowaniu polskości, polskiego języka, tradycji i kultury u swoich dzieci. Docenienie zaangażowania i pomocy rodziców dzięki którym, szkoły polonijne mogą prężniej działać i oferować ciekawszy program dla uczniów. Docenienie inicjatywy i szczególnych wpływów jakie dany rodzic ma na środowisko szkolne uczniów szkół polonijnych i we własnym domu.

W szkole mamy już trzech laureatów tego konkursu i jesteśmy z nich bardzo dumni. Doceniajmy, zauważajmy, bądźmy wdzięczni za siebie nawzajem. Dla nas wszystkich – dyrektorów, nauczycieli, rodziców to misja, której się podjęliśmy i potrzebujemy siebie nawzajem, by się powiodła. Nasi rodzice są bibliotekarzami, współorganizują zabawy szkolne, malują obrazy i wystawiają swoje prace na aukcje, by wspomóc szkołę, gotują, pieką i czasami nawet piorą! Bo wiedzą dla kogo to robimy i że wszystkim nam leży na sercu dobro naszych dzieci.

Polonijny Rodzic na 6 – laureaci. Od lewej: Daria Morawiec (2023), Monika Wroblewski – dyrektor, Krzysztof Wróblewski (2021), Agnieszka Morawiec (2022)

Polonijny Rodzic na 6. od lewej: Krzysztof Wróblewski (2021), Daria Morawiec (2023), Agnieszka Morawiec (2022)

Nauczyciel polonijny

Kolejnym elementem sukcesu dobrze funkcjonującej szkoły jest kadra nauczycielska, która nieustannie doskonali się i traktuje swoją „pracę” jako misję, którą mamy do spełnienia. Ich pasja i uśmiech oraz cierpliwość do dydaktyki, to jest to, co charakteryzuje zgrany zespół i jego siłę. Mówi się, że dobry nauczyciel to nauczyciel z powołania. Jako dyrektor dosyć szybko się przekonałam, że jeśli chodzi o nauczycieli polonijnych to również chodzi o poczucie misji, jaką mamy do spełnienia tutaj na obczyźnie. W większości szkół polonijnych nauczyciel pracuje społecznie. W naszej szkole jest trzech nauczycieli. Przede wszystkim żadna z nas (ja również jestem nauczycielką) nigdzie się po lekcjach nie spieszy. Zakładamy, że potrzebny będzie na coś czas po zajęciach, by na chwilę zostać i coś omówić, a nawet może i poczekać z uczniem na rodzica. Dobrze przygotowanie do zajęć zobowiązuje nas do przyjscia przynajmniej 30 minut wcześniej, by w momencie, gdy uczeń przychodzi do szkoły, być gotowym do prowadzenia zajęć.

Nauczyciel polonijny to ten, który zazwyczaj w każdą sobotę musi przynieść ze sobą wszystkie materiały dydaktyczne, książki, przybory, gry itd. Nie mamy możliwości pozostawienia tych rzeczy w szafie, w klasie, czy w pokoju nauczycielskim, ponieważ takiego nie ma. Wypożyczanie klas od szkół katolickich przyparafialnych zobowiązuje nas do zostawiania klas w stanie, w jakim je zastaliśmy, tak więc nie możemy sobie pozwolić na wystrój klas polskimi planszami, czy zostawić w nich potrzebne książki. W naszej szkole udało się (za zgodą proboszcza) wygospodarować jedno pomieszczenie na gabinet dyrektora, w którym nauczyciele mogą zostawić najpotrzebniejsze książki i ćwiczenia. W gabinecie tym mieści się również szkolna biblioteka, którą powołałam do istnienia w roku 2021.

Otwarcie Biblioteki 13 listopada 2021 roku. Od lewej: Michalina Kwapich (rodzic), Emma Malinowski (ucznica), Monika Wroblewski (dyrektor), Daria Morawiec (rodzic)

Małymi kroczkami próbujemy kompletować przynajmniej obowiązkowe i uzupełniające lektury dla uczniów szkoły podstawowej i liceum. Książki są bardzo drogie, a dostęp do literatury w języku polskim poza granicami kraju jest utrudniony, więc kupujemy najbardziej potrzebne pozycje w pierwszej kolejności. Nauczyciel polonijny nieustannie podnosi swoje kompetencje. Bierze udział w szkoleniach organizowanych przez CPSD, ORPEG oraz tych wewnętrznych, organizowanych przez szkołę. Posiadanie

wykwalifikowanej kadry to zaszczyt dla dyrektora i całej szkoły. Mimo wysokiego poziomu wykształcenia, nasi nauczyciele nadal z wielkim entuzjazmem biorą udział w szkoleniach.

Warsztaty z dr Aleksandrą Jędryszek

W naszej szkole organizuję szkolenia nie tylko dla nauczycieli, ale również i dla rodziców. Kilka dni temu mieliśmy przyjemność i wielki zaszczyt gościć u nas Panią dr Aleksandrę Jędryszek z Polskiej Akademii Nauk Humanistycznych i Społecznych w Londynie. Pani Rektor poprowadziła szkolenie dla rodziców i nauczycieli Wykorzystanie teorii inteligencji wielorakich w praktyce szkolnej oraz rozwijanie zdolności dziecka w domu. Szkolenie nie tylko było bogate merytorycznie, ale również miało charakter integracyjny. Mistrzowsko powplatane elementy integracyjne pozwoliły na stworzenie niepowtarzalnego, rodzinnego klimatu. W ankiecie ewaluacyjnej po szkoleniu rodzice wyrazili potrzebę organizacji częstszych szkoleń i zaznaczyli, że według nich szkolenie przeprowadzone było na najwyższym poziomie metodycznym i merytorycznym.

Warsztaty z dr Aleksandrą Jędrzysek

Asystenci nauczycieli – absolwenci szkoły

Najlepszą reklamą szkoły są absolwenci wracający do szkoły w zupełnie innej roli. Radością wielką i dumą są nasi Absolwenci, którzy wrócili do szkoły, by wspólnie z nauczycielami uczyć kolejne pokolenia i wychowywać je w duchu patriotyzmu.

Czapki z głów Drodzy Państwo Asystenci - oto przyszłość nasza!

Uczniowie polonijni

Nasi uczniowie najczęściej należą do drugiej generacji, pierwszego pokolenia polonijnego. To dzieci pokolenia emigracyjnego, które dzięki uczęszczaniu do polskiej szkoły dokształcają zazwyczaj osiągają pełną dwujęzyczność i dwukulturowość. Ich rodzice to pokolenie emigracyjne, dla których język polski jest językiem pierwszym, więc uczniowie mają dodatkowe wsparcie w domu, zarówno w kwestii doskonalenia językowego (języka polskiego), jak i kultywowania polskiej tradycji i kultury.

Coraz częściej jednak zdarza się, iż uczniów zapisują do szkoły rodzice z małżeństw mieszanych, gdzie tylko dla jednego z rodziców język polski jest językiem ojczystym. W takich wypadkach uczeń potrzebuje dodatkowego wsparcia, które poza polską szkołą najczęściej otrzymuje od polskojęzycznych dziadków.

Wbrew oczekiwaniom wielu nauczycieli na obczyźnie poziom kompetencji językowych i komunikacyjnych dzieci polskich emigrantów ubożeje, a nawet zanika. Proces asymilacji i równoczesnego wnikania w kulturę i język społeczności lokalnej, gdzie uczniowie rozwijają kompetencje języka lokalnego, powoduje zaniedbanie nauki języka rodziców.

Osiągnięcia i sukcesy szkoły

Jako szkoła doksztalająca oferujemy nie tylko zajęcia podstawowe, gdzie uczniowie rozwijają kompetencje pisania, czytania i mówienia, ale oferujemy również zajęcia pozalekcyjne, podczas których uczeń może rozwijać swoje pasje. Oferujemy chór, którego zadaniem jest uświetnianie wydarzeń szkolnych i kościelnych oraz zajęcia sztuki rysunku podczas których uczniowie rozwijają swoje zdolności plastyczne, tworzą prace na konkursy oraz przygotowują dekoracje na uroczystości szkolne. Wśród naszych uczniów mamy wielu laureatów konkursów międzynarodowych i krajowych.

Nasz uczeń Kacper Wroblewski zajął pierwsze miejsce w Międzynarodowym Konkursie Na Polonijnego Ucznia Roku organizowanego przez Polską Akademię Nauk Społecznych i Humanistycznych w Londynie.

Od lewej: Kacper Wroblewski (uczeń), dr Aleksandra Jędryszek (Polska Akademia Nauk Społecznych i Humanistycznych w Londynie)

Jako szkoła bierzemy udział w konkursach na całym świecie, nasi uczniowie zdobywają zaszczytne miejsca. Poniżej przedstawiam tylko niektóre z wyróżnień:

2022/2023 - Twórcza Polska i Polonia, konkurs literacki dla dzieci i młodzieży. Laureatka 1. miejsca - Julia Wroblewski dumnie reprezentowała nas w Konsulacie RP w Nowym Jorku podczas wręczenia nagród. Wyróżnieni zostali Krystian Boruch i Adam Wojtaś.

2021 - Konkurs Plastyczny Na Portret Jana Pawła II organizowany przez Fundację Portretu Barbary Hamilton, Zakład Dydaktyki Polonijnej w PUNO (Polski Uniwersytet na Obczyźnie z siedzibą w Londynie) oraz Polską Macierz Szkolną to kolejna znakomita inicjatywa, w której wzięliśmy udział. Laureatami konkursu zostali Kacper Wroblewski, Julia Przybyło, Julia Wroblewski, Melania Bartoszek.

2021 - Adam Świątkiewicz zajął 1. miejsce w konkursie Nowojorskiego Koła Przyjaciół Fundacji Jana Pawła II - pod patronatem ks. bp. Witolda Mrozińskiego „Musicie od siebie wymagać, nawet gdyby inni od was nie wymagali”. Konkurs z okazji 100 rocznicy urodzin Papieża Polaka.

2021 - konkurs Centrali Polskich Szkół Dekszalcających o Żołnierzach wyklętych – wręczenie nagród – II miejsce w kategorii kl. 4-6 - Kacper Wroblewski.

2021 - w konkursie Komitetu Rotmistrza Witolda Pileckiego „Śladami historii Polski - skąd nasz ród” wyróżnienie zdobyła Nina Malinowski.

Udział w międzynarodowych oraz polskich konkursach polonijnych to również wygrana w Ogólnoświatowym Turnieju Gry Planszowej „Miś Wojtek” organizowana przez Fundację SEN z Irlandii oraz Instytut Pamięci Narodowej, w której Miśki Moniuszki zdobyły II miejsce w grupie C (Julia Wroblewski i Marcel Przybyło).

Od trzech lat organizujemy szkolny konkurs literowania, odpowiednik amerykańskiego „Spelling Bee”. Uczniowie „Moniuszki” bardzo chętnie włączają się także w konkursy organizowane przez Centralę Polskich Szkół Dekszalcających w Ameryce i Instytut Pamięci Narodowej w Polsce.

Mogłabym tak wymieniać i wymieniać. Dumni jesteśmy z naszych uczniów i ich osiągnięć, które tak naprawdę są wynikiem rozwijania swoich pasji.

Wydarzenia integrujące środowisko szkolne. Atrakcyjność programowa. Goście, wydarzenia

Wszystkie wydarzenia, które odbywają się w szkole mają za zadanie promocję języka polskiego i kultury polskiej. Element integracji środowiska szkolnego jest jednym z najbardziej potrzebnych warunków prężnego funkcjonowania szkoły. Jest to tworzenie możliwości i przestrzeni dla rodziców, nauczycieli i uczniów do tworzenia relacji w mniejszych grupach. Wydarzenia takie mają na celu integrację personalną, która sprzyja rozwojowi wszystkich w niej uczestniczących.

Ważna jest kreatywność. W naszej szkole nie brakuje wydarzeń integrujących nie tylko nasze środowisko szkolne, ale również i środowisko edukacji na arenie międzynarodowej. Podczas pandemii nawiązałam kontakt ze szkołami we Francji, Niemczech, Tunezji, Włoszech. Rozpoczęliśmy współpracę od hucznego obchodzenia Dnia Dwujęzyczności,

podczas którego połączyliśmy się z zaprzyjaźnionymi szkołami polonijnymi on-line. Był to początek projektu Poznajmy się zorganizowanego przez naszą szkołę w celu pielęgnowania kultury i tradycji polskiej oraz promowania rozwijania kompetencji językowych i poszerzania swojej wiedzy z zakresu geografii i kultury innych krajów. W ramach projektu zapraszaliśmy wyżej wymienione szkoły na wydarzenia, które były organizowane on-line. Wielkim sukcesem okazało się zorganizowane przez nas wirtualne Światowe Pieczenie Pierników, które poprowadziła Pani Kinga Koska z Toruńskiej Piernikarni Mistrza Bogumiła. Pani Kinga prowadzi również autorską stronę „Pierniczenie na życzenie” z własnymi wyrobami. Wspólnie z ponad 100 osobami piekliśmy świąteczne pierniki. Przed monitorami komputerów zgromadzili się również rodzice i uczniowie z naszej szkoły, którzy w swojej kuchni przygotowali razem ponad 2500 pierników! Wspólne przygotowania do świąt sprawiły, że poczuliśmy ich klimat.

Toruń - Polska, Tunezja, Nowy Jork, Francja, Niemcy, Włochy.
Międzynarodowe świąteczne spotkanie, czyli integracja międzyszkolna od kuchni...
w kuchni :)

W ciągu ostatnich 3 lat udało mi się zorganizować spotkania ze znanymi pisarzami i propagatorami język polskiego. Pani Eliza Sarnacka-Mahoney wraz z Panią Danutą Świątek odwiedziły naszą szkołę z okazji Dnia Dwujęzyczności poprowadziły konkursy dla dzieci i dorosłych. Przygotowania do spotkania zintegrowały rodziców, którzy przygotowali dekoracje, prezenty i towarzyszyli uczniom podczas spotkania. Uczestnictwo rodziców w wydarzeniach szkolnych daje lepszy wgląd w środowisko, w którym jego dziecko uczy się w soboty. A przez to, że sam je aktywnie tworzy, dziecko nabiera pozytywnego stosunku do szkoły jako placówki.

Szkolne zdjęcie z wyjątkowymi gośćmi

Rodzice i nauczyciele zaangażowani w spotkanie. Od lewej: Krzysztof Wroblewski, Wioletta Świątkiewicz, Danuta Świątek, Monika Wroblewski, Eliza Sarnacki-Mahoney, Karina Bonowicz, Agnieszka Morawiec, Marta Lugo-Bielicka, Magdalena Mejka-Samul, Dominika Inglot-Zajdel, Julia Zajdel

Wśród wielu ciekawych propozycji spotkań jakie udało nam się zorganizować (tylko w ostatnich trzech latach) dla uczniów i rodziców możemy wymienić między innymi spotkanie z:

1. Autorem kryminałów Robertem Małeckim;
2. Łukaszem Wudarskim z toruńskiego Dworu Artusa, który opowiedział nam o Krzyżakach, którzy założyli Gród Kopernika;
3. Europejskim Centrum Bajek w Pacanowie, z samym Koziółkiem Matółkiem na czele, który poprowadził zabawę podczas Międzynarodowego Dnia Postaci z Bajek;
4. Przedstawicielką Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej w Kielcach Iloną Religą-Golą, która pomagała naszym maturzystom przygotować się do egzaminu. Podczas spotkania przybliżyła im m.in. kwestie związane z poszukiwaniami specjalistycznej literatury i archiwalnych wiadomości. Wygłosiła też w naszej placówce prelekcję na ten temat;
5. Przedstawicielem NYPD: kapitanem Tymonem Meehanem i emerytowaną sierżant Mileną Meehan, Kapitan Tymon Meehan wszystkim obecnym uczniom wręczył pamiątkowe naszywki policyjne i pogratulował absolwentom, wręczając im także dzieła literatury polskiej;
6. Członkinią parlamentu stanowego Stacey Pheffer Amato (która z dumą reprezentuje w zgromadzeniu 23. dystrykt stanu Nowy Jork). Absolwenci liceum otrzymali oficjalne listy gratulacyjne („citations”) od Stacey Pheffer Amato, która osobiście pogratulowała im osiągnięć;
7. Doktor Agnieszką Tambor z Uniwersytetu Śląskiego, która przyjęła nasze zaproszenie i poprowadziła Narodowe Czytanie w 2023 roku. Czytaliśmy wspólnie historię Jana i Cecylii z Nad Niemnem;
8. Doktor Aleksandrą Jedryszek z Polskiej Akademii Nauk Społecznych i Humanistycznych w Londynie, która poprowadziła pierwsze w szkole stacjonarne szkolenie dla rodziców i nauczycieli z zakresu teorii H. Gardnera inteligencji wielorakich w praktyce szkolnej oraz rozwoju zdolności dziecka w domu.

Spotkań było mnóstwo, zarówno z lokalną dentystką, która przyszła do szkoły, by mówić o higienie jamy ustnej, jak i z gościem specjalnym K9 oraz

jego opiekunem K9 CBP Agriculture Specialist U. S. Customs and Border Protection z lotniska JFK – Panem Mateuszem Przybyło.

Podsumowując wymienię Przyjaciół Szkoły, którzy wirtualnie wzięli udział w szkolnej akcji Pamiętamy o Was nie tylko od święta. Celem akcji było uwrażliwienie młodego pokolenia na wartość wynikającą z pamięci o bliskich oraz podtrzymywanie relacji i tradycji składania sobie życzeń świątecznych w języku polskim. Życzenia świąteczno-noworocznie przekazali szkolnej społeczności m.in.: dr Agnieszka Tambor z Uniwersytetu Śląskiego, Centrum Bajki w Pacanowie na czele z Koziółkiem Matołkiem, Robert Małecki – pisarz, Elena Leszczyńska – aktorka, Danuta Świątek, Eliza Sarnacka-Mahoney – pisarka, Ilona Religa-Gola – delegatura IPN w Kielcach, ks. Emil Parafiniuk i ks. Aleksander Dembowski z Idaho, Kinga Koska – mistrzyni wypieku pierników z Torunia, s. Joanna Jażdżewska ze swoimi uczniami prosto z Zakopanego, Anita Mańdok – nauczycielka z Francji, Alina Woźniak – dyrektorka polskiej szkoły z Tunezji oraz nauczycielki, które pracowały w przeszłości „u Moniuszki” – Karina Bonowicz i Sylwia Ogrodniczak.

Współpraca ze środowiskiem lokalnym

Ważnym elementem funkcjonowania szkoły polonijnej w społeczności lokalnej jest integracja ze środowiskiem kraju osiedlenia. Jako dyrektor szkoły stawiam na dobre relacje z lokalnymi władzami zarówno z kręgów politycznych, kulturalnych, jak i służb mundurowych. Promocja języka polskiego i polskiej kultury w środowiskach amerykańskich jest ważną częścią naszej działalności. Owoce takiej współpracy mogliśmy zobaczyć podczas zakończenia roku szkolnego. Pierwszy raz w historii szkoły pożegnano absolwentów liceum – Krystiana Borucha, Julię Przybyło oraz Adama Wojtasia, którzy miesiąc wcześniej zdali pierwszą maturę przeprowadzoną w naszej szkole (PSD im. Stanisława Moniuszki). Z tej szczególnej okazji zaprosiłam na uroczystość zakończenia roku szkolnego wyjątkowych gości. Do szkoły tego dnia przybyli przedstawiciele NYPD: kapitan Tymon Meehan i emerytowana sierżant Milena Meehan, proboszcz parafii św. Róży z Limy ks. James Rodriguez, ks. Daniel Rajski oraz członkini parlamentu stanowego Stacey Pheffer Amato (która z dumą reprezentuje w zgromadzeniu

23. dystrykt stanu Nowy Jork). Absolwenci liceum otrzymali oficjalne listy gratulacyjne („citations”) od Stacey Pheffer Amato, która osobiście pogratulowała im osiągnięć. Kapitan Tymon Meehan wszystkim obecnym uczniom wręczył pamiątkowe naszywki policyjne i pogratulował absolwentom, wręczając im także dzieła literatury polskiej. Kapitan Meehan jest absolwentem polskiej szkoły sobotniej i został zaproszony również po to, aby opowiedzieć naszym uczniom o swojej przygodzie z polską szkołą. Podkreślał jak ważna jest dwujęzyczność, jak język polski przydaje mu się w codzienności i jak dumny jest z bycia Polakiem – tutaj, w Stanach Zjednoczonych.

Od lewej: Oficer Kennedy, Kapitan Tymon Meehan, Adam Wojtaś, Krystian Boruch, Julia Przybyło, Sierżant Milena Meehan, Ks. Daniel Rajski oraz dyrektor Monika Wroblewski

Od lewej: Adam Wojtaś, Krystian Boruch, Julia Przybyło oraz Assemybywoman Stacy Pheffer Amato

Podczas tego właśnie zakończenia roku szkolnego wszyscy uczniowie otrzymali także bony pieniężne ufundowane przez Polsko-Słowiańską Federalną Unię Kredytową i słodkie upominki z Lowell International Foods, to również efekt współpracy z instytucjami ze środowiska lokalnego, nie tylko polskiego. Ponadto w tym roku podczas Zabawy Walentynkowej Dyplomy Przyjaciela Szkoły otrzymali ludzie dobrego serca, nie mający dzieci w naszej szkole. Dla większości z nich było to nie tylko zaskoczenie, ale również (jak sami mówili) wielka radość, że nazywamy ich swoimi Przyjaciółmi.

Przyjaciele Szkoły podczas wręczenia dyplomów. Od lewej: Nauczycielka Wioletta Świątkiewicz, Anna Wiater, Małgorzata Surdy, Józef Łuczaj, Barbara Tryniszewska, Krystyna Kolano, Jolanta Sałak, nauczycielka Dorota Bochnak oraz dyrektor Monika Wroblewski

Sponsorzy, którzy rozumieją potrzeby placówki polonijnej jaką jest społeczna szkoła przyparafialna wspierają nasze wydarzenia szkolne. Organizowanie takowych opiera się głównie na pomocy z zewnątrz. Szkoła polonijna i możliwość jej rozwoju to sprawa lokalnej społeczności. Zawsze możemy liczyć na słodkie podarki dla uczniów od właścicielki polskiego sklepu KOPERNIK w Rockaway. Pani Aleksandra zawsze pamięta o uczniach i nauczycielach przy okazji m.in. świąt wielkanocnych i bożonarodzeniowych. Polska Wspólnota przyparafialna również nie zapomina o tym, że szkoła potrzebuje pomocy. Parafianie przekazują m.in. lektury do biblioteki szkolnej, fanty na loterie z których dochód przekazywany

jest dla szkoły, pomagają przy organizowaniu zabaw i zawsze możemy na nich liczyć.

Najważniejszym aspektem funkcjonowania szkoły na obczyźnie jest integracja środowiska w którym żyjemy i pracujemy oraz dostrzeganie i pielęgnowanie wartości języka polskiego i kultury polskiej w miejscu, gdzie mieszkamy. Dlatego też integrujemy się również międzypokoleniowo, organizując akcje społeczne, takie jak np. akcja „Dzieci-Seniorom”, podczas której uczniowie zrobili ponad 100 kartek zaprojektowanych specjalnie dla seniorów z życzeniami bożonarodzeniowymi, które dotarły do seniorów z zaprzyjaźnionego Heritage Adult Center (ośrodek mieści się dwie ulice od naszej szkoły) gdzie uczęszczają seniorzy Polacy oraz osoby polskiego pochodzenia oraz seniorów w parafii św. Róży z Limy.

Pamiętajmy o tym, że dzięki polonijnym szkołom przyszłe pokolenia w Nowym Jorku mówić będą w języku polskim, pamiętać będą o narodowych świętach i kultywować będą piękne polskie tradycje.

Na zakończenie chciałabym w imieniu własnym oraz całej społeczności Polskiej Szkoły Doksztalającej im. Stanisława Moniuszki zaprosić Państwa, którzy czytacie ten tekst, do odwiedzenia naszej szkoły, do wspierania nas dobrym słowem i do kontaktu moniuszkoPLrbny@gmail.com.

ROZDZIAŁ VIII

Monika Dobiszewska

Polska Szkoła im. Jana Pawła II w Montrealu z Kursami Licealnymi im. Adama Mickiewicza

CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

Jestem związana z jedną z polskich szkół w Montrealu, Polską Szkołą im. Jana Pawła II z Kursami Licealnymi im. Adam Mickiewicza, klasą zerową i klasą przedszkolną. To szkoła społeczna, powstała w 1986 roku. Aktualnie uczęszcza do niej 126 uczniów i pracuje w niej 11 nauczycieli. Nasi uczniowie to w większości dzieci, których rodzice są już drugim lub kolejnym pokoleniem, które tu się urodziło, a którego korzenie sięgają Polski. Dzieci pochodzą z dwujęzycznych lub trójjęzycznych rodzin, gdzie jedno z rodziców ma polskie korzenie, a drugie jest Kanadyjczykiem bądź emigrantem z innego kraju. Według materiałów będących własnością szkoły wynika, że 37% uczniów nie używa języka polskiego w domu.

Szkoła powstała w 1986 roku z inicjatywy rodziców. Jej utworzenie wynikało z potrzeby stworzenia miejsca wygodnego i otwartego na potrzeby rodzin polonijnych. Placówka, przyłączona do Polskiej Rady Szkolnej w Montrealu, miała na celu kultywować polskie tradycje, uczyć języka pol-

skiego. Od poziomu klasy 4 szkoły podstawowej, poza nauką polskiego, do treści programowych dochodzą elementy historii i geografii Polski. W tym samym roku naukę w niej rozpoczęło 55 uczniów. Z biegiem lat uczniów przybywało. W 1991/92 roku przy szkole otwarto filię kursów licealnych. Od 2000 roku absolwenci klas licealnych otrzymują kredyty na świadectwach kanadyjskich.

Założeniem twórców szkoły było „pogłębianie znajomości języka polskiego, wiedzy o Polsce i jej tradycjach, pielęgnowanie rodzimych zwyczajów”¹. To, co łączy wszystkich w tej szkole, to chęć kultywowania polskiej kultury, to rozwijanie i uczenie dzieci języka polskiego, polskiej historii, geografii, jak i podtrzymywanie i obchodzenia polskich tradycji oraz integrowanie polskiego środowiska. Język to dla nich „kotwica” tożsamości, wskazanie na przynależność i element systemu wartości.

Szkoła wynajmuje od szkoły francuskiej sale na sobotnie zajęcia. Od 2022 roku dokładny adres to 4901 Rue Du Collège, Pierrefonds, Quebec, Kanada. W czasie pandemii, w latach 2020 do 2022, kiedy zamknięto szkoły, zajęcia odbywały się przez internet. Brały w nich udział prawie wszystkie, wcześniej chodzące do tej placówki dzieci. Jest to szkoła sobotnia, gdzie zajęcia zaczynają się od 9 rano i trwają do południa. Jest ona szkołą, do której nie ma obowiązku czy przymusu chodzenia. To szkoła dla ludzi czujących i chcących podtrzymać więź z Polską.

W oparciu o wyniki spisu powszechnego (2021), wg danych Kanadyjskiego Urzędu Statystycznego, 63,5 tys. mieszkańców samej tylko prowincji Quebec wskazało „polskie korzenie etniczne lub kulturowe”. Na podstawie statystyk, między rokiem 2016 a 2021, zauważalny jest spadek liczby osób deklarujących polskie pochodzenie w całej Kanadzie. Według danych, w roku 2016, w Kanadzie, język polski jako język ojczysty zadeklarowało 181 tys. osób, a już w 2021 – 160 tysięcy. Sugeruje to trend spadkowy, wynikający z różnych przyczyn². Efektem tej sytuacji jest zmiana „profilu” ucznia polskiej szkoły. To już nie jest dziecko urodzone w Polsce, które razem

¹ Program nauczania, który obowiązuje w Szkole Polskiej im. Jana Pawła II, to program opracowany przez Związek Nauczycielstwa Polskiego w Kanadzie i zatwierdzony przez Radę Szkolną w Montrealu. Został także uznany przez Ministerstwo Oświaty prowincji Quebec, co, po ukończeniu i zaliczeniu kursów licealnych, warunkuje otrzymanie 4 kredytów na kanadyjskim świadectwie ukończenia szkoły średniej.

² Panorama, Kwartalnik Polonii Montrealskiej, nr 2, Czerwiec 2023; „Polonia” Dariusz Wiśniewski, Konsul Generalny RP w Montrealu, w latach 2018-2023.

z rodzicami, szukającymi lepszej przyszłości, wyemigrowało do Kanady „za chlebem” lub uciekało z nimi przed komuną. To już nie uczeń utrwalający i rozwijający znajomość wiedzy o Polsce i kontynuujący naukę języka polskiego. To Kanadyjczyk, którego korzenie sięgają Polski i który chce uczyć się języka przodków, ambitny, ciekawy i wspierany przez bliskich. Dziś dla dzieci w Kanadzie językiem ojczystym jest angielski lub francuski. To nim zaczęli posługiwać się jako pierwszym. Polski słyszą w domu, w sobotniej szkole, w kościele lub na wakacjach. Jeśli używają go w domu, to tylko wtedy, kiedy dwoje rodziców to Polacy. Dzisiaj, nawet w polskiej szkole, na przerwach, z rodzicami czy rówieśnikami rozmawiają po angielsku czy francusku. To wymusza zmiany w szkołach polonijnych i inne podejście do nauki polskiego na tym kontynencie, wskazuje stosowanie metod, strategii i technik właściwych dla nauki języka obcego. W oparciu o moje obserwacje w szkole, gdzie pracuję, uczniowie z rodzin z polskimi korzeniami, najczęściej są dziećmi, które posługują się trzema lub czterema językami – angielskim, francuskim, polskim i innym językiem któregoś z rodziców. Przy czym znajomość polskiego często wypada najslabiej.

Analizując zjawisko degradacji polszczyzny wśród rodzin polonijnych, dostrzec można rozróżnienie na tzw. „polszczyznę kuchenną” od „pięknego języka polskiego”. Często język polski, którym posługują się dzieci w szkole, gdzie uczę, jest językiem gwarowym (właściwym dla miejsca, skąd pochodzą dziadkowie lub rodzice ucznia). Czasami to język z bardzo dużą liczbą zdrobnień, spieszczzeń, potocznych lub archaicznych słów, który przez częste używanie w domu rodzinnym, staje się polszczyzną moich uczniów.

Wybrane praktyki edukacyjne

Szkoły polonijne, ucząc języka i wiedzy o Polsce, zawsze uwzględniają kontekst kulturowy. Wykorzystując nadarzające się okazje, np. święta czy obchody, mówi się o nich na lekcjach, wskazuje różnice w ich obchodzeniu w Polsce i Kanadzie, pokazuje tradycje z tym związane, organizuje uroczystości.

Nasza szkoła celebruje 1 listopada, składając hołd i upamiętniając Polaków poległych w walkach obu wojen. Uczniowie, kadra i rodzice - udają się

na cmentarz weteranów w Point-Claire „Last Post Found”, gdzie pochowani są Polacy, którzy walczyli na frontach Europy podczas I i II Wojny Światowej. Miejsca ich pochówku zaznaczone są małymi, kamiennymi tablicami. Wśród około 22 tysięcy wszystkich grobów jest pochowanych blisko 400 Polaków. Uczniowie, podczas wizyty na tym cmentarzu, poszukują polskich nazwisk, zostawiając przy odnalezionych tablicach wykonane przez siebie biało-czerwone chorągiewki. Po naszej wizycie miejsce usiane jest małymi, biało-czerwonymi punktami a ogólny widok cmentarza robi niesamowite wrażenie. Później, na tym samym cmentarzu, pod Krzyżem Ofiarnym odbywa się uroczysty apel z udziałem społeczności szkolnej, przedstawiciele Związku Kombatanów, Harcerzy, Kościoła i Polskiego Konsulatu. Symbolicznie zapalamy tam jeden duży znicz, modlimy się i oddajemy szacunek zmarłym.

Dzień 11 listopada, który dla Polaków jest datą uzyskania niepodległości i powrotem na mapy świata, dla Kanadyjczyków jest świętem zakończenia Pierwszej Wojny Światowej i dniem upamiętniającym ich walkę na frontach świata podczas obydwu wojen. Przypinając symboliczne czerwone maki, okazujemy szacunek dla kanadyjskich weteranów, przypominamy także o wyjątkowej historii Polski.

Inne uroczystości, których obchodzenie jest praktykowane, to oczywiście wydarzenia związane ze Świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy. Poza treściami z lekcji to tradycja Jasełek i wspólnej szkolnej Wigilii, wspólnego, szkolnego „Jajeczka”.

W tym roku pierwszy raz zorganizowaliśmy „Świąteczny kiermasz”, na którym uczniowie, nauczyciele i rodzice razem wykonywali różne świąteczne cuda – pierogi, ciastka, ozdoby i karty świąteczne. Kolejną formą aktywności jest zaangażowanie uczniów w projekty językowe. W tym roku mieliśmy przyjemność uczestniczyć w akcji „Podaruj wiersz”, zorganizowanej przez Bibliotekę Polską w Montrealu.

Pamięć i szacunek dla starszych wyrażany przygotowaniem okolicznościowych kart dla pensjonariuszy Polsko-Kanadyjskiego Instytutu Dobroczynności.

Na opisanie zasługuje również Bal Milusińskich. Zawsze spektakularny, w tematycznej scenerii i z przebranymi uczestnikami. Od 15 lat jest organizowany w szkole dla klasy przedszkolnej i młodszych klas szkolnych.

Stał się on tradycją, która integruje szkolną społeczność. Co roku o innej tematyce zaprasza do zabawy w karnawale uczniów, ich rodziny i nauczycieli. Organizowany jest również bal absolwentów dla młodzieży kończącej szkołę polonijną oraz ich rodzin, przyjaciół i nauczycieli.

Rzeczywistość szkół polonijnych zaczyna wymuszać zmiany w procesie dydaktycznym. To prowadzenie lekcji przez osoby posługujące się piękną polszczyzną, to tłumaczenie, pokazywanie, powtarzanie i próby zastosowania w praktyce języka polskiego. To nauka polskiego zawsze w kontekście kulturowym, z naciskiem na komunikowanie się. To wchodzenie z uczniami w interakcje, prowokowanie do angażowania się w sytuacje dydaktyczne. To wykorzystywanie sytuacji, które są przypadkowe. Odrzucenie przymusu, przy jasnym określeniu zasad pracy na lekcji i kryteriów oceny. Zachęcanie do kooperacji, zwłaszcza jeśli pracują w grupach. I jeszcze to, co jest bardzo ważne – dostosowywanie trudności treści i poszczególnych zadań do poziomu znajomości języka przez uczniów (czasami zdarza się, że w tej samej klasie są dzieci z poziomem A1 i C2). Często wiąże się to z modyfikowaniem materiałów, na których pracuje nauczyciel. Wiedza, umiejętne kierowanie procesem nauczania i uczenia się, współpraca z rodzicami, elastyczność i otwartość – daje ogromną możliwość efektywnej pracy z polskimi dziećmi i młodzieżą w szkole polonijnej. To także, uczciwie przyznając się, odchodzenie od niektórych, wcześniej upowszechnianych treści nauczania, które nie są dostosowane do poziomu rozumienia uczniów i są dla nich odległe.

Zmiany rzeczywistości, drastyczny spadek emigracji do Kanady, spowodowany zmianami polityczno-gospodarczymi w Polsce po roku 1989, to coraz mniejsza ilość przyjeżdżających tu Polaków. Z tego powodu rodzi się potrzeba, aby szkoły polonijne na tym kontynencie stały się szkołami językowymi, które uczą języka polskiego jako obcego i przybliżają polską kulturę, historię i geografię. Od tego się nie ucieknie.

Osiągnięcia i sukcesy szkoły

Polska Szkoła im. Jana Pawła II nieprzerwanie działa od 38 lat i wciąż się rozwija. Mimo spadku emigracji liczba uczniów pozostaje na zadowalającym poziomie. Szkoła z sukcesem przeszła przez okres pandemii,

zapewniając uczniom ciągłość edukacji. Ma bardzo dobrą opinię tutaj w Montrealu, stały nabór uczniów, zaangażowaną i kompetentną kadre, fantastycznych i oddanych szkole rodziców uczniów. Mówimy na nią „Szkoła rodzinna” nie tylko dlatego, że uczęszczali tu kolejne pokolenia czy rodzeństwa. Opinie absolwentów są dla nas niezwykle cenne (cytuję ze strony internetowej szkoły)³:

„Poprzez chodzenie do polskiej szkoły poznałem wiele ciekawych rzeczy. Uczyłem się bogatej historii Polski, a na geografii poznawałem jej piękne zakątki. Wiele razy stawiałem na scenie jako aktor. Reprezentowałem szkołę ... w różnych konkursach oraz w Poloniadzie, w 2006 w Warszawie. Dzięki nim mam sporą kolekcję dyplomów za zdobywanie pierwszych miejsc Często byłem zły na innych, że nie mam wolnego piątku do odpoczynku, ale ... nie żałuję”. Alexander Chodak – absolwent.

„Ja będę wychowywał swoje dzieci tak, jak moi rodzice mnie wychowywali. Jako tata będę cisnął, żeby moje dzieci dobrze się uczyły, żeby później mieli łatwiej w życiu. Przede wszystkim będę chodzić do Polskiej Szkoły, tak jak ja teraz chodzę”. Kamil Kalbarczyk – absolwent.

„Trudno uwierzyć, jak nasze nauczycielki zawsze są tak dobrze przygotowane. Żadna z nich nie była zmuszona do takiej pracy, ale i tak każda z nich wstaje co sobotę z całym kursem już gotowym. Nasze Nauczycielki poświęcają ich tygodnie, żebyśmy mogli lepiej mówić, czytać i pisać po polsku. Wiem też bardzo dużo o moim kraju. Teraz zawsze będę miał możliwość wyprowadzenia się do Polski. Również bardzo dobrze wygląda, że można się taką szkołą pochwalić w życiorysie. Serdecznie Wam dziękuję za to wszystko”. Konrad Kipczak – absolwent.

Do tego należy dodać udział w wielu konkursach, najczęściej polonijnych, związanych z językiem polskim, historią lub geografiami – w Kanadzie, w Polsce i na świecie. Te, w których przez wszystkie lata działalności nasi uczniowie brali udział, to konkursy, szkolne i pozaszkolne, gdzie głównym celem jest przybliżenie naszym uczniom Polski i jej kultury. To konkursy recytatorskie w naszej instytucji, ale także w innych niż Quebec prowincjach. Konkursy w Ontario - sukcesy i miejsca finałowe w Toronto, Ottawie czy Hamilton. Poloniada czy Konkurs im. W. Reymonta, gdzie w nagrodę wyjeżdżali na finały tych wydarzeń do Polski. Konkurs na najpiękniejsze

³ <https://jp2montreal.com/nasza-historia>

wypracowanie w języku polskim organizowany przez fundację Adama Mickiewicza, gdzie zawsze mamy laureatów i nasi uczniowie zajmują miejsca na podium. Kolejny, w którym uczniowie naszej szkoły wygrywają, kwalifikując się do finałów w Polsce - to historyczny Konkurs Misia Wojtka. Inne – to „Być Polakiem”, konkursy plastyczne i więcej.

Kilku nauczycieli pracujących w Polskiej Szkole im. Jana Pawła II to osoby odznaczone Medalem Komisji Edukacji Narodowej za szczególne zasługi dla rozwoju oświaty i wychowania.

Polska Szkoła im. Jana Pawła II uczestniczyła w projekcie „Razem dla Edukacji” – „Rodzina Polonijna”, koordynowanym przez Stowarzyszenie Wspólnota Polska w ramach współpracy szkół partnerskich. Naszą szkołą partnerską była Szkoła Podstawowa nr 53 z Oddziałami Dwujęzycznymi w Białymstoku. A tematem projektu: „Historie zapamiętane. Wschód-Zachód: łączy nas Polska”, który dotyczył losów ludzi zesłanych na Syberię w czasie II Wojny Światowej.

Spektakularnym i wyjątkowym sukcesem naszej szkoły, docenieniem jej troski o kultywowanie tradycji i promowanie polskości, było przyznanie jej w 2007 roku Medalu Pro Memoria. Medal został nadany przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. To odznaczenie za podtrzymywanie pamięci o czynach i osobach walczących o niepodległość Polski podczas II Wojny Światowej i po jej ustaniu. Szkoła została uhonorowana za kultywowanie pamięci o weteranach obu wojen i troskę o miejsca ich pochówku w Montrealu, w Kanadzie.

TRANSFER WIEDZY I WSPOMAGANIE AKTYWNOŚCI SZKÓŁ POLONIJNYCH

Szkoła Polonijna rządzi się swoimi prawami. Funkcjonuje w weekend, ma ograniczoną liczbą godzin, trudne do zrealizowania programy przedmiotowe, ale też fantastycznych uczniów, zaangażowanych rodziców i nauczycieli-pasjonatów. Pominę kwestie programowe, ograniczenie czasowe, bo jest to rzeczywistość w zasadzie niezmiennalna. Zajęcia są prowadzone w języku, który uczniowie często znają w stopniu minimalnym, a historia i geografia Polski, to dla nich nierzadko coś zupełnie nowego. Ktoś próbuje

przez trzy godziny, podczas jednego spotkania w tygodniu, nauczyć młodych ludzi mówić płynnie po polsku, wtłoczyć do głowy jedno z najtrudniejszych na świecie zasad gramatycznych, zapoznać z historią kraju przodków i jeszcze podać szczegóły związane z położeniem, ukształtowaniem i topografią. Nie zawsze udaje się to tak, jak zakładał nauczyciel, ale efekty wciąż widać.

Dobre praktyki w szkole

Dobre praktyki w oświacie to wszelkie działania edukacyjne przynoszące mierzalne efekty, skuteczne we współczesnym systemie szkolnym i posiadające potencjał do dalszego zastosowania. „Dobre Praktyki” są to działania, które niosą przynoszą efekty, sprawdzają się w różnych warunkach, mają charakter trwały i powtarzalny. Niosą za sobą „pewien potencjał innowacji”, „są narzędziem podnoszenia jakości kapitału ludzkiego oraz uczą, jak wzbogacać swoją wiedzę wykorzystując doświadczenia innych⁴”. Nie należy przenosić ich „dosłownie” z obszaru zarządzania na pole oświaty, bo np. wydajność w przedsiębiorstwie nie jest tożsama z wydajnością w placówce edukacyjnej, nie nastawionej na zysk. W szkole będzie to efektywność mierzona sukcesami uczniów.

Do dobrych praktyk, powtarzając za Anną Mikulską⁵, można zaliczyć: dostosowywanie treści zadań w podręcznikach do możliwości językowych uczniów, przygotowywanie dodatkowych zadań, które umożliwiają rozumienie tekstów z podręcznika, działanie w kontekście zrozumiałym dla uczniów, skłanianie uczniów do mówienia poprzez odpowiednie formułowanie poleceń, wykorzystywanie na lekcjach materiałów audiowizualnych, wizualnych i audialnych, tworzenie list słów lub słowników pojęć związanych z danym przedmiotem, wykorzystywanie metody zadaniowej lub projektowej, stosowanie metod aktywizujących, korzystanie z nowoczesnych technologii.

W kwestii dobrych praktyk, w procesie edukacyjnym, nie tylko w szkole polonijnej, ważną rolę pełni nauczyciel - kompetentny, wspierający, motywujący, oddany sprawie pasjonat. Poza jego wykształceniem ważna

⁴ Encyklopedia Zarządzania. https://mfiles.pl/pl/index.php/Dobre_praktyki

⁵ M. Betyna, „Motywacja studentów do nauki języka obcego na przykładzie studentów kierunków medycznych”. <https://repozytorium.ukw.edu.pl/handle/item/4559>

jest osobowość, chęć uczenia się, otwartość, zaangażowanie, umiejętności interpersonalne oraz zdolność do motywowania i inspirowania uczniów. W naszej szkole kadra nauczycielska to osoby wykształcone, wszystkie mają przygotowanie i doświadczenie pedagogiczne. Nie zawsze ich wykształcenie jest tożsame z prowadzonym przedmiotem, ale zawsze zbliżone. Mamy magistrów, doktorów i osoby uprawnione do uczenia języka polskiego jako obcego, drugiego lub odziedziczonego.

Kolejna dobra praktyka, którą widać u nas, to zaangażowanie w życie szkoły rodziców naszych uczniów. Pełnią jedną z najważniejszych ról w nauce polskiego swoich dzieci – bo to oni, rozmawiają z nimi po polsku, czytają im polskie książki czy oglądają z nimi filmy, opowiadają o swoich doświadczeniach, kultywują polskie tradycje i uczestniczą w życiu Polonii, włączając w to swoje dzieci. W Polskiej Szkole im. Jana Pawła II, w Montrealu, to oni swoim oddaniem i zaangażowaniem zbierają fundusze na wydatki klasowe, organizują wycieczki szkolne, wspierają pomocą nauczycieli. To przede wszystkim oni organizują przestrzeń i poczęstunek podczas uroczystości szkolnych. Dzięki nim co tydzień organizowane są tzw. „Ciasteczka”, gdzie rodzice z każdej klasy, co tydzień innej, przygotowują małe przekąski na sprzedaż. W ten sposób zasilają fundusze klasowe i fundusze Komitetu Rodzicielskiego, a dzieci w czasie przerwy nie chodzą głodne. Nauczycieli zawsze wspomagają kawą.

Ważnym elementem procesu dydaktycznego jest przygotowywanie materiałów na zajęcia w szkole. Przerabianie tekstów, zadań, samodzielne tworzenie materiałów dydaktycznych tak, aby były zrozumiałe dla uczniów i aby mogli z tego skorzystać, realizując lekcje. Przywiązujemy również wagę do stosowania odpowiednich metod nauczania - aktywizujących, zadaniowych i projektowych.

Specyfika sobotniej szkoły nie daje możliwości tworzenia projektów grupowych, ponieważ dzieci widują się raz w tygodniu na lekcjach, czasami jeszcze w niedzielę w polskim kościele. Można ją stosować indywidualnie i/lub podczas pracy na lekcji.

Inne polecane metody to gry, zabawy, odgrywanie ról w scenkach rodzajowych - z uwzględnieniem poziomu znajomości języka polskiego przez dziecko – dostosowanie trudności zadań do możliwości i umiejętności ucznia, nie zniechęcenie go, ale zaciekawienie, pokazanie, że da radę.

Indywidualne podejście do uczniów i znajomość ich możliwości to podstawa każdego działania. W każdej klasie są dzieci na różnych poziomach znajomości języka polskiego – od A1 do C2. Nie ma więc szans na efektywne zajęcia, kiedy zadania są ujednolicone. Trzeba je zmieniać.

Dobra praktyka, nieodzowna w dzisiejszych czasach, to korzystanie z technologii. Ogrom stron z treściami przedmiotowymi, zadaniami, zwłaszcza interaktywnymi daje szereg nowych możliwości. Dostęp do korzystania z multimediów daje możliwość intensyfikacji przekazu, wzbogacenia go – łącząc obraz z dźwiękiem, podnosi atrakcyjność zajęć, jest też bardzo dużym ułatwieniem. Tablice multimedialne zastępują dziś tablice, na których kiedyś się pisało. Oczywiście, korzysta się z jednych i drugich, ponieważ dzieci uwielbiają pisać na tablicy, więc używanie „tej starej” stanowi ważny i atrakcyjny element lekcji. Istotą dobrej praktyki w kwestii korzystania z technologii jest nie nadużywanie, ale świadome czerpanie z tych dogodności, połączone z wiedzą osoby prowadzącej zajęcia. Technologia powinna być uzupełnieniem procesu edukacyjnego.

Współpraca ze środowiskiem lokalnym

Innym, bardzo ważnym elementem dobrych praktyk, w szkole polskiej za granicą, jest kultywowanie polskiej kultury. Obchodzenie polskich świąt, udział w tradycyjnych polskich wydarzeniach czy innych wyjątkowych okolicznościach (jak pisałam wcześniej – obchody 1 listopada i zorganizowanie uroczystości na kanadyjskim cmentarzu są tego przykładem).

Współpracujemy z Polską Szkołą im. Generała Władysława Sikorskiego – jest to okazja do wymiany doświadczeń, wspierania w projektach edukacyjnych i współpracy podczas prezentowania szkół na Dniach Polskich w Montrealu.

Przy szkole funkcjonują również polskie grupy harcerskie i zuchowe, bo większość naszych uczniów to harcerze. Zwykle po lekcjach mają miejsce zbiórki. Harcerze organizują wspólne wyjazdy na biwaki i obozy. Stało się już tradycją, że organizują wspólne z zuchami kolędowanie w okresie Bożego Narodzenia. Można zaprosić taką grupę do domu, gdzie wspólnie z gospodarzami będą śpiewać polskie kolędy.

Przy szkole działa również folklorystyczny zespół pieśni i tańca „Tatry”. To też dobre praktyki i utrwalanie polskości. Kultywowanie obyczajów, tradycji, polskiego folkloru i obcowanie z tekstami polskiej kultury, będąc dobrą praktyką, jest nieocenionym zyskiem dla uczniów Polskiej Szkoły.

Piękną inicjatywą, jakiej podejmują się uczniowie naszej szkoły, to też obdarowywanie własnoręcznie wykonanymi kartkami okolicznościowymi polskich seniorów.

Dobra praktyka połączonych działań – zaangażowanie rodziców i praca nauczycieli, przyczynia się do „wrastania” w środowisko Polonii, uczestnictwa w niej, kształtowania swojej tożsamości i tym samym używania języka polskiego.

Jako szkoła bierzemy udział w wielu wydarzeniach. To uczestnictwo szkoły w „Dniach Polskich”, polskich mszach świętych, polskich koncertach, wystawach polskich artystów, wystawach historycznych organizowanych m.in. w szkole, udział w warsztatach różnego typu w organizacjach polonijnych, wspieranie imprez z gośćmi Polski, członkostwo w polskich organizacjach, korzystanie z polskiej biblioteki, uczestniczenie w wydarzeniach organizowanych przez Konsulat.

W Montrealu, we francuskiej prowincji Quebec, zetknęłam się z cudownymi, oddanymi sprawie ludźmi, tworzącymi kanadyjską Polonię. Najstarszą polską organizacją, do której dotarłam, jest założone na początku XX w. Towarzystwo Białego Orła i Związek Weteranów Polskich im. Marszałka Józefa Piłsudskiego. Bardzo istotną organizacją, bo zrzeszającą wiele innych, jest Kongres Polonii Kanadyjskiej, który ma oddziały w całej Kanadzie. Naliczyłam około 31 organizacji polskich w Quebec, zrzeszonych w Kongresie Polonii Kanadyjskiej - 6 Polskich Parafii i Misji w Montrealu, 2 zespoły taneczne, 2 organizacje studenckie, 3 Szkoły Polonijne, oddział Związku Harcerstwa Polskiego, Polska Biblioteka i oczywiście Konsulat Generalny RP w Montrealu. Organizacje polonijne są różnorodne. Więcej jest tych, które stworzyli Polacy starszej generacji, którzy tu przyjechali, ci którzy są tzw. „Starą Emigracją”. Mniej stworzonych przez młodszych – tu wskazałabym organizacje uczelniane na Uniwersytecie Concordia, czy McGill, lub nieformalne jak @polpiknik – tworzony przez młodych ludzi urodzonych w Kanadzie, najczęściej w Montrealu, pochodzących z polskich lub polsko-kanadyjskich rodzin. Cechą wspólną każdej z tych or-

ganizacji jest założenie, że poza niesieniem pomocy Polonii i Polakom, szerzą polską kulturę i wiedzę o Polsce, wspierają Polską Szkołę. Polonia robi też dużo dla krzewienia Polskości w Montrealu i całej prowincji. Polskie szkoły, są zintegrowanym i bardzo ważnym elementem Polonii tutaj, w Quebecu.

Bibliografia

1. Mikulska, A. (2023). Nauczanie języka polskiego jako obcego/drugiego. Kilka słów o odmianie edukacyjnej polszczyzny w szkole. *Z Teorii i Praktyki Dydaktycznej Języka Polskiego*, 23, 1-18.
2. Wiśniewski, D. (2023). Znak czasów. Panorama, Kwartalnik Polonii Montrealskiej (2), 24-25.
3. Betyna, M. (2017). Motywacja studentów do nauki języka obcego na przykładzie studentów kierunków medycznych. *Zeszyty Naukowe Uczelnianej Rady Doktorantów UKW* (4), 69-83.
4. <https://jp2montreal.com/home/>
5. <https://mfiles.pl/pl/index.php/DobrePraktyki>

ROZDZIAŁ IX

Henryk Koszałka

Szkoła Sobotnia przy Polskiej Misji Katolickiej w Hamburgu (Niemcy)

CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

Rys historyczny – nasze „wczoraj”. Szkoła Sobotnia przy Polskiej Misji Katolickiej w Hamburgu powstała pod koniec lat siedemdziesiątych XX w. z inicjatywy ówczesnego duszpasterza ks. Jana Śliwańskiego oraz rodziców zatroskanych o to, aby ich dzieci nie utraciły polskich korzeni, lecz poznawały ojczysty język oraz polską kulturę i historię. Początki były bardzo skromne i sprowadzały się do nauczania katechezy w biurze parafialnym. Wraz z nowym rokiem szkolnym 1977/78 uzyskano w liceum księży jezuitów przy ulicy Bürgerweide 33 salkę na nauczanie. W krótkim czasie zorganizowano tam szkołkę języka polskiego. Zajęcia dla chętnych dzieci odbywały się w niedziele. Naukę prowadziły dwie nauczycielki, natomiast religii nauczał ksiądz proboszcz.

Sytuacja zmieniała się na lepsze z chwilą wybudowania w latach 1981-83 domu parafialnego przy kościele św. Józefa w dzielnicy HH-Altona

i przeniesienia do niego Centrum Duszpasterstwa Polskiego. Lekcje języka polskiego i religii odbywały się wtenczas równocześnie w dwóch salkach, w soboty wolne od zajęć szkolnych. We wrześniu 1985 roku, obok nauczania języka polskiego, wprowadzono dodatkowo lekcje historii Polski z elementami geografii oraz zajęcia folklorystyczne. Zwiększono także liczbę godzin lekcyjnych dla uczniów - z dwóch do czterech. W 1986 roku podzielono wciąż zwiększającą się liczbę dzieci na dwie grupy: starszą i młodszą, z dotychczasowym wymiarem jednostek lekcyjnych.

Pod koniec lat osiemdziesiątych miała miejsce wzmożona migracja ludności z Polski do Niemiec. Zwiększyła się przez to gwałtownie liczba uczniów w Szkole Sobotniej. Przykładowo w roku szkolnym 1986/87 do szkoły sobotniej uczęszczało 135 uczniów, natomiast w 1989/90 liczba ta wzrosła do ponad 400. Dotąd wykorzystywane pomieszczenia w domu parafialnym okazały się za małe. Podjęto zatem starania o udostępnienie pomieszczeń w szkole miejskiej, znajdującej się nieopodal kościoła św. Józefa. Pertraktacje z władzami szkolnymi i urzędem kościelnym zakończyły się pomyślnie. Od kwietnia 1988 roku wprowadzono nauczanie dzieci i młodzieży w systemie dwuzmianowym, w sześciu obszernych klasach oraz w auli pozyskanej szkoły. Po lekcjach popołudniowych nauczyciele przeprowadzali swoje klasy do pobliskiego kościoła św. Józefa na mszę św. dla dzieci. Od lutego 1994 roku szkoła parafialna uzyskała pomieszczenia w gimnazjum katolickim „St. Ansgar Schule” przy ulicy Bürgerweide 33 i tam do dnia dzisiejszego odbywają się zajęcia szkolne.

Stan obecny – nasze „dzisiaj”. Okres 45 lat to duży szmat czasu w życiu każdej szkoły, to czas mierzony godzinami lekcyjnymi, semestrami i liczbą szkolnych uroczystości. Przez taki długi okres czasu, w sposób ewolucyjny dokonywała się zmiana oblicza szkoły, a działało się to dzięki pasji, zaangażowaniu i odwadze wielu osób. Od listopada 2008 roku dyrektorem szkoły sobotniej jest ks. dr Jacek Bystron. To pod jego kierownictwem dokonują się w szkole zmiany ukierunkowane na aktualne potrzeby naszych czasów, a wspomagają go w tym nauczyciele oraz grono wspaniałych i zaangażowanych rodziców tworzących Radę Rodziców.

Od 1994 roku liczba uczęszczających do szkoły sobotniej dzieci oscylowała w granicach 400-430. Zajęcia szkolne prowadzone były na dwie zmiany, w grupie przedpołudniowej i popołudniowej. Uczniowie w wieku od 5 do 14 lat uczyli się w 23 grupach. Nauczanie prowadziło 14 nauczycieli, 2 siostry katechetki i 3 księży. Szkoła realizowała uzupełniający program nauczania (przedmioty ojczyście), w cyklu nauczania szkoły ośmioletniej. Dzieci uczestniczyły w każdą sobotę w trzech lekcjach, a po zajęciach szkolnych udawały się na mszę św. do kaplicy szkolnej.

Po wybuchu pandemii wywołanej przez koronawirusa SARS-CoV-2, czyli od marca 2020 roku, zajęcia w szkole zostały zawieszone na 4 miesiące. Po wakacjach letnich wznowione zostały zajęcia, ale liczba uczniów zmalała o 1/3; do szkoły powróciło około 280 dzieci. Z upływem miesięcy liczba ta zwiększała się i w ciągu 3 lat wzrosła do 350. Od października 2023 roku zajęcia szkolne prowadzone są w systemie jednozmianowym, od godz. 10.00 do godz. 12.20. Po trzech lekcjach dzieci udają się na mszę św. do kaplicy szkolnej. Dzieci i młodzież skupiona w 17 grupach nauczana jest przez 17 dyplomowanych nauczycieli i katechetów.

Wybrane praktyki edukacyjne

Ciekawe lekcje z historii Polski. Dzięki innowacyjnym metodom prowadzenia lekcji przez nauczycielkę historii Beatę Luty-Paulsen, uczniowie klas 6-8 mają okazję przeżyć wyjątkowe zajęcia. Przykładem tego niech będą cykliczne lekcje na temat rycerstwa polskiego. Uczniowie naszej szkoły mają wówczas niepowtarzalną okazję wzięcia udziału w „żywej” lekcji historii na temat oręża polskiego od XVI do XVII wieku. Lekcję prowadzi zaproszony gość, który przybliży uczniom najważniejsze wydarzenia i daty od okresu panowania Stefana Batorego do Jana III Sobieskiego. Niewątpliwie niezapomnianą atrakcją jest wówczas prezentacja oręża: zbroi towarzysza chorągwi pancernej, kolczugi, hełmu, szabli, broni palnej (repliki). Każdy może oglądać i przymierzać elementy uzbrojenia. Takie lekcje na długo zapadają w pamięć i zachęcają do pogłębiania wiedzy historycznej.

Innym przykładem ciekawie przeprowadzonych lekcji może być prelekcja na temat agresji III Rzeszy na Rzeczpospolitą w 1939 roku. Najpierw uczniowie słuchają wykładu o przebiegu II wojny światowej w naszej części Europy, a następnie młodzież może zobaczyć fragmenty umundurowania, uzbrojenia i odznaczenia żołnierzy oraz przymierzyć hełmy. Lekcja kończy się krótką prezentacją multimedialną, która jest podsumowaniem tematu.

Powstańcy Warszawscy zasłużyli na naszą wdzięczność, pamięć i szacunek –akcja „BohaterON” pozwoliła każdemu na wyrażenie tego w symboliczny sposób. Stąd też uczniowie naszej Szkoły włączyli się w ogólnopolską kampanię o tematyce historycznej, mającej na celu upamiętnienie i uhonorowanie uczestników Powstania Warszawskiego. Nauczycielka historii przygotowała odpowiednie materiały dydaktyczne, dzięki którym uczniowie z klas: 6-8 zapoznali się z historią Powstania Warszawskiego oraz z życiorysami poszczególnych Powstańców. Na koniec cyklu lekcji uczniowie napisali kartki pocztowe do Powstańców, dziękując im za bohaterstwo i przykładową postawę. Kartki te zostały wysłane do żyjących jeszcze uczestników Powstania Warszawskiego.

Tak przeprowadzone lekcje uzupełniają i poszerzają w ciekawy sposób zdobytą w szkole wiedzę, a uzyskane w ten sposób wiadomości na długo zapadną uczniom w pamięci.

Warsztaty języka polskiego. Każdego roku uczniowie szkoły sobotniej biorą udział w warsztatach języka polskiego. Organizatorem warsztatów jest Konsulat Generalny RP w Hamburgu, przy współpracy z zespołem pedagogów Szkolnego Punktu Konsultacyjnego przy Konsulacie w Hamburgu. Celem nadrzędnym warsztatów jest przybliżenie uczniom języka oraz kultury ich przodków. Zajęcia odbywają się w dwóch grupach wiekowych - młodszej i starszej. Doświadczeni nauczyciele potrafią w atrakcyjny, kreatywny sposób zainteresować uczniów historią naszego kraju, pomóc im poszerzyć wiedzę i przełamać bariery językowe.

Pierwsze takie zajęcia odbyły się wiosną 2009 roku. Na przestrzeni minionych lat przybliżono uczniom postać kompozytora Fryderyka Chopina oraz jego muzykę, odkrywano piękno i tajemnice związane z najdawniejszymi stolicami Polski, mówiono obszernie o polskich tańcach narodowych, odkrywano piękno oraz tajemnice związane z pałacami i zamkami dawnej Rzeczypospolitej.

Warsztaty stanowią cenne uzupełnienie i wzbogacenie lekcji szkolnych. Wizyta w Rezydencji Konsula Generalnego jest dla naszych uczniów szczególnym wydarzeniem. Stanowi też niezwykłą okazję do bezpośredniego spotkania z polską historią, sztuką, ciekawymi osobami oraz daje możliwość poszerzenia i utrwalenia wiadomości zdobywanych w szkole - w ciekawej formie - angażującej uczestników do samodzielnego zdobywania wiedzy o naszej ojczyźnie.

Osiągnięcia i sukcesy szkoły

Konkurs „Być Polakiem”

Od 2017 roku uczniowie naszej szkoły biorą udział w międzynarodowym Konkursie „Być Polakiem”. Jest on skierowany do dzieci i młodzieży szkół polonijnych na całym świecie. Celem Konkursu jest uświadamianie i umacnianie tożsamości narodowej oraz kształtowanie postaw patriotycznych, które pozwolą na przygotowanie do pełnienia roli „ambasadora polskości” w kraju zamieszkania. Na zaproszenie do wzięcia udziału w konkursie odpowiadają uczniowie szkoły sobotniej z klas młodszych i starszych.

Kilkunastu uczniów w przedziale wiekowym 5-9 przygotowuje piękne prace plastyczne, a starsze dzieci piszą wypracowania na tematy zaproponowane przez organizatorów konkursu. Uroczysta Gala z uhonorowaniem Laureatów i Wyróżnionych odbywa się w Zamku Królewskim w Warszawie, co jest dla naszych uczniów najlepszą gratyfikacją za ich wysiłek i zaangażowanie.

Olimpiada Języka Polskiego w Niemczech

Olimpiada Języka Polskiego stanowi jedną z najważniejszych ogólnoniemieckich inicjatyw promujących język polski wśród dzieci i młodzieży. Należy podkreślić, że kierowana jest ona do wszystkich rodzajów szkół, w których nauczany jest język polski. Uczestnicy Olimpiady oceniani są w dwóch grupach wiekowych (grupa młodsza – klasy 5. i 6. oraz grupa starsza – od klasy 7. wzwyż) i w czterech kategoriach związanych z okresem pobytu za granicą i typem placówki, w której uczą się języka polskiego. Finał Olimpiady odbywa się zawsze w Warszawie. Wyjazd do Polski na finały Olimpiady stanowi dla młodzieży niezwykle atrakcyjne zwieńczenie olimpijskich zmagania z językiem polskim. W trakcie rywalizacji uczniowie muszą się wykazać znajomością nie tylko gramatyki i ortografii, ale również znajomością zagadnień stylistycznych i leksykalnych. Nasi uczniowie już od dwóch dekad z powodzeniem stawiają czoła tym wyzwaniom. W każdej edycji dzieci i młodzież ze szkoły sobotniej w Hamburgu dostają się do drugiego, a nawet finałowego etapu, zajmując miejsca medalowe.

Słowo o programie nauczania i materiałach dydaktycznych

Na przestrzeni 45 lat zmieniały się programy nauczania w naszej szkole. W początkowym okresie działalności szkoły nauczaliśmy dzieci, które przez kilka lat uczęszczały do szkół w Polsce i w naszej szkole kontynuowały naukę przedmiotów ojczystych. Z biegiem lat spotykaliśmy się z coraz większą liczbą uczniów, którzy nigdy nie zetknęli się ze szkołą polską, wielu z nich urodziło się w Niemczech. Oznaczało to dla nauczycieli konieczność dokonywania zmian programów i materiałów nauczania języka polskiego, jako języka „dziedzicznego”. Termin ten oznacza język, który dziecko przyswaja w domu w kraju, w którym język ten jest językiem mniejszości (nie jest językiem oficjalnym). Językiem dziedzicznym operują dzieci urodzone bądź wychowane od najmłodszych lat poza Polską. Wówczas dzieci

rzadko osiągają pełną biegłość języka polskiego i najczęściej zaczynają posługiwać się językiem kraju zamieszkania. Stosowanie języka dziedzicznego zawęża się do tematów życia codziennego, rodzinnego, to zwykle jest język mówiony. W języku odziedziczonym często obecne są zapożyczenia i wtrącenia wyrazów obcych.

Po dostrzeżeniu tego zjawiska nastąpiła potrzeba dostosowania programów i materiałów nauczania do potrzeb naszych uczniów. Programów, dzięki którym będzie można pomóc w rozwoju języka dziedzicznego, zapobiegać błędom i eliminować usterki już istniejące, ale również dzięki którym będzie można utrwalać i poszerzać wiedzę o polskiej kulturze i społeczeństwie polskim, o środowisku geograficznym Polski oraz wzmocnić proces identyfikowania się uczniów z polską tradycją przy jednoczesnym zachowaniu szacunku dla odmienności kulturowych i tradycji kraju zamieszkania.

Nauczając dzieci za granicą, nauczyciele nie mogli korzystać z podręczników polskich lub mogli korzystać z nich tylko częściowo. Nauczyciele, uczestnicząc w kursach organizowanych przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (ORPEG), wymieniając się wieloletnimi doświadczeniami w pracy z nauczycielami polonijnymi, sami opracowali i wydali podręczniki dla dzieci i młodzieży na potrzeby szkoły sobotniej w Hamburgu (do użytku wewnętrznego). Dotyczy to zarówno podręczników do nauczania historii w klasach: 5-8, jak i ćwiczeń do nauczania języka polskiego czy religii. Nauka w szkole jest prowadzona w oparciu o podstawy programowe dla uczniów uczących się za granicą. Uczeń szkoły sobotniej w Hamburgu, na zakończenie roku szkolnego otrzymuje świadectwo w wersji dwujęzycznej. Uczniom wystawiane są również zaświadczenia do szkół niemieckich, potwierdzające uczestnictwo w zajęciach z języka polskiego oraz osiągnięty wynik w postaci oceny. Szkoły niemieckie traktują „polski” jako przedmiot nadobowiązkowy z możliwością uzyskania wpisu oceny na świadectwie w szkole niemieckiej. Natomiast absolwenci naszej szkoły, którzy wykażą się świadectwem ukończenia parafialnej szkoły sobotniej mogą na Uniwersytecie, po zdanym kolokwium, zaliczyć lektorat z języka polskiego.

Jak zostało wyżej wspomniane, nauczyciele szkoły sobotniej co parę lat korzystają z możliwości dokształcania się i uczestniczą w różnego rodzaju szkoleniach przeznaczonych dla nauczycieli polonijnych, aby podwyższać

swoje kwalifikacje zawodowe. Szkolenia organizowane są w Polsce jak i na terenie Niemiec. Każdorazowe takie szkolenie ubogaca ich o nowe impulsy, pomysły i inspiracje do dalszego działania.

Nagrody i wyróżnienia

Uroczystość zakończenia roku szkolnego 2022/23 uświetnił swoją obecnością Konsul Generalny RP w Hamburgu - Paweł Jaworski. W słowach skierowanych do zebranych podziękował wszystkim za zaangażowanie w funkcjonowanie tej największej tego typu placówki oświatowej w Niemczech. Jako dowód uznania Pan Konsul wręczył na ręce dyrektora szkoły ks. dra Jacka Bystrona „Dyplom uznania” za działalność oświatową wśród Polonii w Hamburgu, przyznany Szkole Sobotniej w Hamburgu przez Ministra Edukacji Narodowej RP.

TRANSFER WIEDZY I WSPOMAGANIE AKTYWNOŚCI SZKÓŁ POLONIJNYCH

Dobre praktyki w szkole

Spotkania teatralne. Wyjątkowymi wydarzeniami w naszej edukacji szkolnej są cykliczne spotkania z teatrem na żywo. Regularnie zapraszani są do naszej szkoły aktorzy z teatru „Czwarte Miasto” z Sopotu, aby przed-

stawić na deskach sceny szkolnej spektakle dla dzieci i młodzieży. Stanowi to dla uczniów szkoły sobotniej wyjątkowo wielkie przeżycie. Grupa aktorów tworzy świat, który ogląda się przez dziecięce różowe okulary. Na pytania zadawane przez aktorów ze sceny nasi uczniowie żywiołowo i z wielkim zaangażowaniem odpowiadają, stając się bohaterami widowiska. Aktorzy, włączając w swoje przedstawienia uczniów, aktywują ich postawę, a po spektaklu prowadzą z widzami krótkie warsztaty teatralne. Jest to bardzo wielkie wzbogacenie wiedzy naszych uczniów.

Projekt: „Bliżej Polski”. Od kilku lat uczniowie klas starszych z naszej szkoły sobotniej biorą udział w rocznym projekcie: „Bliżej Polski”. W przedsięwzięcie to są zaangażowane również dzieci ze szkół w Polsce. Głównym celem projektu, który koordynuje każdorazowo wychowawca klasy, jest przybliżenie polskiej kultury oraz polskich tradycji narodowych dzieciom żyjącym na obczyźnie. W ramach tego projektu dzieci przedstawiają się sobie poprzez korespondencję listowną, przekazują zdjęcia, prezentują swój region, przesyłają życzenia świąteczne, a nawet zdarzają się odwiedziny rówieśników. Można to nazwać spotkaniem z Polską „na żywo”.

Nie tylko nauczanie. Dla chętnych dzieci i młodzieży prowadzi się kółka zainteresowań. Są to godzinne spotkania pozalekcyjne, takie jak: zajęcia plastyczno-techniczne, spotkania 1. Drużyny ZHP „Białe Orły” czy zajęcia grupy teatralnej. W soboty, które są wolne od zajęć szkolnych, organizuje się dla uczniów szkoły sobotniej integracyjne wyjazdy do Legolandu, Heidepark-Soltau czy Hansa-Park. Dzieci biorą z powodzeniem udział w róż-

nych konkursach na szczeblu krajowym, np. w „Konkursie Wiedzy Biblijnej” organizowanym przez Rektorat Polskiej Misji Katolickiej w Niemczech czy w „Olimpiadzie Języka Polskiego” organizowanej przez Ambasadę Polską w Berlinie.

Ciekawą inicjatywą szkolną okazały się konkursy organizowane na poziomie szkolnym. Na początku roku 2022 dzieci i młodzież zostali zaproszeni do wzięcia udziału w konkursie plastyczno-multimedialnym: „Kardynał Stefan Wyszyński Prymas Tysiąclecia”. Klasy 1-3 miały za zadanie wykonać prace plastyczne dowolną techniką, a tematycznie odnosić się miały te prace do życia i działalności kard. Wyszyńskiego. Klasy 4-8 miały za zadanie wykonanie pracy multimedialnej, używając telefonu komórkowego lub dokonując prezentacji w formacie PowerPoint. Była też możliwość wykonania plakatu odnoszącego się do działalności kard. Wyszyńskiego.

Od początku roku 2020 w szkole został zorganizowany konkurs pt. „Pokonaj pożeracza książek”. Mimo powszechnego przekonania, że wszyscy wolą spędzać czas przy urządzeniach elektronicznych, okazało się, że nie brakuje takich, którzy chętnie czytają. Dzieci raz w miesiącu wypożyczały książki i w następnym oddawały. W konkursie wzięło udział 18 osób, które przeczytały 95 książek.

Dużym powodzeniem cieszy się również szkolny Konkurs Bożonarodzeniowy oraz Konkurs Wielkanocny na najładniejszą pisanekę. Dzieci tworzą ze szczególnym zaangażowaniem małe dzieła sztuki. Drewniane figurki oklejane serwetkami przy użyciu specjalnego kleju, kompozycje z koralików czy specjalne farby dające szczególne efekty stanowią dla dzieci materiał twórczy do prawdziwych arcydzieł. Laureaci konkursów jak również pozostali uczestnicy są nagradzani.

Współpraca ze środowiskiem lokalnym

ZHP. Związek Harcerstwa Polskiego odegrał i nadal odgrywa w życiu szkoły bardzo ważną rolę. Na początku czerwca 1985 roku powołano do życia dwa szczepy harcerzy „Jasna Góra”, a także grupę zuchów. Prowadzącymi byli instruktorzy harcerscy: Anna i Piotr Czajkowscy. Brac harcerska

rekrutowała się głównie z uczniów szkoły sobotniej. Uroczyste przyrzeczenie harcerskie złożyli oni w czerwcu 1986 roku wobec delegatów Komendy Głównej ZHP przybyłych z Anglii. Harcerze oprócz swych zwykłych zajęć, uczestniczyli w życiu kulturalnym hamburskiego środowiska polonijnego jak i szkoły sobotniej. Wspólnie z Radą Rodziców organizowali „Dzień sportu” dla dzieci szkolnych, bale maskowe w czasie karnawału, które były połączone z konkursami i loterią fantową, uczestniczyli w uroczystościach szkolnych.

Od 10 lat w Hamburgu prowadzi swoją działalność 1. Drużyna Harcerska „Białe Orły”. Drużyna działa w organizacji ZHP - Świat z centralą w Londynie. Zorganizowana jest w 5 zastępach i spotyka się co tydzień - w sobotę - po zajęciach w Szkole Sobotniej. Drużyna liczy około 40 harcerzy, którzy ciągle się rozwijają poprzez zdobywanie sprawności i stopni harcerskich. Głównym prowadzącym jest ks. harcmistrz Rafał Zachmielewski. Harcerze biorą aktywny udział w życiu hamburskiej Polonii. Od wielu lat uczestniczą w uroczystościach patriotycznych, czczą pamięć poległych w czasie działań wojennych i pomordowanych w obozach zagłady, gromadząc się co roku na terenie byłego obozu koncentracyjnego Neuengamme (KZ - Gedenkstätte Neuengamme). Zaznaczają swoją obecność w czasie „Apeli Poległych” w rocznice wybuchu Powstania Warszawskiego. Ponadto od wielu już lat harcerze przybywają w okresie adwentu do parafialnego kościoła z Betlejemskim Światłem Pokoju, który to płomień - niesiony przez skautów w wielkiej sztafecie, przez kraje i kontynenty - obiega świat.

Kultywowanie rocznic. Polacy, mieszkający na obczyźnie, nie zapominają o zawilej historii swojej ojczyzny. Rokrocznie w auli Szkoły Sobotniej przy Polskiej Misji Katolickiej w Hamburgu - 11 listopada - uczniowie przypominają tamte czasy, deklamując wiersze, słuchając pieśni o tematyce żołnierskiej. Tak było również w 2018 roku. W obecności rodziców i delegacji Konsulatu Generalnego RP w Hamburgu odbyła się uroczysta akademie z okazji Narodowego Święta Niepodległości dla uczczenia 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Akademia miała na celu przypomnienie tamtych ciężkich czasów zaborów, a przez to ożywienie w nas patriotyzmu, zgłębienie wiedzy i wzbudzenie refleksji. Część artystyczną poprzedziło wspólne odśpiewanie „Mazurka Dąbrowskiego” i wprowadziło zgromadzonych w atmosferę wydarzeń poprzedzających datę 11 listopada

1918 roku. W wielkim skrócie zobrazowana została sytuacja narodu polskiego, jaka miała miejsce przed odzyskaniem przez Polskę niepodległości. Przypomniano daty najważniejszych powstań narodowych i ukazano ducha narodu polskiego, który w czasie 123 lat niewoli, stale wychodził z inicjatywą walki dla odzyskania ojczyzny. Akademię przygotowali nauczyciele oraz rodzice z uczniami klas starszych.

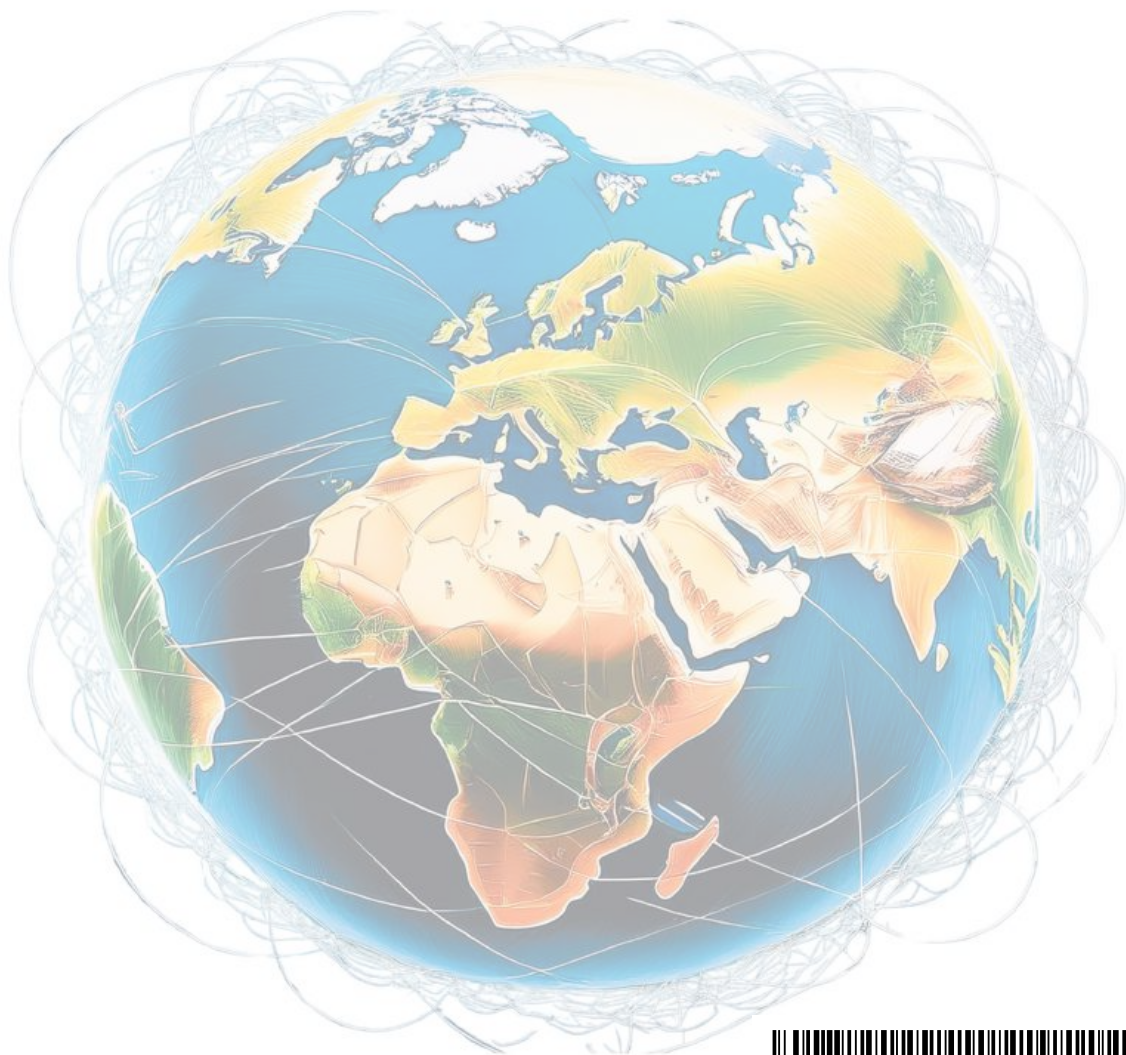
Listopad to miesiąc pamięci o zmarłych. W Hamburgu udajemy się co roku tradycyjnie na główny cmentarz Ohlsdorf, gdzie spoczywają nasi rodacy z czasu II wojny światowej i ci, którzy przybyli tutaj później. W liturgii każdorazowo bierze liczny udział hamburska Polonia oraz dzieci ze szkoły sobotniej wraz z nauczycielami. Udajemy się w procesji na cmentarz, aby modlić się za tych, którzy polegli w obronie naszej ojczyzny, a także za zmarłych z naszych rodzin, którzy wyprzedzili nas już w pielgrzymce do wieczności. Na grobach zapala się dziesiątki pięknych zniczy, a dzieci i młodzież składa wiązanki kwiatów jako symbol naszej pamięci o zmarłych. W uroczystościach tych bierze udział delegacja Konsulatu Generalnego RP w Hamburgu.

Uroczystości rocznicowe wybuchu II wojny światowej (1 września) gromadzą licznych przedstawicieli Polonii oraz uczniów szkoły sobotniej wraz z ich rodzicami na terenie byłego obozu koncentracyjnego w Neuengamme k. Hamburga. W czasie uroczystości żałobnych pamiętamy o żołnierzach poległych w czasie działań wojennych i ofiarach wojny. Dzieci i młodzież szkolna składa wieńce i kwiaty oraz zapala znicze.

POLISH ACADEMY OF SOCIAL
SCIENCES AND HUMANITIES

PASSH

978-1-0369-2812-4